

**TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

**BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENİ ADAYLARININ SERBEST ZAMAN
AKTİVİTELERİNE KATILIMINI KOLAYLAŞTIRAN VE ENGELLEYEN
FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ceyda Nur AYÇİÇEK

**TRABZON
Eylül, 2019**

**TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

**BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENİ ADAYLARININ SERBEST ZAMAN
AKTİVİTELERİNE KATILIMINI KOLAYLAŞTIRAN VE ENGELLEYEN
FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ**

Ceyda Nur AYÇİÇEK

**Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nce
Yüksek Lisans Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

**Tezin Danışmanı
Doç. Dr. Erman ÖNCÜ**

**TRABZON
Eylül, 2019**

Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'ne

**Bu çalışma jürimiz tarafından Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 20/09/2019**

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Erman ÖNCÜ .....

Üye : Doç. Dr. Bülent GÜRBÜZ .....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Ceyhun ALEMDAĞ .....

Onay

Yukarıda imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

**Prof. Dr. Bülent GÜVEN
Enstitü Müdürü**

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Trabzon Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

20/09/2019

Ceyda Nur AYÇİÇEK

ÖN SÖZ

Zaman, insanlık tarihinin en önemli kavramlarından biri olmuştur. Hayatın belirli nizam ve intizamının meydana getirilmesinde çok iyi değerlendirilmesi gereken önemli bir ölçü olarak düşünülmelidir. Bu nedenle insanın en kıymetli hazinesi konumundadır ve bu hazineyi çok iyi kullanmaya çalışılmalı; devamlı kendinin veya toplumun faydasına olacak şekilde değerlendirilmeye çalışılmalıdır. İnsanlar zamanlarını iyi planladıklarında kendilerine daha çok serbest zaman ayıracaklardır. Serbest zaman algısının önemi bu noktada öne çıkmaktadır. Kişi serbest zamanını iyi bir şekilde değerlendirirse; kendisine, çalışma ortamına, sosyal hayatına, eğlenmesine, dinlenmesine, biyolojik, fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamasına katkıda bulunacaktır. Bu sebeple kişinin mutluluğunu arttıracak ve hayatının kaliteli bir şekilde geçmesine katkı sağlayacaktır.

Geleceğimizin temelini attığımız üniversite hayatında serbest zaman algısını kavramak büyük öneme sahiptir. Üniversite hayatı süresince bu algının bilincinde olmak ve serbest zaman engellerini ortadan kaldırmak; üniversite hayatının bitiminde günlük işlerinde, iş ve sosyal hayatında insana birçok fayda sağlayacaktır. Bu bağlamda özellikle üniversite öğrencilerinde serbest zaman algısı ve serbest zaman engellerini belirlemek araştırılmaya değer bulunmuştur.

Çalışmam süresince desteğini sürekli hissettiğim, fikirleriyle ve akademik kişiliği ile bana örnek olan tez danışmanım Doç. Dr. Erman ÖNCÜ'ye, danışmanım ile birlikte hem alanımıza kazandırdığı hem de çalışmamda kullandığım ölçek için Doç. Dr. Bülent GÜRBÜZ'e ve araştırma sürecinde yardımlarını esirgemeyen Dr. Sonnur KÜÇÜK KILIÇ'a teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca hayatım boyunca başarılarımın altına imzalarını atılabileceğim, her zaman desteğini hiç eksik etmeyen, en yakın arkadaşım dostum gibi olan abilerim Sefer AYÇİÇEK ve Cihan AYÇİÇEK'e, aileme, arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Eylül, 2019

Ceyda Nur AYÇİÇEK

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ÖZET	ix
ABSTRACT	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
1. GİRİŞ	1
1. 1. Araştırmanın Amacı	2
1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi	3
1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1. 4. Araştırmanın Varsayımları	4
1. 5. Tanımlar	5
2. LİTERATÜR TARAMASI	6
2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi	6
2. 1. 1. Beden Eğitimi	6
2. 1. 1. 1. Beden Eğitimi Kavramı	6
2. 1. 1. 2. Beden Eğitiminin Temel Faydaları	6
2. 1. 1. 3. Beden Eğitiminin Fiziksel Açıdan Faydaları	7
2. 1. 1. 4. Beden Eğitiminin Zihinsel Açıdan Faydaları	8
2. 1. 1. 5. Beden Eğitiminin Psiko-Sosyal Açıdan Faydaları	9
2. 1. 1. 6. Beden Eğitiminin Amaçları	10
2. 1. 1. 7. Beden Eğitiminin Önemi	11
2. 1. 2. Öğretmen	11
2. 1. 2. 1. Beden Eğitimi Öğretmeni	11
2. 1. 2. 2. Beden Eğitimi Öğretmeninin Özellikleri	12
2. 1. 2. 3. Beden Eğitimi Öğretmeninin Görevleri	12
2. 1. 3. Serbest Zaman	13
2. 1. 3. 1. Zaman Kavramı	13

2. 1. 3. 2. Serbest Zaman Kavramının Tarihsel Gelişimi	13
2. 1. 3. 3. Serbest Zaman Hakkı	15
2. 1. 3. 4. Serbest Zamanın Temel Fonksiyonları	15
2. 1. 3. 5. Serbest Zaman Sınıflandırılması	16
2. 1. 4. Rekreasyon	17
2. 1. 4. 1. Rekreasyonun Tanımı	17
2. 1. 4. 2. Rekreasyon ve Serbest Zaman İlişkisi	17
2. 1. 4. 3. Rekreasyonun Özellikleri	18
2. 1. 4. 4. Rekreasyonun Sınıflandırılması	18
2. 1. 4. 5. Rekreasyon İhtiyacı	19
2. 1. 4. 6. Rekreasyonel Etkinliklere Katılımı Etkileyen Unsurlar	21
2. 1. 4. 7. Rekreasyonel Etkinliklere Katılımı Engelleyen Faktörler	22
2. 1. 4. 8. Rekreasyon ve Spor	23
2. 2. Literatür Taramasının Sonucu	23
2. 2. 1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar	23
2. 2. 2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar	31
3. YÖNTEM	36
3. 1. Araştırma Modeli	36
3. 2. Araştırma Grubu.....	36
3. 3. Verilerin Toplanması.....	36
3. 3. 1. Veri Toplama Araçları	36
3. 3. 1. 1. Kişisel Bilgi Formu	36
3. 3. 1. 2. Serbest Zaman Kolaylaştırıcı Ölçeği	37
3. 3. 1. 3. Boş Zaman Engelleri Ölçeği-18	37
3. 3. 2. Veri Toplama Süreci	37
3. 4. Verilerin Analizi.....	38
4. BULGULAR.....	39
4. 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri	39
4. 2. Ölçek Puanlarının Dağılımı ve İstatistik Test Sonuçları.....	40
5. TARTIŞMA.....	49
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	54
6. 1. Sonuçlar	54
6. 2. Öneriler	55

6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler	55
6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	56
7. KAYNAKLAR	57
8. EKLER	68
9. ÖZ GEÇMİŞ ve İLETİŞİM BİLGİLERİ	73

ÖZET

Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Serbest Zaman Aktivitelerine Katılımını Kolaylaştıran ve Engelleyen Faktörlerin Belirlenmesi

Bu çalışmanın amacı; beden eğitimi öğretmeni adaylarının serbest zaman aktivitelerine katılımını kolaylaştıran ve engelleyen faktörleri farklı değişkenler açısından incelemek ve değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya çıkartmaktır. Araştırmanın çalışma grubunu devlete bağlı beş farklı üniversitede öğrenim gören 230 kadın ve 400 erkek olmak üzere toplam 630 beden eğitimi öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak 'Serbest Zaman Kolaylaştırıcıları Ölçeği' ve 'Boş Zaman Engelleri Ölçeği-18' kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde istatistiki yöntem olarak; betimsel istatistikler (frekans, aritmetik ortalama, standart sapma); t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Pearson Correlation testleri kullanılarak incelenmiştir. Araştırmanın ortaya çıkardığı bulgular doğrultusunda, katılımcıların serbest zaman kolaylaştırıcı ve engel algıları orta seviyededir. Cinsiyet, aktif olarak spor yapma, serbest zamanı değerlendirme biçimi ve gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Beden eğitimi öğretmen adaylarının serbest zaman kolaylaştırıcı ve engel algıları sınıf değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı; yaş değişkenine göre ise pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Öte yandan beden eğitimi öğretmeni adaylarının serbest zaman kolaylaştırıcı ve engel algısı arasında pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi, Serbest Zaman, Öğretmen Adayı, Engel, Kolaylaştırıcı

ABSTRACT

Determination of Pre-Service Physical Education Teachers Leisure Time Facilitating and Constraints

The purpose of this study was to analyze perceived levels of leisure time facilitating and leisure constraint of pre-service physical education teachers according to some demographic variables and to determine the relationship between leisure time facilitating and leisure time constraint. A sample of 630 (230 female, 400 male) pre-service physical education teachers from different five universities provided responses. Facilitating of Leisure Scale and Leisure Constraints Questionnaire were used to collect data. Descriptive statistical methods, t-test, ANOVA, correlation analysis were used in the data analysis. The results of analysis indicated that leisure time facilitating and leisure time constraints of the pre-service physical education teachers were the middle level. There were significant differences between leisure time facilitating and leisure constraints of pre-service physical education teachers and their year of study; according to age, positive correlations and the middle level. No significant differences were found in terms of gender, doing sport, income status and leisure time evaluation. From other perspective, results of the study showed positive correlations and the middle level between leisure time facilitating and leisure time constraints of pre-service physical education teachers.

Keywords: Pre-service Teachers, Physical Education, Leisure Time, Facilitating, Constraints

TABLULAR LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Katılımcılara İlişkin Kişisel Bilgiler	38
2.	Ölçek Puanlarının Dağılımı	39
3.	Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları	40
4.	Sınıfa Göre ANOVA Sonuçları	40
5.	Aylık Gelir Durumuna Göre t-testi Sonuçları	41
6.	Serbest Zamanı Değerlendirme Biçimine (Evde Yapılan Etkinliklere Katılarak) Göre t-testi Sonuçları.....	42
7.	Serbest Zamanı Değerlendirme Biçimine (Sportif Etkinliklere Katılarak) Göre t-testi Sonuçları.....	44
8.	Serbest Zamanı Değerlendirme Biçimine (Sosyal Etkinliklere Katılarak) Göre t-testi Sonuçları.....	43
9.	Serbest Zamanı Değerlendirme Biçimine (Kültürel/Sanatsal Etkinliklere Katılarak) Göre t-testi Sonuçları.....	44
10.	Serbest Zamanı Değerlendirme Biçimine (Açık Alandaki Etkinliklere Katılarak) Göre t-testi Sonuçları.....	44
11.	Serbest Zamanı Değerlendirme Biçimine (Turistik Etkinliklere Katılarak) Değişkenine Göre t-testi Sonuçları	45
12.	RAKS'na Göre ANOVA Sonuçları.....	49
13.	Yaş ile SZKÖ ve BZEÖ-18 Puanları Arasındaki Korelasyon Sonuçları	49
14.	SZKÖ ve BZEÖ-18 Puanları Arasındaki Korelasyon Sonuçları	47

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekil No</u>	<u>Şekil Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi	19

KISALTMALAR LİSTESİ

BZEÖ-18 : Boş Zaman Engelleri Ölçeği-18

KTÜ : Karadeniz Teknik Üniversitesi

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

SZKÖ : Serbest Zaman Kolaylaştırıcıları Ölçeği

YY : Yüzyıl

1. GİRİŞ

Günümüzde insanların sürekli yaşadığı problemlerden birisi de zaman problemidir ve insanların zamanının büyük bir bölümünü kapsayan iş hayatı, bireylere kendileri için serbest zaman bırakmamaktadır (Mutlu, 2008). Sanayi devriminin gerçekleşmesiyle birlikte teknolojinin ilerlemesi, makineleşme, ulaşımda kolaylık ve iş için harcadıkları vakitlerin kısılması gibi bazı faktörler, bireylerin daha fazla serbest zamana sahip olmasına imkân vermiştir (Kaya, 2011). Bu gelişme süreçleri, dolaylı serbest zaman faaliyetlerine olan ilginin artmasına neden olmuştur.

Serbest zaman faaliyetleri insanların sosyalleşmesi açısından bir süreçtir. Çoklu aktivitelerde bireyler iletişim ihtiyaçlarını karşılayarak kişinin farklı kimliğini meydana çıkartmasına yardımcı olabilir. Çoğu birey açısından rekreasyonel faaliyetlere dahil olmak, bireylerin toplumsal rolüne katkı sağlar (Kılbaş, 1994). Çağımızda strese neden olan ve bunlara karşın bireylerin stresle başa çıkma yöntemleri araması önemli bir problemi meydana çıkartmaktadır. Bu problemten kaçınmak için bireyler farklı sosyal çevrelere bulunup psikolojik olarak rahatlamak isterler. Serbest zaman bireylere dinlenme, eğlenme, farklılık oluşturacak ve yeni bir kimlik edinmelerine katkı sağlayacaktır (Karaküçük, 1999). Makineleşmenin yaygınlaşması ile birlikte bireylerin fiziksel etkinliklerinde düşüklük ortaya çıkmaktadır ve bu düşüklük beraberinde çoğu sağlık sorununa da sebep olmaktadır. Bu sağlık problemlerin üstesinden gelmenin en kolay yolu fiziksel faaliyetlere daha fazla zaman ayırmaktır. Serbest zaman aktivitelerinden olan sportif etkinlikler, modern ve folklorik danslar, açık saha ve kapalı salon etkinlikleri, bireylerin fiziki açıdan önemli ve dikkat edilmesi gereken önemli bir noktadır. Ortaya koyulan araştırmaların sonucu, sürekliliği olan bedensel faaliyetler, kilo artışını ve kontrolünü, kalp rahatsızlıklarını ve dolaşım sistemindeki problemleri, hipertansiyon, kolesterol, farklı kas ve eklem problemlerini vb. hastalıklardan korunmak için önemlidir (Tel, 2007).

Beden eğitimi ve spor kavramı her dönemde genel eğitimin kapsadığı olgudur (Aybek, 2007). Toplumsal yaşamın içerisinde sıklıkla karşılaştığımız rekreasyonel etkinlikler beden eğitimi öğretmenleri ve adayları başta olmak üzere tüm bireylerin içerisinde bulunmak istediği programlardır. Bu etkinliklerin meydana getirilebilmesi için gerekli koşullar devletin yanı sıra sivil toplum örgütleri tarafından da karşılanmaktadır. Beden eğitimi öğretmen adaylarının bu faaliyetleri birlikte ve devamlı halde gerçekleştirebilecekleri noktaların artırılması ve yeniden programlanması açısından üniversitelere de önemli görevler düşmektedir (Balcı ve İlhan, 2006).

Yükseköğrenim kurumları toplumsal kültürü yansıtan önemli bir role sahip olması nedeniyle serbest zamanın ne şekilde etkin kullanılacağını yükseköğrenim süresince öğretmeli ve bireyin kişiliğine etki eden faktörlerden ne şekilde yararlanılacağı anlatılmalıdır. Bu süreç, serbest zaman algısını öğrenilmesi ve uygulanmasıyla gerçekleştirilmelidir (Ağaoğlu, Bayrak, Aybek ve Yazarer, 2005).

Yaşam boyu sürecek olan davranış şekillerinin olduğu önemli süreçlerden biri de kişinin üniversite öğrenim sürecidir. Bu dönem içerisinde kazanılan her olumlu davranış şekli kişinin kendini daha mutlu hissetmesinde katkı sağlayacak önemli bir etkidir. Öğrencilerin üniversitelerdeki serbest zaman faaliyetlerine katılmaları akademik anlamda başarıyı garantilemese bile bu alanda olumlu katkılar sağlayıp kişide başarıya isteği oluşmasında önem arz etmektedir. Serbest zamanın ortaya çıkarılması ve değerlendirilmesi öğrencilerin sağlıklı düşünmelerinde önemli derecede katkı sağlayacağından bu sürecin iyi değerlendirilmesine dikkat edilmelidir. Çünkü serbest zaman etkinlikleri bireyin yaşam boyu eğitimini birçok alanda (psikolojik, fizyolojik ve sosyolojik) gelişim sağlamaları ve pozitif anlamda deneyim elde etmede oldukça önemlidir (Karaküçük, 2008). Bu sebeple öğrencilerin serbest zamanlarını doğru biçimde değerlendirmeleri tüm üniversitelerde ele alınan konular arasındadır (Emir, 2012).

Yeni kuşakların eğitim-öğretimi gerçekleştirecek öğretmen adaylarının öğrenim sürelerince serbest zaman faaliyetleri ile alakalı tercihleri kişisel gelişimlerinin yanı sıra kendisini örnek alacak eğitim verdiği öğrencilerine ilham olması açısından önem arz etmektedir (Korkmaz, 2000). Bu sebeple öğretmen adayları öğrenim gördüğü süre boyunca serbest zaman faaliyetlerine katılarak bu durumu bir hayat tarzı olarak benimsemelidir.

1. 1. Araştırmanın Amacı

Araştırma, beden eğitimi bölümünde eğitim alan öğrencilerin serbest zaman kolaylaştırıcıları ve engellerine yönelik algılarını cinsiyet, yaş, aktif olarak spor yapma durumu ve sınıf değişkenleri açısından inceleyerek birbirleriyle olan bağlantıyı saptamaktır. Bu amaçla aşağıda sıralanan sorulara cevap aranacaktır:

Beden eğitimi öğretmen adaylarının,

1. Serbest zaman kolaylaştırıcılarına ve engellerine yönelik algıları hangi seviyededir?
2. Serbest zaman kolaylaştırıcılarına ve engellerine yönelik algıları "cinsiyet" değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3. Serbest zaman kolaylaştırıcılarına ve engellerine yönelik algıları “yaş” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Serbest zaman kolaylaştırıcılarına ve engellerine yönelik algıları “sınıf” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Serbest zaman kolaylaştırıcılarına ve engellerine yönelik algıları “aylık gelir durumu” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Serbest zaman kolaylaştırıcılarına ve engellerine yönelik algıları “serbest zamanları değerlendirme durumu (evde yapılan etkinlikler, sportif etkinlikler, sosyal etkinlikler, kültürel/sanatsal etkinlikler, açık alandaki etkinlikler ve turistik etkinlikler)” değişkeni açısından anlamlı bir farklılık oluşturmakta mıdır?
7. Serbest zaman kolaylaştırıcılarına ve engellerine yönelik algıları “serbest zaman aktivitelerine katılım sıklığı” değişkeni açısından anlamlı bir farklılık oluşturmakta mıdır?
8. Serbest zaman kolaylaştırıcılarına ve engellerine yönelik algıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Beden eğitimi bölümünde öğrenim gören öğrencilerin serbest zaman kolaylaştırıcılarına yönelik algılarının tanımlanabilmesi ve serbest zamanlarında rekreasyonel faaliyetlere katılımlarına sorun teşkil eden engellerinin kaldırılabilmesi, öğrencilerin almış oldukları eğitim düzeylerinin yükselmesine ve motive edici etkenlerin artmasına katkı sağlamaktadır. Bu nedenle, beden eğitimi öğretmeni adaylarında farklı değişkenlere göre serbest zaman aktivitelerine katılımı kolaylaştıran ve engelleyen faktörlerin belirlenmeye çalışıldığı bu araştırma; öğretmen adaylarının kendilerine yeterlilik sağlayacak aktivitelerin oluşmasına katkı sağladığı düşünülmektedir. Aynı zamanda serbest zaman, sosyalleşme, arkadaşlık bağlarını güçlendirmesinin yanı sıra, meydana gelebilecek farklı ruhsal güdülenmeler açısından hatırlatıcı arayış, kişiliğini ortaya çıkartma, başarı elde etme, kendine güven, mücadele, boş zaman değerlendirme, stresten uzaklaşma ve entelektüel estetizmi kapsamaktadır (Iso-Ahola, 1999'dan akt., Kara, Emir, Gürbüz ve Öncü, 2013, s.23). Bunun yanı sıra öğretmen adaylarının, lisans sürecinin devamında bireysel gelişimlerine katkı sağlamaları, aktüel tecrübe kazanmaları bakımından, serbest zaman algılarını analiz etmek, değerlendirmek, serbest zaman faaliyetlerini engelleyen sebepleri ve serbest zamanlarından ne kadar fayda sağladıklarını belirlemek, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin eğitim öğretim kurumlarında sorumluluklarını yaparken aktarmış oldukları eğitime faydalı olup olmadıklarını görmeye

yarayacaktır (Türkoğlu, 2009). Beden eğitimi öğretmenlerinin serbest zamanını değerlendirmeleri öğrencilere de model olma bakımından fayda sağlayıp sağlamadıklarını anlamaya yardımcı olacaktır.

Konu ile ilgili yapılan literatür taramasında, serbest zamana ve serbest zaman engeline karşı tutumların (Akay, 2008; Alkan, 2003; Baş, 1994; Başkan, 2016; Bayrak, 1998; Bedir, 2016; Beşikçi, 2016; Çakıroğlu, 1998; Doğan, 2001; Erdem, 2011; Erken, 2008; Göde, 1995; Günaçtı-Atasoy, 2014; Müftüler, 2013; Özyalvaç, 2010; Say, 2013; Turgut, 2014; Türkoğlu, 2009; Yağcı, 2012; Yıldız, 2010) ve engel algılarına yönelik (Barkın, 2016; Emir, 2012; Lakot, 2015; Pala, 2012; Sabancı, 2016; Tolukan, 2010) çalışmalar bulunurken; serbest zaman kolaylaştırıcıları ve engelleyen faktörlerin bir arada çalışıldığı araştırmalara rastanılmamıştır. Bu nedenle bu çalışmanın, beden eğitimi öğretmeni adaylarının serbest zaman kolaylaştırıcılarına yönelik algılarının saptanmasının önemli olacağı ve araştırmadan elde edilecek sonuçların, bu alandaki bilgi birikimine katkı sağlayacağı düşünülmekte ve öğretmenlik mesleğinin yeterliklerini taşıyacak ve sürdüreceği olan öğretmen adaylarının varlığına ve öğretmen kalitesinin artırılmasına önemli katkıların olacağı düşünülmektedir.

1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın başlıca sınırlılıkları şunlardır:

1. Araştırma bulgularının temeli, 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Giresun Üniversitesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi'nde öğrenim gören beden eğitimi öğretmen adaylarını kapsamaktadır.
2. Araştırma için elde edilen verilerin geçerlilik süresi, anket çalışmasının yapıldığı zaman dilimi ile sınırlandırılmıştır.
3. Araştırma, konu ile ilgili ulaşılabilen kaynaklardan elde edilen bulgular ile sınırlandırılmıştır.
4. Anketin uygulanması için kullanılacak süre 8 hafta ile sınırlandırılmıştır.
5. Araştırma, beden eğitimi öğretmen adaylarının serbest zaman kolaylaştırıcılarına ve engellerine yönelik algı düzeylerinin belirlenmesiyle kısıtlandırılmıştır.

1. 4. Araştırmanın Varsayımları

Bu çalışmanın planlanıp yürütülmesinde ve ortaya çıkarılan bulguların analiz edilmesinde aşağıda verilen sayıltılardan hareket edilmiştir:

1. Araştırma konusu ile ilgili ulaşılan kaynaklardan elde edilen bilgilerin tarafsızlığı yansıttığı varsayılmıştır.
2. Araştırma için kullanılan anketin, serbest zaman kolaylaştırıcılarına yönelik algılarını belirleyecek nitelikte ve yeterlikte bir ölçme aracı olduğu varsayılmıştır.
3. Anket ifadelerinin okuyucular tarafından doğru olarak algılandığı varsayılmıştır.
4. Anketin uygulaması esnasında iç ve dış şartların bütün denekler için aynı olduğu varsayılmıştır.
5. Ankete verilen cevaplar doğru olarak kabul edilecektir. Anket sonuçlarının, tam ve doğru olarak işleme alınacağı varsayılmıştır.

1. 5. Tanımlar

Beden eğitimi öğretmeni: Tunç (1999), "okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise kurumlarının beden eğitimi ve spor dersleri ile okul içi ve okul dışı etkinlere ait eğitim, öğretim, yönetim ve yönlendirme görevlerini yerine getirmekle yükümlü özel bir ihtisas mesleği" olarak tanımlamıştır.

Serbest zaman: "İş, uyku ve diğer temel gereksinimlerin karşılanması ardından kişilerin için artan zaman dilimidir" (Karaküçük, 2008, s.37). Tezcan'a göre ise "kişilerin yalnızca kendisi için değil aynı zamanda diğer bireyler içinde tüm zorunluluklardan ve bağlardan sıyrıldığı ve hür iradesiyle tercih yapabileceği herhangi bir etkinlikte bulunacağı zaman"dır (Tezcan, 1993, s.24).

Rekreasyon: İnsanların serbest zamanlarında meşgul oldukları etkinlikleri tanımlamada kullanılan bir kavramdır ve insanın mesai saatleri haricindeki serbest zamanında gerçekleştirdiği etkinliklerle alakalıdır (Karaküçük, 2008).

2. LİTERATÜR TARAMASI

Bu bölümde çalışmanın yapılmış olduğu alanla ve çalışmanın konusu ile ilgili terminolojinin açıklanmasına ve tanıtılmasına yer verilmiştir. Bunun yanında, problemin, ilgili kavramların, araştırma kavramlarının, araştırma değişkenleri vb. konu ile ilgili yapılmış örnek teşkil edebilecek araştırmaların, yapılan araştırmaların kısaca özetlerinin ve ilişkili literatür taramasının sonuçlarına da değinilmiştir.

2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

2. 1. 1. Beden Eğitimi

2. 1. 1. 1. Beden Eğitimi Kavramı

Beden eğitimi, "bireyin zihinsel, sosyal, fiziksel ve motorsal gelişimine katkı sağlamak hedefiyle, belirlenmiş kaidelerle çoğunlukla bedensel (fiziksel) etkinliklerden oluşan sistemli eğitim çalışmaları" şeklinde tanımlanmaktadır (Hekim, 2015, s.212). Aynı zamanda bir bilim dalı da olan beden eğitimi; kişiyi fikren, fiziksel ve psikolojik yönden katkı sağlayan, en fazla yararı en az yorgunluk ile sağlayan, oyun, spor ve jimnastik faaliyetlerini içine almaktadır. Ayrıca fiziki yapının ve fonksiyonel özelliklerinin artırılması, kas ve eklem kontrolünü sağlaması, serbest zamanların verimli bir biçimde değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilen, metotlu bir biçimde hareket etmeyi öğreten bir faaliyet sistemidir (Açak, 2006). Günümüzde ise bu faaliyetler; sağlık, serbest zamanları kullanma, kabiliyet, özgüven, bireyler arasındaki iletişim vb. davranışların edinimleri amacıyla meydana getirilmektedir (Bucher ve West, 1987'den akt., Öncü, 2007, s.7).

2. 1. 1. 2. Beden Eğitiminin Temel Faydaları

Çocukluk yılları birçok gelişim özelliğinin hızlı bir biçimde tamamlandığı dönem olarak bilinmektedir. Bundan dolayı ilerleyen yaşlarda sağlıklı bir yaşam tarzına sahip olmanın temelini çok erken yaşlarda sağlıklı büyüme ve olgunlaşma oluşturmaktadır (Hekim, 2015).

Heper, (2012, s.41)'e göre Amerika Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Birliği beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin birey yaşamı üzerinde birçok yararı olduğunu vurgulamıştır. Buna göre temel yararları aşağıdaki gibidir:

- Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılım ile bireylerin bazı fiziksel hareketleri uygulama zorunlulukları ortaya çıkmaktadır. Böylece birey yeni hareket becerileri öğrenmeye başlamaktadır.
- Beden eğitimi ve spor faaliyetleri bireyde fiziki açıdan sürekliliğin farkında olma bilincini geliştirmektedir.
- Beden eğitimi ve spor faaliyetleri belirli bir uzmanlığa gerek olan veya uzmanlaşmaya gerek olmayan becerilerin gelişmesini sağlar.
- Beden eğitimi ve spor faaliyetleri bireyin folklorik ve eylem kabiliyetlerinin yanı sıra, sporla ilişkili temel hareket kabiliyetlerine katkıda bulunur.
- Beden eğitimi derslerinde öğrenciler sağlığı geliştirmeyi öğrenirler ve fiziksel faaliyetlerin önemini algırlarlar.
- Beden eğitimi derslerinde öğrenciler zararlı alışkanlıklardan uzak durmayı öğrenirler.
- Beden eğitimi dersleri öğrencilerin dinlenme ve kendine güven becerilerinin gelişimine katkı sağlar.
- Beden eğitimi dersleri öğrencilerin vücudun yapısal ve fonksiyonel özelliklerini öğrenmelerine katkıda bulunur.
- Beden eğitimi derslerinde öğrenciler spor aktivitelerinin kurallarını öğrenirler, öğrendikleri kuralları uygulama becerilerini geliştirirler.
- Beden eğitimi dersleri öğrencilerin kişilik yapılarının gelişimine katkıda bulunur.

2. 1. 1. 3. Beden Eğitiminin Fiziksel Açıdan Faydaları

Günümüzde orta yaş grubunda bulunan bireylerin monoton hayat stiline sahip oldukları, monoton hayat stiline de obeziteyi tetiklediği görülmektedir. Bireyler monoton hayat stiline dolayı vücuttaki yağlanma oranını azaltmaya çalışmanın yollarını aramışlardır. Buldukları çözüm yollarının en çok gözlemlenen yöntemlerin başında diyet ve zayıflama ilaçlarıdır. Bu gibi dünya düzeni ve yaşam döngüsü içerisinde sportif faaliyetler insan yaşamı açısından oldukça önemlidir (Çöndü, 2004). Bu nedenle beden eğitimi ve sportif etkinliklerde bulunarak bireylerin düzenli egzersiz programlarında bulunmalarına ve sürekliliğini sağlamalarına katkı sağlamaktır.

Beden eğitimi ve sportif faaliyetleri kas yapısının daha etkili çalışmalarına faydalı olur ve solunum sistemini güçlendirir. Düzenli sportif faaliyetlerde etkin bulunan katılımcıların solunum sistemleri daha güçlüdür (Çöndü, 2004). Kalp organının anatomik yapısı ve beraberinde vücutta meydana gelen kan dolaşım sistemi üzerine birçok faydası bulunmaktadır. Sportif faaliyetlere bulunmanın kalp atım hızına yönelik etkilerine ilişkin araştırma sonuçları incelendiğinde, hareketsiz ve düzensiz yaşam tarzı olan kişilerde dakikadaki kalp atım sayısı 72-85 arasındayken, spor yapan kişilerde bu sayı 40-60 atım/dk civarındadır. Bu durumun nedeni sporculardaki kalp anatomilerinin fiziki açıdan daha büyük ve güçlü olması düşünülmektedir. Bu doğrultuda nabızın düzenlenmesinde ve vücudun oksijen borçlanma kapasitesinin yükseltilmesinde sportif etkinliklerde bulunmanın faydalı olduğu ortaya çıkmaktadır (Açak, 2006).

Beden eğitimi ve spora katılım bireyin sürat performansının gelişimine faydalı olmakta, sürat ve çabukluk performansının yükseltilmesi de kişinin iş beceribilme

kapasitesini katkı sağlamaktadır. Bunun yanı sıra sportif faaliyetler fiziksel ve yapısal elastikiyet ile hareketlilik düzeyini de yükseltmektedir. Bunun sonucunda vücudun fiziki ve yapısal güçlüklerden daha az seviyede etkilenmesine yardımcı olmaktadır (Açak, 2006) ve vücudun dayanıklılığını artırırken, vücutta meydana gelecek yorgunluk seviyesini de en aza indirmektedir (Çöndü, 2004).

Beden eğitimi ve sportif faaliyetlerde bulunma sinir sistemi ile nöromüsküler sistemin gelişmesine faydalı olmaktadır. Bunun sonucunda bireylerin refleks gelişimi en üst düzeye çıkarmakta, sinir sisteminin düzenli hale gelmesini ve daha hızlı uyarılması meydana getirmektedir (Çöndü, 2004). Bunların yanında bireylerin üreme, cinsel yaşam ve hormonal yapıları açısından önemli faydaları bulunmaktadır (Açak, 2006).

Bireylerin önem verdikleri olgulardan bir tanesi de fiziki yapılarıdır. Cinsiyet açısından kadınlarda daha fazla fiziki görünümüne önem verme davranışı yüksektir ve giderek artmaktadır. Erkeklerde ise kadınlara kıyasla daha azdır fakat kayda değer olarakta yüksek orana sahiptir. Bu açıdan sportif faaliyetleri bireyin fiziki açıdan estetik bir görünüme sahip olmalarına yardımcı olmaktadır (Çöndü, 2004). Sportif etkinliklerin fiziki görünüm açısından faydalı olmasının temel nedeni, sportif faaliyetlere katılım sonucunda organizmada meydana gelen değişikliklerdir (Hekim, 2015).

Açak (2006), kassal ve fiziksel yapısının gelişiminde bedensel aktivitelerin önemli rol oynadığını ifade etmiştir. Eğitim faaliyetlerinde fiziki gelişim beden eğitimi derslerinde meydana gelir. Fiziksel aktivite seviyesi düşük katılımcılar ile yüksek sportif faaliyet düzeyine sahip katılımcıların bedensel görünümleri ve gelişimleri arasında ortaya çıkan farklılıklar bilimsel ölçüm aletlerinin desteği net bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

2. 1. 1. 4. Beden Eğitiminin Zihinsel Açıdan Faydaları

Platon “zihinsel eğitim ve bedensel yetilerini en güzel şekilde bağlayan ve onları en ölçülü şekilde ruhun hizmetine sokan tam eğitilmiş ve uyum sağlamış insandır.” görüşünü ortaya atmıştır. Bu fikir günümüzde de hala etkinliğini devam ettirmektedir. Beden eğitimi ve spor etkinlikleri bireylerin ruhsal gelişimlerine katkı sağlamak için hem amaç hem de araç olarak kullanılmaktadır. Beden eğitimi ve spor etkinlikleri bireylerin zihinsel açıdan da daha uyanık, disiplinli, yaratıcı, üretken ve bilinçli olmalarına destek vererek faydalı olmaktadır (Harmandar, 2004, s.19). İmamoğlu'na (2011) göre de insanların yaşadıkları dünyayı anlamalarına ve öğrenmelerine yardımcı olan, doğduğu andan itibaren zihni gelişim süreci olan bilişsel gelişim olarak tanımlanmaktadır. Beden eğitimi ve spor derslerine konu olan faaliyetler katılımcının etkinlikler yaparak öğrenmesine ve bilişsel

yapısının gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bunun nedeni beden eğitimi derslerinde öğrenme için ön koşul olan düşünme, algılama, karşılaştırma ve akıl yürütmedir.

2. 1. 1. 5. Beden Eğitiminin Psiko-Sosyal Açıdan Faydaları

Beden eğitimi ve spor, insanların kendilerini ruhsal açıdan daha iyi tanımalarına imkân verdiği için insanın ruhsal yapısının da iyileştirilmesine faydalı olmaktadır. Öte yandan, toplumsal yasa ve kurallara itaat eden, taraftarına ve rakiplerine saygı duyan, fikirlerini özgürce savunabilen, başarısızlığı sorgulayan, bilinç düzeyi yüksek bir toplum meydana getirilmesinde beden eğitimi önemli bir yere sahiptir. Özellikle sosyal çevreye uyumun ilk evrelerini yaşayan çocukların koşu yapmasına, zıplamasına, tırmanması ve atlamasına uygun bir ortam hazırlamaktadır ve çocukların çevrelerini algılamalarına, kendi başına hareket etme yeteneklerinin geliştirilmesine ve kendini anlatılabilme niteliklerinin oluşmasında etkin rol oynamaktadır. Hareket açısından gelişim gösteren çocuklarda ileride çocuğun sosyalleşme sürecini hızlandırdığı ve etkinliklere katılımlarında daha cesaretli olduğu düşünülmektedir (Harmandar, 2004).

Nebioğlu'na (2006) göre, sosyal kurum niteliğindeki okullardaki öğrencilerin sportif faaliyetlerin içerisinde bulunması ile çevre edinmeleri ve kendilerini gerçekleştirecek ortam bulmaları söz konusudur. Okul ortamında gerek grup, gerekse de bireysel bir biçimde sportif faaliyetlerde bulunmanın öğrencinin fiziksel ve kişisel gelişimine de katkı sağlamaktadır. Sportif etkinliklerinin eşit şartlarda yapılması öğrencilerin demokrasi kavramının oluşumuna ve korunmasına faydalı olmaktadır.

Küçük ve Koç (2004, s. 37) ise sporun sosyal davranışlar üzerine etkilerini şu şekilde sıralamıştır;

1. Spor etkinliklerine katılım karakteri şekillendirmektedir.
2. Bireysel sporlar ile ilgilenmek bireyin disiplin algısını geliştirmektedir.
3. Takım sporları ile ilgilenmek bireyin işbirliği yaparak çalışma duygularını geliştirmektedir.
4. Spor etkinliklerine katılım insanların erkekçe mücadele etme ruhuna sahip olmalarına katkı sağlamaktadır.
5. Sportif faaliyetler öğrencinin sosyal açıdan gelişimini desteklemektedir.
6. Tehlikeli sportif etkinlikler ve antrenmanlar sporcunun cesaretinin artmasına katkı sağlamaktadır.
7. Bedensel temasın olduğu sporlar başta olmak üzere sportif faaliyetler yüksek iletişim değerine sahiptir. Bu nedenle spora katılım bireylerin iletişimlerine fayda sağlamaktadır.
8. Spor etkinlikleri insanların saldırganlık dürtülerinden doğal yollar ile kurtulmalarına katkı sağlamaktadır.

Sportif faaliyetler farklı özelliklere sahip olan bireyleri bir arada tutan bu sebeple farklı özellikleri bulunan insanların sosyalleşmelerine faydalı olan kavramlardan biridir. Spor kavramında bulunan bu özelliğin katısıyla bireylerin kısıtlı olan yaşamlarından kısa

süreliliğine de olsa uzak kalmaları ve diğer bireylerin düşünce, görüş ve maneviyatlarından etkilenme durumu oluşmaktadır. Sportif faaliyetler geçmişe kıyasla günümüzde bireylerin en önemli sosyalleşme aracı olarak görülmektedir. Sporun sosyalleşme aracı haline gelmesinde toplum tarafından benimsenmesi ve her yaş grubundan insanların bu faaliyetlere aktif olarak bulunabilmesinin en büyük ve önemli unsurudur (Aksoy, Bakış ve Ünveren, 2012).

2. 1. 1. 6. Beden Eğitiminin Amaçları

Beden eğitiminde (Yavaş ve İlhan, 1997, s.51):

Atatürk İlkeleri ve İnkılâpları, Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türk Milli Eğitimi'nin temel amaçları doğrultusunda, öğrencilerin gelişim özellikleri de göz önünde tutularak, onların kişisel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş fertler olarak yetiştirilmeleri.

hedeflenmiştir.

Türk eğitim sistemi incelendiğinde (MEB, 2011, s.10):

Atatürk ilkeleri ve Devrimleri, Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türk Milli Eğitimin temel amaçları doğrultusunda; genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi aynı zamanda kişiliğin eğitimi olarak görülmektedir. Başka deyişle, öğrencinin de gelişim düzeyleri göz önünde tutularak, onların kişisel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu, iyi, ahlaklı, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş bireyler olarak yetiştirilmeleri için en önemli araç olacaktır.

2. 1. 1. 7. Beden Eğitiminin Önemi

Beden eğitimi kişinin topluma uyum sağlamasında yardımcı olur. Kişinin ruhsal ve fiziksel yapısına katkı sağlayıcı ve eğitimi bakımından role sahip olmasının yanında fikir eğitiminde de önemli rolü vardır. Yeni kuşakların yaratıcı ve üretici rolü edinmesinde, sosyalleşme ve kültürel açıdan kalkınmasında önemli bir katkısı bulunmaktadır. Becerileri açısından denklik sağlamada yardımcı olup bireylerin iyi ve nitelikli duruma gelmesine katkı sağlayıp bilgi ve yeteneklerle donatmanın yanı sıra sosyal ortamlarının değişmesine katkı sağlar (Aracı, 1999).

2. 1. 2. Öğretmen

Öğretmenlik, özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir meslek olarak kabul görmektedir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda (1973) öğretmenlikle ilgili şu ifadeler yer almaktadır: “Öğretmenlik, devletin, eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevini üzerine alan özel bir uzmanlık mesleğidir. Öğretmenler bu görevini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak yerine getirmekle yükümlüdürler” (Şişman, 2002,s.29).

İnsanın yaratılışından itibaren yaşamının her boyutunda eğitim ve öğretim kavramlarıyla karşı karşıya olduğu görünür. İnsan, insanlığını eğitimle elde etmiştir. En ilkel bir toplumdaki en gelişmiş bir topluma kadar bütün bir insanlık tarihi oluşumu içinde en belirgin özellik eğitim kurumlarının varlığıdır. Medeni ve ileri diye nitelendiren toplumların yapısı incelendiği zaman görülür ki, aile yapısı ile birlikte öğretmenlik mesleği de tesis edilmiştir. Türkiye tarihi incelendiğinde görülür ki, öğretmenler hayatta önemli bir yer tutar. Öğretmen ve bilginlere verilen önem padişah, sultanlara verilen önemle eşit tutulmaktadır. Öğretmen bir milletin geleceğine şekil ve biçim veren üretici bir insandır (Büyükkaragöz, Muşta, Yılmaz ve Pilten,1998).

2. 1. 2. 1. Beden Eğitimi Öğretmeni

“Milli Eğitim temel ilkelerine uygun olarak gençlerin beden, ruh ve fikir gelişmelerinin sağlanmasında okul içi ve dışı sportif faaliyetleri yapan, yaptıran ve düzenleyen MEB’e bağlı öğretmenlere beden eğitimi öğretmeni” denmektedir (Karaküçük, 1991, s.22). Beden eğitimi öğretmenlerinin öğrencilerle sağlıklı ilişkiler kurması, meydana çıkabilecek problemlerin çözümünde yardımcı olabilmesi, dikkat çekici, nezaketli, adaletli, öğrencileriyle arkadaş gibi olabilen, esprilli, güvenilir ve dersi eğlenceli şekilde anlatabilme özelliklerine sahip olduğu için eğitim vermiş oldukları öğrencilerin sosyalleşmesine, bilgi ve yeteneklerini göstermesine yardımcı olurlar (Gülay, 2006).

2. 1. 2. 2. Beden Eğitimi Öğretmeninin Özellikleri

Beden eğitimi öğretmenin fiziksel, sosyal, zihinsel ve ruhsal bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir.

Fiziksel Özellikler; Beden eğitimi öğretmenin fiziki yapıları, öğrencilere model olabilme bakımından oldukça etkilidir. Çünkü öğrenciler öğretmenlerini örnek almak isterler. Müfredatta bulunan sportif hareketlerin sergilenmesi ve öğretilmesinde

eğitimcilerin birçok dalda yüksek performans göstermesi gerekmektedir (Tamer ve Pulur, 2001).

Sosyal Özellikler; Öğretmenlik mesleği farklı gruplarla iletişime geçmeyi gerektirir. Öğretmenler, eğitim kurumlarında öğrenim gören ve eğitim veren bireylerle ilişki kurmanın yanı sıra, eğitim kurumları haricinde de öğrenci velileriyle ve diğer topluluklarla etkileşim halindedir (Şişman, 2002).

Zihinsel Özellikler; Öğretmenlerin birçok zihinsel niteliklere sahip olması hem öğretmen hem de gençleri etkileme açısından büyük bir öneme sahiptir. Kendilerini anlaşılabilir şekilde ifade edebilmelidirler. Öğretmenlerin, öğrencileri etkilemede alanıyla ilgili olan ve olmayan bilgilere de sahip olması gerekir. Bu sayede öğrencilere her konuda bilgi akışı sağlayabilir ve yardımcı olabilirler (Tamer ve Pulur, 2001).

Ruhsal Özellikler; Tüm eğitimcilerin kararlı, dengeli, hoşgörülü, soğukkanlı, empati kurabilmesi, sabır gösterebilmesi ve sosyal çevreyle iyi iletişimde bulunabilmesi gerekmektedir (Tamer ve Pulur, 2001). Öğrenim gören bireyler her zaman neşeli, objektif, öğretmenlerden öğrenim görmek arzusu içindedirler (Nebioğlu, 2004).

2. 1. 2. 3. Beden Eğitimi Öğretmeninin Görevleri

Beden eğitimi kapsamında olan bilgi, beceri, tutum ve davranışların, yaş gruplarındaki öğrencilere, hangi metodlarla edindirileceği, MEB tarafından kabul edilmiş eğitim-öğretim programları ilgili mevzuatta açıklanmıştır. Beden eğitimi öğretmeni, bu program kapsamında (MEB, 2000, s.17):

1. Eğitim vereceği grubun düzeyine uygun bir çalışma planı hazırlar,
2. Kendisine ayrılan ders saatlerinde bu planı uygulayarak öğrencilere alanı ile ilgili bilgi ve beceri kazandırır,
3. Öğrencilerin başarılarını değerlendirir, başarı düzeylerini artırıcı önlemler alır,
4. Eğitici kol çalışmalarında görev alarak öğrencilerin yeteneklerini geliştirici etkinlikler düzenler,
5. Öğrencilerin gelişimlerini izler, sorunlarının çözümüne yardımcı olur,
6. Alanı ile ilgili gelişmeleri izler, bunların öğretim programlarına yansıtılması için ilgililere önerilerde bulunur,
7. Nöbetçi olduğu günlerde, okulun düzen ve disiplinini sağlamak üzere görev yapar,
8. Sınıf öğretmeni olarak, öğrencilerin alan ve ders seçmelerine yardımcı olur, yönetimle ilişkilerini sağlamaya çalışır.

2. 1. 3. Serbest Zaman

2. 1. 3. 1. Zaman Kavramı

Herkesin son zamanlarda sıklıkla duyduğu fakat tanımlamakta güçlük çektiği bir kavram olan zamanın günümüzde pek çok tanımı bulunmaktadır. Günlük kullandığımız

tanımlarda zaman tanımı en zor olanlardan biridir. Bu kavramın herkes tarafından kabul gören tanımının olmaması, tarif edilememesi, cisim gibi tarif edilemesinden dolayı net, anlaşılabilir ve nesnel olarak tanımı yoktur (Kıral, 2007).

Zaman, bireyin plan yapmasını, yaşamını düzenlemesini veya daha önceden oluşturulmuş planlara uyum sağlaması için kullanılan önemli bir olgu olarak açıklanmaktadır (Özbey ve Çelebi, 2011). Zaman, insanlığın varoluşundan günümüze kadar oldukça önemlidir. Bireye ve topluma katkı sağlamada ve her alanda meydana gelebilecek başarılarla zaman kavramı büyük önem taşımaktadır. Zaman kavramına önem veren ve etkili kullanan toplumların diğer toplumlara göre gelişmişlik oranları ileri düzeydedir (Canan,1991).

Sabuncuoğlu ve Tüz zamanın önemine, zamanı kontrol edememek, hayatı kontrol edememektir cümlesiyle değinmiş ve Baltaş da buna benzer bir ifade kullanarak; zaman, hayattır ve zamanı iyi değerlendirememek, yaşamı iyi değerlendirememekle eşdeğer anlamda olduğunu belirtmiştir. Serbest zaman o kadar önemlidir ki bir milletin karakterini serbest zaman aktivitelerine bakarak anlayabilirsiniz (McClean, Hurd ve Rogers, 2005).

2. 1. 3. 2. Serbest Zaman Kavramının Tarihsel Gelişimi

Geçmişte insanların ilk önceliği hayatta kalmaktı. Çağımızda bireylerin önem verdiği serbest zaman olgusuna geçmişte fazla önem verilmiyordu. Hatta günümüzde bir etnografya, arkeoloji veya tarih öncesi dönemlere ait bir müzeyi ziyaret etmek ne kadar önemli ise geçmiş dönemlerde insanlar için kayalara şekil vermek ya da mağaralara resim çizmek vb. faaliyetler uğraş olarak yapılıyordu. Uğraşlar dinsel motifler ön plana çıkmaktaydı. İnsanlar avlanmada iyi bir avcı ya da av için ayin ve törenler yaparlardı. Ancak o dönemde yapılan bu ayin ve törenleri bir serbest zaman etkinliği olarak nitelendirmek de doğru olmayacaktır çünkü bu aktiviteler zorunlu ve bireyin yinelenen bir şekilde yaptığı faaliyetler niteliğindedir (Broadhurst, 2001).

Kronolojik anlamda incelendiğinde ise serbest zaman anlayışının ilk ortaya çıkış veya serbest zamanın anlayışının gelişmesi noktasında antik Yunanlılar karşımıza çıkmaktadır. Eski Yunan'da ilerlemiş teknoloji iş ve dolayısıyla işgücünün bölümlendirilmesine imkân sağlamaktaydı. Antik Yunanlılar yaşamdaki zevk veren eğlence ve diğer imkânlardan yararlanmayı severlerdi. Klasik Yunanlı akıllı/bilge olmayı hedeflerdi. Bilge olabilmek için, insanın kendisine ait serbest zamanının olması veya kendisini özgür hissetmesi gerekliydi. Ancak bu şekilde bir Yunanlı bir şeyler icat edebilirdi. O dönemlerde, bireyin serbest zamana ihtiyacı olduğunun kabul edilmesi kadar

bu zamanın mantıklı işler için kullanılması gerekliliği de anlaşılmıştı (Cordes ve İbrahim, 1999).

Antik Yunanda birkaç Yunanlının serbest zamana sahip olması ve serbest zamandan keyif alması, çok sayıda insanın köleleştirilmesi temelleri üzerindedir. XIV. Yüzyıla kadar Hristiyan dünyasında serbest zaman oldukça basit, ibadet ve düşünce ile karakterize olmuş, neticede tatile dönüşen kutsal günlerdeki festivallerden oluşmuştur. XVI. Yüzyılda Rönesans, serbest zamanın altın yılları olmuş, fakat soylu sınıfı için geçerli kalmıştır. XVII. Yüzyılda başlayan Endüstri Devrimi, şu ana kadar dünyada bilinen en çalışmaya dönük toplumu yaratmıştır. 1850 yılı ile endüstri dünyasında işçiler, haftalık 72 saatlik çalışma sürelerinin gerekliliği ve doğallığına inanarak teşvik edilmişlerdir. Bu dönemde de, serbest zamanın sağladığı imkânlardan sadece zengin ve aristokrat sınıfı yararlanabilmiştir (Bammel, 1996).

Orta çağ döneminde serbest zaman yalnızca faaliyet olarak görülmemektedir. Tüm sınıfların ortak paydada buluşma rolünü üstlenmektedir. Kişiler istediği faaliyeti tercih etme hakkına sahiptirler. Çağın sonlarına doğru sınıflararası farklılıklar serbest zamanda meydana çıkmaya başladı ve soylu sınıfın tercihi haline geldi (Juniu, 2000).

Rönesans döneminde ise insanların ilgi alanları lisan, edebiyat ve sanat olmuştur. İnsan varlığını yücelten yeni bir felsefe akımı olan "hümanizm" üzerinde önemle durulmuştur. Bu dönemde bale, krallık ve soylu sınıf tarafından desteklenerek büyümüş, müzik edebiyat ve drama gelişmiştir. Tiyatro ve opera salonları inşa edilmiş, aktörler, şarkıcılar, müzisyenler ve dansçılardan oluşan oyuncu guruplarına büyük ilgi gösterilmiştir. Varlıklı insanlar sanatın patronu haline gelmiş, dans, sergi, şölen ve maskeli balolar düzenlemişlerdir (Russell, 1996).

Endüstri devrimiyle yaşanan değişimler çok geniş alanlara yayılmış, hayatın birçok yönünü etkilemiş, bununla birlikte serbest zaman üzerinde derin etkiler bırakmıştır. Bu dönemde insanlar için çalışma kavramının doğası değişmiş, iş yerleri ve barınma koşulları kötüleşmiştir. Gelişmelerden toplumun yapısı da etkilenmiş, büyük bir kentsel endüstri çalışan sınıfı ve güçlü bir orta sınıf ortaya çıkmıştır. Diğer bir yanda zenginlik artmış, serbest zaman formlarının kademeli olarak gelişmesine imkân sağlayacak yeni teknolojiler doğmuştur (Bull, Hoose ve Weed, 2003).

20. yüzyılda insanlar daha çok hareket etmeye başlamış, serbest zaman ve eğlence yaklaşımlarını değiştirmişlerdir. Çok sayıda insan için serbest zaman değerlendirme programları geliştirilmiştir. 1854 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin Rhode Island eyaleti Peacedale kentinde bir tekstil firması, bilinen ilk iş yeri boş zaman değerlendirme uygulamasını başlatmıştır. Firma, bulunduğu yöreye bir kütüphane inşa ettirmiş, kendi personelinin ve çevre halkının serbest zamanlarını değerlendirmelerine yardımcı olmaya

çalışmıştır (Anhalt, 1994). Günümüzde serbest zaman anlayışındaki gelişim süreci içerisinde serbest zamanın, özellikle ilerlemiş ve sanayi ülkelerinde, Türkiye gibi gelişmekteki ülkelerde uygarlık ve gelişmişlik düzeyi olarak süre geldiğini görmekteyiz (Languar, 1991).

2. 1. 3. 3. Serbest Zaman Hakkı

Serbest zaman hakkına sahip olabilme ve bu hakkın daha geniş hale getirilmesi toplumsal kuruluşların, yerel yönetimlerin ve devlet politikalarının kapsamındadır (Üstün ve Kalkavan, 2013). İnsan Hakları Evrensel Bildirisinin 24. maddesine göre “herkesin dinlenmeye, serbest zamana, özellikle iş saatlerinin makul ölçüde sınıflandırılmasına ve belli dönemlerde ücretli tatillere hakkı vardır” ifade etmektedir (Yetiş, 2008, s.16).

2. 1. 3. 4. Serbest Zamanın Temel Fonksiyonları

Serbest zamanın dinlenme, eğlenme, gelişim ve iyileştirme fonksiyonları vardır.

Dinlenme Fonksiyonu; Dinlenme, yeniden elde etme veya iş sonrası stres ve yorgunluğu azaltma, fiziki yıpranmaları ve sinirsel faktörleri azaltan bir göreve sahiptir (Karaküçük, 2008). İş sektöründe fiziksel bakımdan tüketici bir ortamda bulunmayan birçok birey açısından dinlenmek, “sırtüstü yatmak ve hiçbir şey yapmamak” anlamına gelmemektedir. Serbest zamanlarda, bilişsel veya fiziksel açıdan zorlayıcı bazı faaliyetlerle dinlenmeyi tercih eden kişiler azımsanamayacak orandadır. Modern çağda gündün güne farklı yöntemleri bulunan serbest zaman uğraşları (hobiler) bu durumu daha belirli hale getirmiştir (Mutlu, 2008).

Eğlence Fonksiyonu; Çağımızda bireyler, serbest zaman etkinliğine katılarak başarılarını ve statülerini yükselmektedir (Tezcan, 1993). Torkildsen'e (2005) göre eğlenme içsel bir arzudur ve serbest zamanlarda insanlar kendilerini motive edecek nedenlere gereksinim duymaktadır. Can sıkıntısını yok eder ve rahatlatır. Yarışmanın olduğu tüm spor uğraşları ve diğer etkinliklere katılma fırsatı sağlar (Brotherten, 1989'dan akt., Kırkpınar, 2004, s.21).

Gelişme Fonksiyonu; Bireyler fikirlerini, günlük aktivitelerin monotonluğundan daha fazla sosyalleşmeye ortam sağlayan bireyin kişiliğine katkı sağlamasına yönelimli, bunların yanı sıra menfaat içermeyen aktiviteleri kapsamaktadır. Buna benzer aktiviteler, bireylerin bilişsel ve fiziksel bıkkınlıklarını azaltmada bireylere yardımcı olmaktadır (Sağcan, 1986). Serbest zaman doğru değerlendirilmesinin yanı sıra kötü kullanıldığında; gençlerde ve olgun bireylerde kötü bağımlılıklar, monotonluk, dikkat dağınıklığı,

başınabuyruklu, uygun olmayan davranışlarda bulunma, stres, tükenmişlik, asabiyet vb. gibi davranışlara yol açmaktadır (Karaküçük ve Ekenci, 1995).

İyileştirme Fonksiyonu; Akıl hastanesindeki akıl hastaları üzerinde uygulanan iyileştirme fonksiyonu, günümüzde terapik rekreasyon olarak bilinmektedir. Terapik rekreasyon kişilerin iyi olma durumunun ve yaşam kalitesini yükseltmek amacıyla kullanılmaktadır (Robertson ve Long, 2008'den akt., Çelik, 2011, s.15).

2. 1. 3. 5. Serbest Zamanın Sınıflandırılması

Serbest zaman aktivitelerini; amaçlara, gruplara ya da uygulama yerlerine göre farklı şekillerde gruplandırabiliriz. Ama en yaygın kullanılan gruplandırma şekli sürelerine göre sınıflandırmaktır (Gökdeniz, Hacıoğlu ve Dinç, 2009, s.20):

- 1- *Uzun süreli serbest zamanlar*
  - a) Çocukluk dönemi serbest zamanları
  - b) Yıllık izin serbest zamanları
  - c) Emeklilik dönemi serbest zamanları
- 2- *Kısa süreli serbest zamanlar*
  - a) İş günü sonu (akşamüstü) serbest zamanları
  - b) Hafta sonları
  - c) Kısa süreli tatiller.

2. 1. 4. Rekreasyon

2. 1. 4. 1. Rekreasyonun Tanımı

Rekreasyon, "yenilenme, yeniden yaratılma, Latince 'recreate' sözcüğünden türetilmiştir. Sözlük anlamına göre ruhsal ve maneviyat açısından rahatlama anlamına gelmektedir. "Rekreasyon, gündelik uğraşlardan sonra bir yenilenme yaşantısıdır" (Jensen ve Naylor, 2000). Rekreasyon insanların serbest zamanlarında meşgul oldukları etkinlikleri tanımlamada kullanılan bir kavramdır ve insanın mesai saatleri haricindeki serbest zamanında gerçekleştirdiği etkinliklerle alakalıdır (Karaküçük, 2008).

Bir başka tanıma göre ise rekreasyon; gereksinimi karşılama deneyimi olarak tanımlanmaktadır. Her birey, bazı ruhsal gereksinimlerini doyurma arayışındadır. Rekreasyon, bu arayışa ve zevk tutkusuna yanıttır. Rekreasyonu insanlardaki zarar görmüş şeylerin yeniden yaratılması, iyileştirilebilir olanların iyileştirilmesi ve bu hasarın kendi içindeki artışını önlemek (Kılbaş, 2010) ve bireysel tatminkârlık sağlayan, kendi yetenek ve becerilerini sergileyebildiği (Stebbins, 2005), eğitimleri, imkânları ve danışmanlık hizmetlerinin tamamını kapsamaktadır. Rekreasyon, bireye yaşam enerjisi sağlayan rahaltatıcı, keyif verici aktivitelerde bulunmak ya da benzer faaliyetlere resmi

kayıt yaptırarak ruhsal ve fiziksel yenilenme elde edilen (Yetim, 2011) ve rahatlık hissi veren kapsamlı faaliyetlerdir (Colwell, 2002).

2. 1. 4. 2. Rekreasyon ve Serbest Zaman İlişkisi

Rekreasyon; hem iş hem eğlenceyi kapsamaktadır. İnsanlar çalışma hayatının dışında rekreasyonel faaliyetlere katılır. Tarihe baktığımızda kölelere bile çalışma dışında sınırlı olarak rekreasyonel etkinliklere katılma hakkı verilmiştir (Godbey, 1990). Rekreasyon; serbest zamana kıyasla daha kısıtlı çerçevedir ve temeli eğlence fikrine dayalıdır. Eğlence; insanların ilgi alanı ve tecrübelerine odaklanan manevi bir olgudur ve toplumun benimsediği faaliyetleri içeren toplumsal benzerliktir. Yapılan tanımlara göre serbest zamanın tanımı daha geniştir (Kenneth, 2006). Serbest zamana katılanların temel hedefi keyif verici deneyimlere sahip olmaktır (Lee ve Shafer, 2002). Çünkü insan ömrünün uzunluğu bireyin ailesiyle geçirebileceği zamanın artmasına, görsel ve işitsel sanat dallarına, yeni yerler keşfetmeye, sportif etkinliklere itmiştir (Kenneth, 2006).

2. 1. 4. 3. Rekreasyonun Özellikleri

Rekreasyonun özellikleri şu şekilde özetlenebilir:

- a) Rekreasyon, bireylerin serbest zamanlarında gerçekleştirilir. Kar amacı gütmeyiz.
- b) Bireyler kendi isteğiyle etkinliklere katılır.
- c) Bireyleri keyiflendiren etkinliklerdir.
- d) Kişilere ve topluma katkıda bulunur.
- e) Toplumun kabul gördüğü kurallara paraleldir (Bucher, 1976).

2. 1. 4. 4. Rekreasyonun Sınıflandırılması

Çok daha önceki dönemlerle karşılaştırıldığında rekreasyon kelimesine günümüz modern dünyasında her geçen gün yeni bir anlam yüklenmektedir. Rekreasyon kelimesi kişilerin etkinliğe farklı amaçlarla katılması veya kültürel, ekonomik, fiziki çevre, insan kitleleri (toplumsal) faktörler sebebiyle çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Bundan dolayı rekreasyon kelimesinin değişik metotlar kullanılarak sınıflandırılması yoluna gidilmiştir. Tribe (1999) üç kategoride inceler:

1. *Evde yapılan rekreatif etkinlikler*; müzik dinlemek, TV veya video izlemek, radyo dinlemek, okumak, bahçe işleri yapmak, oyun oynamak, egzersiz, hobiler.
2. *Ev dışında yapılan rekreatif etkinlikler*; sportif etkinliklere katılım, eğlenceli aktiviteleri izlemek, hobiler, çeşitli alanları ziyaret, bir şeyler içmek veya yemek, bahis veya kumar.
3. *Seyahat ve turizm*; herhangi bir yere seyahat, bir yerde konaklamak, rekreasyon.

İnsanların rekreasyonel faaliyetlere katılmadaki hedef ve isteklerinin de belirlenecek gruplamada önemli bir faktör olması açısından aşağıdaki gibi sınıflandırılması gerekmektedir (Tribe, 1999'dan akt., Karaküçük, 2005, s.33).

Amaçlarına göre rekreasyonun sınıflandırılması;

- a) Dinlenmek; bedenen ve ruhen,
- b) Kültürel; tarihi eser ve müze ziyareti,
- c) Toplumsal; toplumsal ilişkiler kurmak,
- d) Sportif; seyirci ya da sporun içinde aktif rol almak,
- e) Turizm; farklı şehir içi, şehir dışı ya da ülke dışındaki yerleri ziyaret etmek,
- f) Sanatsal; bazı dallarını yapmak ya da ilgi duymak.

Çeşitli kriterlere göre rekreasyonun sınıflandırılması;

- a) Katılım sayısına göre (bireysel, grup veya aile)
- b) Yaş faktörüne göre (genç, yetişkin vb.)
- c) Zamana göre (yaz, kış, günlük ya da haftalık)
- d) Yapılan alana göre (açık ya da kapalı)
- e) Sosyo-kültürel duruma göre (modern ya da geleneksel)

Özel işlevlerine göre rekreasyonun sınıflandırılması;

- a) Ticari rekreasyon; katılımın para ile olduğu aktiviteler,
- b) Sosyolojik rekreasyon; insanların bir araya gelerek yaptıkları aktiviteler,
- c) Uluslararası rekreasyon; uluslararası faaliyetlere katılmak,
- d) Estetik rekreasyonu; sanatsal faaliyetlere seyirci olarak katılmak ya da müzikal faaliyetlere dinleyici olarak katılmak,
- e) Fiziksel rekreasyon; spor branşlarını içeren faaliyetler,
- f) Orman rekreasyonu; doğada yiyecek-içecek içeren faaliyetler, balık avcılığı ya da doğa yürüyüşü.

2. 1. 4. 5. Rekreasyon İhtiyacı

Rekreasyon fırsatlarından yoksun olan bir kimse ile bu yönden iyi imkânları kullanmaya sahip olan kimse arasında sağlık açısından topluma ve yasalara karşı tutum açısından belirli farklar görülür. Her şeyden önemlisi rekreasyon hayatı değerlendiren ve ona anlam kazandıran bir tutumdur. Bundan dolayı dünya nüfusu bedensel, manevi ve toplumsal yapıları yönünden rekreasyona muhtaçtırlar (Yılmaz, 2007).

Rekreasyon kavramı çok geniş bir kavram olduğundan rekreatif etkinliklerdeki aktiviteler boyunca bireylerin davranışları ve beklentileri farklılıklar gösterebilir. Rekreasyon, katılımcıların ilgileri ve yaratıcılıkları kadar çok çeşitlilik gösterir. Bu çeşitlilik gösteren aktivitelere anaokulundan emeklilik dönemine kadar her yaştan ve engellilerden ya da hastalık nedeniyle emekli edilmiş her kesimden insanlar katılabilmektedir. Bu aktiviteler içinde seyirci olarak (pasif katılımcı) spor müsabakaları izlenebilir ve grup ya da bireysel etkinlikler yapılabilir (aktif katılımcı) ayrıca profesyonel bir hizmet satın alınabilir veya bir lider önderliğinde katılımcı olunabilir (Özbey ve Çelebi, 2011).

Rekreasyon insanlar için gereksinim midir? Örneğin; sportif faaliyetlerle ilgilenmek, tiyatroya, sinemaya seyirci olarak katılmak ya da benzer sanat dalları içeren faaliyetlerle

ilgilenme, turizm faaliyetlerine katılmak insanlar için bir gereksinim midir? Şüphesiz yanıt evet cevabıdır. Fakat evet yanıtı her şartta geçerli kabul edilmez. Temel gereksinimlerini karşılayamamış ya da kendini güvende hissetmeyen kişinin bu problemlerden dolayı sportif veya sanatsal bir faaliyetlerle ilgilenmesi öncelik değildir. Bu kavramı daha açık halde anlamamıza yardımcı olan Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisidir (Karaküçük ve Gürbüz, 2007).

Şekil 1. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi

Maslow'un kuramına göre insanların ihtiyaçları sınırsızdır ve insan bir ihtiyacı giderdikten sonra başka bir ihtiyaç ortaya çıkar. İhtiyaçlar hiyerarşisinde alt düzeydeki ihtiyacın karşılanmadan üst düzeydeki ihtiyacın karşılanmasının anlamsız olduğu belirtilmiştir (Karaküçük, 2008).

- a. Fizyolojik ihtiyaçlar; bireyin hayatını sürdürebilmesi için zorunlu temel gereksinimler olan uyuma, beslenme, su vb. temel fizyolojik gereksinimlerin giderilmesi isteğidir.
- b. Güvenlik ihtiyacı; Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde bireylerin yaşamsal fonksiyonlarını faydalı bir şekilde karşılayabilmesi nedeniyle kendini güvende hissedebileceği çevreye ihtiyaç duyar.
- c. Ait olma ve sosyolojik ihtiyaçlar; birey bir gruba dahil olmak ya da diğer bireylerle ilişki kurmak ister.
- d. Saygınlık ihtiyacı; bireyler saygınlık kazanma ve saygın görünme isteğindedirler.

- e. Kendini gerçekleştirme ihtiyacı; kişilerin kendini tanıması, herhangi bir işin üstesinden gelebileceğine inanması ve yaratıcılık özelliğine sahip olmak amacıyla kendini devamlı yenilemesidir.

Kılbaş, bireylerin rekreasyon etkinliklerine katılımında etkili olan temel ihtiyaçları şu şekilde sıralanmıştır (Kılbaş, 2010).

- 1) Kişisel olarak yenilenme
- 2) Ödülllenme
- 3) Eğitim
- 4) İletişim
- 5) Bütünleşme
- 6) Gruplaşma
- 7) Kültürel etkileşim

Rekreasyon ihtiyaçları konusundan önemli çalışmaları bulunan Tillman rekreasyona duyulan temel ihtiyaçları aşağıdaki gibi gruplandırmıştır (Torkildsen, 2005).

- a. Yeni deneyimler (macera veya rutinden kaçış)
- b. Farkında olmak ve kimlik
- c. Sorumluluk ve sosyal iletişim, diğerleri ile birlikte olmak
- d. Zihinsel aktivite (farkında olmak ve anlamak)
- e. Yaratıcılık
- f. Diğerlerine hizmet etmek
- g. Fiziksel aktivite ve zindelik.

2. 1. 4. 6. Rekreasyonel Etkinliklere Katılımı Etkileyen Faktörler

Son yıllarda bireylerin içinde bulunduğu Rekreasyonel faaliyetlere katılım sağlayabilmeleri için geçmişe kıyasla daha fazla serbest zamana sahiptirler. Söz konusu farklılıklar; çalışma şartlarındaki iyileşmeler, iş dışında serbest zamanlarında meydana gelen artış, hayatı kolaylaştıran teknolojik gelişmeler, erken yaşta emeklilik vb. etkenlerden kaynaklanabilir (Gibson ve Wood, 2008).

Rekreatif ihtiyacı etkileyen faktörler aşağıda açıklanmıştır:

Daha Fazla Kullanılabilir Gelir; Çağımızda bireylerin serbest zamanlarını değerlendirmeleri önceki dönemlere göre daha fazla olduğu gözlemlenmektedir. Bu durumun nedenleri başında birçok ailede çalışan kişi sayısının artması, ailelerin geçmişe kıyasla daha az sayıda ferde sahip oluşu, gelişmekte olan maliyet hesaplamaları, finansal düzenlemeler ve evlilik yaş ortalamasının düşmesi gelmektedir.

Gelişmiş Mobilite; Otomobil sahipliğinde meydana gelen artışlar, birden fazla otomobili olan ailelerdeki artış, alt yapı imkânlarındaki gelişmeler, kısa süreli ve daha az maaliyetli seyahat gibi etkenlerin bireylerin rekreasyonel faaliyetlere katılımlarını daha ulaşılabilir kılmıştır.

Değişen İhtiyaçlar ve Beklentiler; Günümüzde insanlar, serbest zamanı hayatın vazgeçilmez bir unsuru olarak görmektedir. Toplumsal olarak meydana gelen yeniliklerle bir araya geldiğinde, sağlıklı birey olmak ve zihinsel canlılık, artan merak, macera ile farklılık isteğinde yükselme meydana gelmektedir.

Provizyon(Tedarik); Serbest zaman faaliyetlerinin içerisinde bulunmak imkânının olması durumunda gerçekleştirilebilir. Günümüzde orta yaş üstü tüketiciler için dry-ski alanları, serbest – form yüzme havuzları, spor için mekanlar, gelişmiş teknolojik bowling mekanları gibi farklı faaliyetleri kapsamaktadır.

Demografik Farklılıkları; Günümüzde İngiltere'nin önceki dönemlere göre daha fazla tüketim imkanına olan yaşlı nüfusa sahiptir. Bu kitledeki artışın ortaya çıkmasında sağlık sektöründeki başarılı çalışmalar nedeniyle uzayan yaşam süresi, sağlık konusunda daha bilinçli bir toplum daha iyi ekonomik imkanlar etkili olmuştur (Gibson ve Wood, 2008).

Hem özel hemde kamu sektöründe kişilerin rekreasyonel nedenli faaliyetlere teşvik eden sebepleri saptamak amacıyla çok sayıda araştırma bulunmaktadır (Gümüüş, 2012). Günümüzde bu alanda yapılan çalışmaların çoğunluğu, katılımcıları rekreasyonel faaliyetleri içeren egzersize yönlendiren nedenlerin saptanabilmesi amacıyla ölçek geliştirme çalışmalarından meydana gelmektedir. Ortaya koyulan çok sayıda araştırmalar sonucunda, katılımı etkileyen esas faktörler ortaya koyulmuştur. Bu faktörler;

- Sağlık
- Fiziki Görünüm
- Sosyalizasyon
- Beceri Gelişimi
- Kişi ya da topluluklar arası çekişme
- Eğlenmek vb. şeklinde gruplandırılabilir (Güngörmüş, 2007).

2. 1. 4. 7. Rekreasyonel Faaliyetlere Katılımı Engelleyen Faktörler

Alexandris ve Carroll'un (1997) araştırmalarında bireylerin çeşitli sebeplerden rekreasyonel faaliyetler içerisinde bulunmadıklarını ve engellendiklerini belirlemişlerdir. Belirlenen sebepler aracılığıyla çok sayıda teori ve modele katkı sağlanmaya çalışılmıştır. Engelleri 3 temel gruba ayıran paradigmaya göre, "bireyin serbest zaman faaliyetlerine katılımı (a) bireysel, (b) bireylerarası ve (c) yapısal faktörlerce engellenmektedir. Bireysel

faktörler, bireyin psikolojik hali ile tavrıdır. Kişinin becerilerini kavrayabilmesi, faaliyete yönelik tutumu ve faaliyetin yapılabilirliğinin azalması durumu bu faktöre verilebilecek örneklerdendir. Bireylerarası faktörler ise katılımcılar arası ilişkinin ortaya koyduğu neticedir. Son faktör ise, serbest zaman değerlendirmesi ve katılım aracılığıyla meydana gelen etkileşim oluşturan nedenlerdir. Ulaşım, tesislerin kalitesi ve erişebilirliği bireyin karşılaşılabileceği yapısal engellerdendir” (Karaküçük ve Gürbüz, 2007).

2. 1. 4. 8. Rekreasyon ve Spor

Spor ve rekreasyon birbirlerinden esinlenmektedir. Spor bireylerin rekreasyonel ihtiyaçları gidermede önem arz ederken, rekreasyon da, sportif faaliyetlerin toplumda kabul görmesinde vazgeçilmez bir görevde rol almaktadır. Bu sorumluluk özellikle her birey için ya da sağlıklı yaşam için spor gibi aktivite sorumluluklarını ortaya koymaktadır (Şahin, 1997).

Sporun, serbest zamanı değerlendirme aktiviteleri arasında daha fazla tercih edilmesinin nedeni tüm yaş gruplarının ve farklı alanlardan insanların rekreasyonel gereksinimlerini giderecek çeşitliliği bulunan kavramdır. Açık ya da kapalı mekânlarda malzemeli ya da malzemesiz, mücadele gerektiren ya da gerektirmeyen, tekli ya da grup şeklinde, zamanlama gerektiren ya da gerektirmeyen, ulusal ya da uluslararası gerçekleştirilebilen vb. alternatifleri içermektedir (Yetim, 2011) ve toplumsal ya da kültürel ve sanatsal etkinlikleri de kapsamaktadır (Kılbaş, 2010).

2. 2. Literatür Taramasının Sonucu

2. 2. 1. Yurt İçinde Yapılan Çalışmalar

Alparslan, Kılıçgil ve Başpınar (2003) tarafından yapılan “Türk Hava Kuvvetlerine Bağlı Türk Hava Kuvvetleri Komutanlığı Karargâhında Görev Yapan Askeri Personelin Boş Zaman Değerlendirmelerinde Sporun Yeri” isimli çalışmanın amacı; bulunan mevcut erkek askeri personelin serbest zamanlarını değerlendirmede “sporun yeri nedir, nerededir ve ne ölçüdedir?” sorularının yanıtları aranmıştır. Araştırmaya, 213 erkek askeri personel katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak, 12 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda; %83,57’sinin spor yaptığı ve serbest zaman değerlendirme biçimi olarak %68,54’ünün fiziksel aktiviteleri tercih ettikleri ayrıca serbest zaman değerlendirmede %43,26’sinin ilk tercih olarak sporu seçtikleri belirlenmiştir.

Altın ve Barsbuğa (2014) tarafından yapılan “Serbest Zaman Faaliyetlerine Üniversite Öğrencilerinin Katılımı İle İlgili Kısıtlamaların Belirlenmesi” isimli çalışmanın

amacı Selçuk Üniversitesi öğrencilerinin serbest zaman faaliyetlerine katılımlarını engelleyen faktörlerin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 448 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Serbest Zaman engelleri Ölçeği”nden yararlanılmıştır. Araştırmanın sonucunda; cinsiyet ve gelir değişkenine göre, bilgi yoksunluğu, tesis, arkadaş ve zaman alt boyutlarında anlamlı olarak farklılaşmazken, öğrencilerin puanlarının sınıflar doğrultusunda; 1. sınıftaki öğrencilerin aritmetik ortalama değerlerinin 4. sınıfta okuyan öğrencilere nazaran daha düşük olduğu gözlenmiştir.

Çakır (2008) tarafından yapılan “Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi’nde Görev Yapan Akademik ve İdari Personelin Serbest Zamanlarını Değerlendirmede Spora Verdikleri Önem” adlı araştırmada; akademik ve idari personelin serbest zamanlarını değerlendirme biçimleri belirlenmiştir. Çalışmaya 213 birey üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada 12 maddelik bir anket formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda; akademik ve idari personelin yüksek düzeyde spor yapma alışkanlığına sahip olduğu ve daha çok takım sporlarını tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Çolakoğlu (2005) tarafından yapılan “Üniversite Öğretim Elemanlarının Boş Zaman Alışkanlıklarını Değerlendirmeleri Üzerine Bir Araştırma” adlı araştırmada; yükseköğrenim kurumlarında görev yapan öğretim elemanlarının serbest zaman alışkanlıklarını belirlemeyi ve ne tür faaliyetlere katılım sağladıklarını ortaya çıkarmaktır. Araştırmaya 208 öğretim elemanı katılmıştır. Çalışmada 15 sorudan meydana gelen anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; öğretim elemanlarının %40,4’ünün günlük 1-2 saat serbest zamanının olduğunu ve %75’inin bu serbest zamanlarını TV seyrederek geçirdiğini ancak %16’sının spor yaparak geçirdiğini belirlemişlerdir. Katılımcıların %47,1’inin de serbest zaman etkinliklerine katılamamasının nedenini yeterli zamanlarının olmayışından kaynaklandığını ve katılımcıların %54,8’i ise gerekli ortam ve şartların sağlandığı takdirde serbest zamanlarında sportif etkinliklere katılacaklarını belirlemişlerdir.

Demir ve Demir (2007) tarafından yapılan “Bireylerin Boş Zaman Faaliyetlerine Katılımlarını Etkileyen Faktörler ile Cinsiyet Arasındaki İlişki: Lisans Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama” isimli çalışmanın amacı; Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu öğrencilerinin serbest zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen faktörleri tespit etmektir. Araştırma, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu’nda 183 lisans öğrencisi gören katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; değişik soru tiplerinden oluşan anket uygulanmıştır. Yapılan araştırmanın sonucunda; insanların serbest zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen birçok etken bulunmuştur. Yapılan bu çalışma, belirlenen her bir faktörün etki derecesinin cinsiyete göre farklılık gösterdiğini meydana çıkarmıştır.

Ekici, Kalkavan, Üstün ve Gündüz (2014) tarafından yapılan “Üniversite Öğrencilerinin Sportif ve Sportif Olmayan Rekreatif Etkinliklere Katılmalarına Engel Olabilecek Unsurların İncelenmesi” isimli çalışmanın amacı; üniversite öğrencilerinin serbest zamanlarında hangi sportif veya kültürel/ sanatsal gibi spor dışı etkinliklerin içerisinde buldukları ve bu etkinliklere katılmalarında engel oluşturan faktörlerin çeşitli değişkenler boyutunda araştırılmasıdır. Araştırma toplam 339 katılımcıdan oluşmaktadır. Yapılan çalışmada veri toplama aracı olarak “Boş Zaman Engelleri” ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; katılımcıların serbest zaman engellerinin cinsiyet değişkenine göre “bilgi eksikliği”, “arkadaş eksikliği” ve “zaman” alt boyutlarında, yaşlarına göre “zaman” alt boyutunda, aylık gelir değişkenine göre ise “birey psikolojisi” ve “tesisler/ hizmet” alt boyutlarında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Ayrıca serbest zaman engellerinin serbest zamanlarında tercih ettikleri etkinlik türüne göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Emir (2012) tarafından yapılan “Rekreatif Etkinliklere Katılımın Önündeki Engellerin Belirlenmesi (Üniversite Öğrencileri Örneği)” adlı araştırmadanın amacı; katılımcıların serbest zamanları içerisinde rekreatif faaliyetlere katılım sağlamalarının önündeki engelleri saptamak; saptanan engel faktörlerinin bazı bağımsız değişkenler açısından farklılaşp farklılaşmadığını belirlemektir. Araştırma, 650 katılımcıdan oluşmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Boş Zaman Engelleri Ölçeği-18” kullanılmıştır. Elde edilen sonuçta göre; katılımcıların serbest zaman engel algıları ile cinsiyet, öğrenim gördükleri üniversite, gelir durumu ve geçmişte herhangi bir spor dalı ile ilgilenme durumu değişkenleri arasında anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur.

Emir, Öncü ve Gürbüz (2013) tarafından yapılan “Rekreasyonel Aktivitelere Katılımın Önündeki Engellerin İncelenmesi” isimli çalışmanın amacı; farklı nüfus özelliklerine sahip katılımcıların rekreasyonel aktivitelere katılımı engelleyen algılama düzeylerindeki çeşitliliklerin incelenmesidir. Araştırmayı toplam 300 kişi oluşturmuştur. Araştırmada; Alexandris ve Carrol (1997) tarafından geliştirilen, 27 maddeden meydana gelen “Boş Zaman Engelleri” ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda katılımcılar için zaman, tesis ve ulaşım gibi etkenlerin katılımın önündeki temel engeller olduğu ortaya çıkartılmıştır. Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre yapılan analiz sonuçları incelendiğinde ise, erkek katılımcılar için paralel şekilde zaman faktörünün en önemli etken olduğunu ortaya koyarken kadın katılımcılar için sosyal ortam ve bilgi eksikliği faktörünün katılımın önündeki temel etken olduğu ortaya çıkmıştır.

Eravşar (2013) tarafından yapılan “Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Rekreatif Aktivitelere Katılım Durumları, Psikolojik İyilik Halleri ve Yaşam Tatminlerinin İncelenmesi” isimli çalışmanın amacı; Antalya merkezinde devlet okullarında beden eğitimi öğretmeni olarak çalışan bireylerin rekreatif aktivitelere katılımlarının, psikolojik iyilik düzeylerinin ve

yaşam tatminlerinin birbirleriyle ve demografik değişkenlerle olan ilişkisinin ortaya koymaktır. Araştırma grubunu 323 beden eğitimi ve spor öğretmeni oluşturmuştur. Araştırma yüz yüze görüşme ile yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda; yaşam tatmini, rekreasyonel faaliyetlere katılım süresi ve katılım sıklığı yüksek olan gruplarda daha yüksek bulunmuştur. Psikolojik iyilik ise rekreatif etkinliklere katılım sıklığı ve katılım süresi fazla olan grupta daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Göktaş ve Çolak (2006) tarafından yapılan “Vergi Dairesi Başkanlığı’nda Çalışan Personelin Boş Zamanlarını Değerlendirmesi Üzerine Bir Araştırma (Balıkesir Örneği)” isimli çalışmanın amacı; personelin serbest zaman değerlendirme biçimlerini ortaya koymaktır. Çalışmaya 171 personel katılmıştır. Çalışma veri toplama aracı olarak, tarama modelinde yapılmış ve katılımcılara iki bölümden oluşan serbest zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarını belirlemeye yönelik anket uygulanmıştır. Çalışmada personelin kurum dışında katıldığı serbest zaman etkinliklerinde %52 gibi yüksek bir oranda sportif faaliyetlere katılımın yer aldığı ortaya çıkmıştır.

Güngörmüş, Yetim ve Çalık (2006) tarafından yapılan “Ankara’daki Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında Görev Yapan Öğretim Elemanlarının Boş Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerinin Araştırılması” isimli çalışmanın amacı; öğretim elemanlarının serbest zamanlarını nasıl değerlendirdiğini tespit etmek ve serbest zamanları değerlendirmenin iş verimini ne şekilde etkilediğini ortaya koymaktır. Araştırmayı 103 katılımcı oluşturmuştur. Yapılan çalışmada 20 sorudan meydana gelen bir anket uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuca göre; katılımcıların serbest zamanlarında kapalı olmayan yerlerde ve spor salonlarında bulduklarını; serbest zaman aktivitelerine katılım sağlayamama sebepleri ise serbest zamanlarının kısıtlı olması ve maddiyat açısından yeterli olmadıkları belirlenmiştir. Bunun yanı sıra bu aktivitelere katılımın iş performansını pozitif olarak tesir ettiği belirlenmiştir.

Gürbüz ve Henderson’e (2011) göre; “Serbest Zamanın Anlamının İncelenmesi: Türkiye Perspektifi” isimli çalışmanın amacı; Türk üniversite öğrencileri için; bazı değişkenlere (demografik, tercih eden grup, değerlendirme biçimi) göre serbest zamana yüklenen anlamı belirlemektir. Yapılan çalışma, 691 katılımcıya uygulanmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; Esteve, Martin ve Lopez (1999) tarafından geliştirilen “Boş Zamanın Anlamı Ölçeği” (BZAÖ) kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; serbest zamanın önem arz eden geniş anlamları bulunduğu fakat kültürel açıdan özellikli aktivitelerin yüklenen anlama etkisine bakıldığında bu anlamı daha fazla ön plana çıkardığı ortaya koyulmuştur.

Gürbüz, Karaküçük ve Sarol (2010) tarafından yapılan “Rekreasyonel Aktivitelere Katılımın Önündeki Algılanan Engel Farklılıklarının İncelenmesi: Ankara Örneği” isimli

çalışmanın amacı; Ankara ilinde yaşayan bireylerin rekreasyonel aktivitelere katılımının önündeki algılanan engel farklılıklarını belirlemektir. Yapılan çalışmaya, 2531 birey katılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; Alexandris ve Carroll (1997) tarafından geliştirilen “Boş Zaman Engelleri Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda; katılımcıların rekreasyonel aktivitelere katılımlarına engel olarak “tesisler, hizmet ve ulaşım” faktörü ilk sırada yer alırken bunu “bilgi eksikliği ve sosyal ortam” faktörünün takip ettiği ve son olarak zaman yetersizliği faktörünün etkili olduğu tespit edilmiştir.

Fidan, Uçkun ve Latif (2005) tarafından yapılan “Üniversite Öğrencileri Ne Yapıyor? Zaman Değerlendirme mi, Zaman geçirme mi (Sakarya Üniversitesi Örneği)” isimli çalışmanın amacı; Sakarya Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin serbest zamanlarında neler yaptıklarını belirlemektir. Araştırmaya toplam 803 öğrenciye katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda; üniversite öğrencilerinin televizyon izleme sürelerinin önemli bir paya sahip olduğunu belirlenirken, öğrencilerin spor yapmaya haftada 1120 dk (18 saat 40 dk) zaman ayırdıkları tespit edilmiştir. Serbest zaman etkinlikleri arasında spor, kitap okumadan sonra en fazla tercih edilen ikinci seçenek olduğu görülmüştür.

Kandaz-Gelen ve Hergüner (2006) tarafından yapılan “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Serbest Zamanlarını Değerlendirme Biçimlerinin İncelenmesi (Sakarya İli Örneği)” isimli çalışmanın amacı; beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin serbest zamanlarını nasıl değerlendirdiklerini tespit etmektir. Veri toplama aracı olarak 31 soruluk anket kullanılmıştır. Araştırmaya 103 beden eğitimi ve spor öğretmeni katılmıştır. Araştırmanın sonucunda; serbest zaman değerlendirme etkinliklerine katılma nedeni olarak %63,8 ile fiziksel yeterlilik ve sağlıklı olmak önceliklidir. Araştırmada katılmayı istedikleri serbest zaman etkinliklerine katılamayıp nedeni olarak parasal olanaklarının olmaması ve katılmak için ayıracak zamanlarının olmadığını belirtmişlerdir. Serbest zaman etkinliklerine katıldıktan sonraki duygularının ne olduğu sorulduğunda ise rahatlama ve doyum hissi uyandırdığı ortaya çıkmıştır.

Karagün, Yıldız, Başaran ve Çağlayan (2010) tarafından yapılan “Sosyal Fobi Özellikleri Gösteren Üniversite Öğrencilerinde Rekreatif Aktivitelerin Fobik Tutumlar Üzerine Etkisinin Araştırılması” isimli çalışmanın amacı; Üniversite öğrencilerinde görülen sosyal fobi özelliklerinin giderilmesinde rekreatif etkinliklerin etkisini incelemektir. Yapılan çalışma 1500 katılımcıdan oluşmuştur. Veri toplama aracı olarak “Benlik Saygısı Ölçeği” kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda; rekreatif etkinliklerin sosyal fobi özelliklerinin giderilmesinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal fobi özelliği gösteren öğrencilerin rekreatif uygulamalar sonucunda benlik saygılarının da arttığı gözlemlenmiştir.

Kara ve diğlerleri (2013) tarafından yapılan “Serbest Zaman Anlamı: Yetişkin Bireyler Örneği” isimli çalışmanın amacı; yetişkin kişilerin serbest zaman algılarını ortaya çıkartmak ve bazı bağımsız değişkenlere göre rekreasyonel faaliyetlere verilen anlamın değişip değişmediğini meydana çıkartmaktır. Yapılan çalışmaya 563 yetişkin birey katılmıştır. Veri toplama aracı olarak Gürbüz ve diğlerleri (2007) tarafından geliştirilen “Boş Zaman Anlamı” ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda, katılımcıların ölçekten aldıkları puanların cinsiyet, medeni durum ve faaliyetlerin programlı olup olmama durumu değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık olduğu, eğitim ve gelir durumu değişkenleri ile arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Kaya ve Gürbüz (2013) tarafından yapılan “Genç Bireylerin Serbest Zaman Etkinliklerine Yönelik Tutumları” isimli çalışmanın amacı; genç bireylerin rekreasyonel faaliyetlere yönelik tutum derecelerini incelemek ve bireylerin tutum derecelerini cinsiyet, yaş ve fiziksel etkinliğe katılım gibi değişkenlere göre karşılaştırmaktır. Araştırmaya, Ankara ilinde farklı üniversitelerde öğrenimine devam eden 259 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Akgül ve Gürbüz (2010) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan “Boş Zaman Tutum Ölçeği” (BZTÖ) kullanılmıştır. Araştırmanın ortaya çıkardığı bulgular doğrultusunda katılımcıların tutum puanlarının katılımcıların cinsiyet ve yaşlarına göre anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir.

Korucu, Yetim ve Güllü (2006) tarafından yapılan “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Boş Zaman Alışkanlıkları İle Spora Olan İlgilerinin İncelenmesi” isimli çalışmanın amacı; üniversite öğrencilerinin serbest zaman alışkanlıkları ile spora olan ilgilerini araştırmaktır. Çalışmanın araştırma grubunu 512 sınıf öğretmeni adayını kapsamaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak 31 sorudan meydana gelen ölçek uygulanmıştır. Çalışmanın sonucunda; öğrencinin eğitim düzeyinin ve serbest zaman kullanımının rekreatif faaliyetlere katılım ve spora ilgi düzeyi üzerinde pozitif etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Üniversite öğrencilerinin arzu etmelerine rağmen organizasyon eksikliği, tesis ve teşvik edici faktörlerin kısıtlı olması nedeniyle istedikleri sportif ve rekreatif aktivitelere katılamadıkları belirlenmiştir.

Lakot ve diğlerleri (2013) tarafından yapılan “Bireyler Rekreatif Aktivitelere Neden Katılmazlar? Akademisyenler Örneği” isimli çalışmanın amacı; akademisyenlerin rekreatif faaliyetlere katılımının önündeki algılanan engelleri ortaya çıkarmak ve diğler bağımsız değişkenlere göre serbest zaman engel algılarının değişip değişmediğini kıyaslayarak meydana çıkartmaktır. Araştırma 535 akademisyenden oluşmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Boş Zaman Engelleri Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda; rekreasyonel etkinliklere katılımın önündeki engeller içerisinde en belirgin etkenin zaman faktörü, en etkisiz etkenin birey psikolojisi olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun

yanı sıra, akademisyenlerin serbest zaman engelleri ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyet, medeni durum ve akademik unvan değişkenlerine göre de anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirlenmiştir.

Özdilek, Demirel ve Harmandar (2007) tarafından yapılan “Dumlupınar ve Sakarya Üniversitelerinde Öğrenim Gören Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Boş Zaman Etkinliklerine Katılım Nedenleri ve Katılım Düzeylerinin Karşılaştırılması” isimli çalışmanın amacı; öğrencilerin serbest zaman etkinliklerine katılım nedenleri ve katılım düzeylerini karşılaştırmaktır. Yapılan çalışmaya 336 öğrenci katılmıştır. Araştırmada; 22 sorudan meydana gelen ölçek uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda; araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin serbest zaman etkinliklerinin ve bu etkinliklere katılmanın gerekliliği konusunda bilinçli oldukları saptanmıştır.

Özşaker (2012) tarafından yapılan “Gençlerin Serbest Zaman Aktivitelerine Katılamama Nedenleri Üzerine Bir İnceleme” isimli çalışmanın amacı; Adnan Menderes Üniversitesi’nde okuyan öğrencilerin serbest zaman aktivitelerine katılamama nedenlerini tespit etmektir. Araştırmayı 328 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Boş Zaman Engelleri Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; cinsiyet değişkenine göre kadın katılımcıların faaliyetleri değerlendirmede daha pasif ve çekingen oldukları, yükseköğretim kurumlarında tesis ve faaliyet programlarının yeteri kadar olmaması, kendini rahat hissedebilme faktörünün katılımıda önem arz ettiğini, genç kesimin zamanlarını değerlendirmelerinde teşvik edilmediği saptanmıştır.

Pepe, Hergül ve Koç (2006) tarafından yapılan “Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Okuyan Öğretmen Adaylarının Boş Zaman Anlayış ve Alışkanlıklarının Araştırılması” isimli çalışmanın amacı; öğrenim gören adaylarının serbest zaman anlayış ve alışkanlıklarını belirlemektir. Çalışmaya toplam 282 öğrenciye katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından 31 soruluk anket geliştirilmiştir. Araştırma sonucunda; fakültenin sosyal ve sportif tesislerinin kullanılmasına ilişkin dağılımda erkeklerin %45,3’ünün, kızların ise %31,3’ünün tesisleri çok kısıtlı kullandığı belirlenmiştir. Öğrencilerin serbest zamanlarının ne kadarını sportif etkinliklere ayırdıklarının dağılımında ise erkeklerin %57,8’inin, kızların ise %42,3’ünün sportif etkinliklere çok az zaman ayırdığı saptanmıştır.

Şahin ve Kocabulut (2014) tarafından yapılan “Sportif Rekreasyon Aktivitelerine Düzenli Katılımı Engelleyen Faktörlerin İncelenmesi: Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmanın amacı; üniversite öğrencilerinin boş zamanların vazgeçilmez haline gelen sportif rekreasyon aktivitelerine düzenli olarak katılmasına engel olan faktörlerin bulunmasıdır. Yapılan çalışmaya 370 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Boş Zaman

Engelleri Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda; öğrencilerin toplumdaki refah düzeyi ile sportif rekreasyona katılımları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir.

Tolukan, Güngörmüş ve Sarol (2014) tarafından yapılan “Farklı Değişkenler İle Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Tutumlarının Karşılaştırılması” isimli çalışmanın amacı; Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi öğrencilerinin cinsiyet, yaş, sınıf, refah düzeyi, serbest zaman periyodu, serbest zaman engelleri, üniversite ve serbest zaman yapılan yerlerde rekreasyon alanlarının yeterliliği değişkenlerine göre üniversite öğrencilerinin serbest zaman tutumlarını değerlendirmek amaçlanmıştır. Araştırmaya 509 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmada veri toplam aracı olarak Akgül ve Gürbüz (2010) tarafından Türkçeye uyarlanan “Boş zaman Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda; öğrencilerin serbest zamana yönelik tutumlarının olumlu olduğu ve üniversite çevresindeki rekreasyon alanlarının kısıtlı olduğu ortaya çıkmıştır.

Toker, Çankaya ve Doğan (2003) tarafından yapılan “Uludağ Üniversitesi’nde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Türk Öğrencilerin Boş Zaman Etkinliklerine Katılımlarının Araştırılması” isimli çalışmanın amacı, değişik bölümlerde okuyan yabancı uyruklu Türk öğrencilerin serbest zaman etkinliklerine katılımlarını belirlemeye çalışılmıştır. Araştırma grubunu 301 katılımcı oluşturmuştur. Araştırmada; araştırmacılar tarafından geliştirilen anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; öğrencilerin serbest zamanlarında %52,7’sinin kitap okuduğunu %31,2’sinin de serbest zamanlarında spor yapmayı tercih ettiği görülmüştür.

Üstün ve Kalkavan (2013) tarafından yapılan “Beden Eğitimi ve Spor ve Yüksekokulu Öğrencilerini Rekreatif Faaliyetlere Katılmaya Motive Eden Faktörlerin Araştırılması” isimli çalışmanın amacı; beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin serbest zamanlarını nasıl değerlendirdikleri, hangi rekreatif etkinliklere katıldıkları ve bu aktivitelere katılmalarını motive eden faktörleri belirlemektir. Araştırma 822 katılımcıdan oluşmuştur. Yapılan çalışmada veri toplama aracı olarak “Serbest Zaman Motivasyon Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; cinsiyet, akademik başarı düzeyi, serbest zamanlarını değerlendirme biçimleri, serbest zamanlarını nerede değerlendirdikleri ve öğrenim gördükleri bölümlere göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Yaşa göre ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Sabancı (2016) tarafından yapılan “Öğretim Elemanlarının Rekreasyonel Faaliyetlere Katılımlarını Engelleyen Faktörlerin Belirlenmesi” isimli çalışmanın amacı; Selçuk Üniversitesi’nde görev yapan öğretim elemanlarının rekreasyonel faaliyetlere katılımlarını engelleyen nedenleri ortaya çıkartarak, bu nedenleri çeşitli değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemektir. Çalışmaya Selçuk Üniversitesi’nde 2015-2016 öğretim yılında eğitim veren akademisyenler, örneklem grubunu ise 17 Fakülte, bir

Yüksekokul, iki Meslek Yüksekokulu ve bir Devlet Konservatuarında görev yapan akademisyenler ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 414 erkek ve 200 kadın olmak üzere toplam 614 katılımcı bulunmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak “Boş Zaman Engelleri” ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçekte yer alan altı faktörün üçünde belirtilen bağımsız değişkenlere göre farklılaşmaların gözlemlendiği ancak, bu farklılaşmaların daha çok “zaman ve ilgi eksikliği” alt boyutunda yoğunlaştığı anlaşılmıştır. Bu farklılaşmada sebep olarak; cinsiyet, medeni durum gibi değişkenlerin etkili olduğu anlaşılmıştır.

Barkın (2016) tarafından yapılan bir çalışmada üniversite öğrencilerinin rekreasyonel fiziksel aktivitelere katılmalarını engelleyecek faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 300 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Rekreasyon Faaliyetlerine Katılım Ölçeği” kullanılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda; cinsiyet, fizyolojik özellikler, alanların durumu, yan nedenler değişkenleri arasında; fakülte ve yüksekokul katılımcılarının kıyaslanmasında alanların durumu, negatif içsel denge ve ekonomik durum değişkenleri arasında ve sınıf seviyesine göre fizyolojik özellikler, alanların durumu, gelir düzeyi ve organizasyonel faktörler arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki ortaya çıkmıştır.

2. 2. 2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Alexandris ve Caroll (1997) tarafından yapılan “Üniversite öğrencilerinin rekreasyonel sportif aktivitelere katılım sıklıkları ve bu katılımı engelleyen etkenler” isimli çalışmanın amacı; üniversite öğrencilerinin rekreasyonel sportif aktivitelere katılmalarını ortaya koymaktır. Çalışmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi uygulanmıştır. Çalışma sonucunda; bilgi eksikliği ve bireyin motive olma düzeyi ile engelleri algılama düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. “Tesis/hizmet ile ulaşım” alt boyutu için önemli etkenlerden biri “para” olduğundan bireylerin rekreasyonel faaliyetlere katılmalarında gelir durumları önemli yer tutmaktadır.

Drakou, Tzetzis ve Mamantzi (2008) tarafından yapılan “Yunanistan’da Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Boş Zaman Kısıtlamaları” isimli çalışmanın amacı; öğrencilerin serbest zaman kısıtlamalarını araştırmak, yaş, cinsiyet, yaşadığı bölge ve sağlığının fiziksel aktivitelere katılımı üzerindeki etkilerini belirlemektir. Yapılan çalışmaya 320 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Alexandris ve Carroll (1997) tarafından geliştirilen 39 soru içeren “Algılanan Boş Zaman Engelleri Ölçeği” kullanılmıştır. Elde edilen sonuca göre; öğrencilerin serbest zamanlarında sportif faaliyetlerde bulunmalarının önünde algı yaratan engeller ile maddiyatlarının güçsüzlüğü ve tesis

eksikliği saptanmıştır. Bunun yanı sıra beslenme dzenleri ve sağlıklı olma durumu engel olarak çok az gösterilmiştir.

Damianidis, Charilaos ve Alexandris (2007) tarafından yapılan “Öğrencilerin Rekreatyoneel Faaliyetlere Katılımında Algılanan Engeller: Yunanistan Livadia Şehri Okulları” isimli çalışmanın amacı; öğrencilerin rekreatyoneel faaliyetlere katılımlarının önündeki algılanan engelleri belirlemektir. Araştırmanın örneklemin 643 ortaokul ve lise öğrencisi oluşturmuştur. Alexandris ve Carroll (1997) tarafından geliştirilen anketin uyarlanmış bir versiyonu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; maddiyat açısından güçsüz olunması ve bilgi eksikliğinden ortaya çıkan engeller bulunmuştur. Ayrıca cinsiyet değişkenine göre kadınların ilgisiz olduğu, aktif spor yapanların yapmayanlara göre daha yüksek puana sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Gauthier ve Smeeding (2001) tarafından yapılan “Yetişkin Yaşlıların Zaman Kullanım Düzenlerindeki Tarihsel Eğilimleri” isimli çalışmanın amacı; 1960-1990 yılları arasında Amerika-İngiltere ve Hollanda’da yaşayan yetişkinlerin zaman kullanımını incelemektir. Araştırma sonucunda; yetişkin erkeklerin serbest zaman aktivitesi seçimlerinde en çok spor ve fitness yapmayı seçtikleri görülürken, bayanların serbest zaman aktivitesi seçiminde erkeklerin seçimlerinin tam tersi olarak pasif aktiviteleri seçtikleri belirlenmiştir.

Havighurst (1957) tarafından yapılan “Orta Yaşlı Kişilerin Serbest Zaman Etkinlikleri” isimli çalışmanın amacı; 40-70 yaş arasındaki kadın ve erkekler için serbest zaman etkinliklerinin psikolojik yönden önemini ortaya koymaktır. Çalışmada sosyal rol görüşmesi olarak bilinen 2 saatlik görüşme sosyo-ekonomik statüye göre dağılım gösteren 124 kadın ve 110 erkekle birlikte gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda; serbest zaman etkinliğinin kişisel uyum ve sosyal hareketlilik ya da yer değiştirme içeriğinden ziyade serbest zamanın anlamlılığı ile daha fazla ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca sportif faaliyetlere katılımın sadece enerji harcama ve sağlıklı kalma yolu olarak görüldüğü belirlenmiştir.

Kilpatrick, Hebert ve Bartholomew (2005) tarafından yapılan “Üniversite Öğrencilerinin Fiziksel Aktivite Motivasyonu: Erkek ve Kadınların Spor ve Egzersize Katılma Gereçlerinin Farklı Olması” isimli çalışmanın amacı; spora katılma ve üniversite öğrencileri arasında egzersiz yapma yönündeki motivasyonları karşılaştırılmasıdır. Çalışmanın örnekleme grubunu 233 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonucunda; katılanların spora yönelme motivasyonlarının egzersize katılma motivasyonlarından farklı olduğu ortaya konulmuştur. Spora katılmayla ilgili en yüksek oranlı motifler rekabet ve meydan okuma, yakınlık kurma ve sosyalleşme, eğlence ve meydan okumayla başarma

arzusu olarak sıralanmıştır. Öte yandan sağlıkla ilgili ve vücut formuyla ilgili nedenler ise egzersize katılım nedenleri olarak belirlenmiştir.

Lundberg, Komarovskiy ve McInerney (1934) tarafından yapılan “Serbest Zamanın Anlamı: Toplum Çalışmalarının Analizi” isimli çalışmanın amacı; serbest zaman etkinliklerinin toplumsal anlamda açılımını belirlemektir. Alan çalışmasında nüfusu 38000 olan küçük bir şehrin yaşamını oluşturan aynı anda iç içe geçmiş eğilim ve yaşantıları incelenmiştir. Analitik olarak bu çalışmada 1924 yılındaki toplum yaşamıyla 1890’lardaki toplumsal yaşamın karşılaştırılmasıyla ortaya çıkan sosyal değişim üzerinde yoğunlaşmakta ve davranış olarak sosyal sınıf farklılıkları üzerinde durulmaktadır. Araştırma sonucunda; serbest zaman etkinliklerinin bireyler tarafından tek başına değil aksine başkalarıyla birlikte yapılan etkinlikler olduğu gözlenmiş ve gençler dışında insanların genelde pasif olup bir şeyler izleyip dinlediğini, aralarında sohbet edip kâğıt oynadığını ya da arabaya bindikleri görülmüştür. Erkeklerin çoğunun ve kadınların tamamının serbest zamanın özellikle orta yaş kuşağında ya da 30 yaş üzerinde evde oturarak geçirdikleri belirlenmiştir.

Masmanidis, Gargalianos ve Kosta (2009) tarafından yapılan “Yunan Üniversitesi Öğrencilerinin Sportif Etkinliklere Katılımları Üzerinde Algılanan Engelleri Belirlemek” isimli çalışmanın amacı; spor yapan kişiler ile spor yapmayan kişilerin spor etkinliklerine katılımları arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırmanın örneklem grubunu Yunanistan’da 7 farklı Üniversitede öğrenim gören 3.041 kişi kapsamaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Masmanidis (2008) tarafından geliştirilen 25 maddeden meydana gelen “Üniversite Spor Engelleri Anketi” kullanılmıştır. Araştırma sonuçları doğrultusunda; öğrencilerin sportif faaliyetlere katılımlarını etkileyen 9 faktör belirlenmiştir. Öğrencilerin sportif faaliyetlere katılımlarında engelleyici faktörler arasında ilk sırada tesis yetersizliği gelmektedir.

Olubor ve Ogonor (2007) tarafından yapılan “Güney Nijerya’da Üniversite Öğrencileri Arasında Geçirilen Kişisel Eğitim Zamanı Ve Serbest Zamanla İlgili Bir Analiz” isimli çalışmanın amacı; öğrencilerin eğitimleri için ayırdıkları zamanla serbest zamanlarında yaptıkları aktivitelerin karşılaştırılmasını amaçlamışlardır. Çalışmada veri toplamak amacıyla anket kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini güney Nijerya’daki birinci nesil üniversitelerden karışık olarak seçilen toplam 2400 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmada elde edilen veriler dikkate alındığında haftalık en yüksek yüzde %23,58 ile müzik dinlemeye zaman ayrıldığını, haftalık %12,25 ile en düşük saat yüzdesi dini etkinlikler ve geleneksel aile toplantılarına ayrılmıştır. Ankete yanıt verenler judo, kâğıt, oyunu bilgisayar oyunları satranç, scrabble gibi kapalı mekân faaliyetlerine haftada %18,42’lik bir zaman ayırdıklarını belirtmişlerdir.

Palen ve diğeri (2010) tarafından yapılan “Cape Town’da Yaşayan Ergenlerin Boş Zamanlarında Sportif Aktivitelere Katılımlarına Engel Oluşturan Faktörlerin Belirlenmesi” isimli çalışmanın amacı; ergenlerin sosyo-kültürel kısıtlamaları ve kişisel faktörleri ortaya koymaktır. Araştırmanın örneklem grubunu 114 lise öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma sonucunda; katılımcıların sportif aktivitelere katılmamalarına neden olan sosyo-kültürel faktörler arasında tesis ve maddiyat güçsüzlüğü olduğu, kişisel faktörler arasında ise spor aktivitelerine karşı ilgisizliğin olduğu belirlenmiştir. Ergenlerin çok az kesimi ise fiziki çaba göstermekten kaçındığı ve kurallara uyararak spor yapmayı sevmediklerini belirtmişlerdir.

Standlee ve Popham (1958) tarafından yapılan “Seçilmiş Mesleki ve Sosyal Değişkenlerle İlgili Serbest Zaman Faaliyetlerine Katılım” isimli çalışmanın amacı; beden eğitimi öğretmenlerinin serbest zaman etkinliklerine katılım düzeylerini incelemektir. Çalışmanın örneklemini 880 devlet okulu öğretmeninden oluşmuştur. 1957 ilkbaharında öğretmenlerin serbest zaman etkinlikleri ile ilgili bilgileri elde etmek için kullanılan bir anketin kopyaları postayla tüm deneklere dağıtılmıştır. Araştırma sonucunda; öğretmenlerin spor etkinliklerine katılımının, cinsiyet ve öğretmenlik düzeyi ile doğrudan ilişkili olduğu görülmüştür. Bu etkinliklere katılan erkek deneklerin yüksek öğretmenlik düzeylerine ulaştıkları belirlenmiştir.

Shah ve Yusof (2007) tarafından yapılan “Malaysian Üniversitesi öğrencilerinin Serbest Zaman Kısıtlamaları” isimli çalışmanın amacı; katılımcıların serbest zamanlarında sportif aktivitelere katılıp katılmadıklarını ve serbest zamanlarında fiziksel etkinliklere katılımlarını engelleyen faktörleri incelemektir. Araştırma 303 katılımcıdan oluşmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak Crawford ve Godbey (1987) tarafından hazırlanan “Boş Zaman Sınırlamaları” anketi uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuca göre; üniversite öğrencilerin serbest zamanlarında fiziksel etkinliklere katılmamalarına neden olan sebeplerin hâlihazırda olan etkinliklerin tatmin etmemesi, maddiyatlarının kısıtlılığı ve tesisler bakımından eksiklikler olduğu meydana çıkmıştır. Bunun yanı sıra cinsiyet değişkenine göre kadın katılımcıların daha çok kişisel açıdan kısıtlayıcı faktörlerden etkilendiklerini belirtmişlerdir.

Yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalarda daha çok bireylerin serbest zamanlarını değerlendirme biçimlerinin incelendiği (Alparslan vd., 2003; Aydoğan ve Gündoğdu, 2006; Göktaş ve Çolak, 2006; Havighurst, 1957; Tel ve Köksalan, 2008), üniversite öğrencilerinin rekreatif aktivitelere katılım düzeylerinin konu edilen araştırmaların yapıldığı (Alexandris ve Carroll, 1997; Bahar, 2008; Balcı ve İlhan, 2006; Bayındır, 2012; Çakır, 2008; Çolakoğlu, 2005; Emir ve vd., 2013; Eravşar, 2013; Fidan vd., 2005; Güngörmüş vd., 2006; Kandaz-Gelen ve Hergüner, 2006, Kaya ve Gürbüz, 2013; Kır, 2007; Lapa-Yerlisu ve Ardahan, 2009; Öksüz, 2012) ve bireylerin rekreatif

aktivitelere neden katılmadıkları (Damianidis vd., 2007; Drakou vd., 2008; Ekici vd., 2014; Emir, 2012; Gürbüz vd., 2010; Lakot vd., 2013; Masmanidis vd., 2009; Shah ve Yusof, 2007) ayrı ayrı konu edinildiği görülmüştür. Beden eğitimi đretmeni adayları üzerinde serbest zaman aktivitelerine katılımını kolaylaştırıcı ve engelleyen faktörlerin bir arada çalışıldığı araştırmalara rastlanılmamıştır. Bu nedenle bu araştırma literatüre bu bağlamda katkı sağlayacaktır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, araştırma grubu, verilerin toplanması, veri toplama süreci ve verilerin analizi hakkında bilgiler yer almaktadır.

3. 1. Araştırma Modeli

Araştırmada, bir konuya ya da bir olaya ilişkin çok sayıda katılımcıdan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama yöntemi kullanılmıştır (Karasar, 2016). Çalışmada veri toplama tekniği olarak da tarama yöntemi içerisinde sıklıkla yararlanılan anket tekniği kullanılmıştır (Nachmias ve Nachmias, 1996).

3. 2. Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2015-2016 Eğitim-Öğretim Yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Giresun Üniversitesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi'nde öğrenim gören beden eğitimi öğretmenleri adayları oluşturmuştur.

3. 3. Verilerin Toplanması

3. 3. 1. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, 'Kişisel Bilgi Formu' , 'Serbest Zaman Kolaylaştırıcıları Ölçeği' ve 'Boş Zaman Engelleri Ölçeği-18' yoluyla toplanmıştır.

3. 3. 1. 1. Kişisel Bilgi Formu

Bu form, araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup cinsiyet, yaş, sınıf, aylık gelir, serbest zamanı değerlendirme biçimi ve rekreatif etkinliklere katılım sıklığı bağımsız değişkenlerle ilgili sorulardan oluşmaktadır. Bunlar; "1. Öğrencinin cinsiyeti, 2. Öğrencinin yaşı, 3. Öğrencinin sınıfı, 4. Öğrencinin aylık gelir durumu, 5. Öğrencinin serbest zamanı değerlendirme biçimi durumu, 6. Öğrencinin rekreatif etkinliklere katılım sıklığı durumu" biçimindedir.

3. 3. 1. 2. Serbest Zaman Kolaylaştırıcı Ölçeği

Katılımcıların serbest zaman faaliyetlerine katılımlarında kolaylaştırıcı rol oynayan etkenleri belirlemede; Kim ve diğerleri (2011) tarafından geliştirilen, Gürbüz, Öncü ve Emir (2015) tarafından Türkçe geçerlik-güvenirlik çalışması yapılan "Serbest Zaman Kolaylaştırıcı Ölçeği (SZKÖ)" kullanılmıştır. Özgün ölçek 3 faktörden (Kişisel Kolaylaştırıcılar, Kişilerarası Kolaylaştırıcılar ve Yapısal Kolaylaştırıcılar) toplam 27 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe formu ise 16 madde ve 3 faktörden oluşmaktadır. Bu faktörler; (1) Kişisel Kolaylaştırıcılar (5 madde), (2) Kişilerarası Kolaylaştırıcılar (4 madde) ve (3) Yapısal Kolaylaştırıcılar (7 madde) biçimindedir. Ölçek maddeleri (1) "Hiç Önemli Değil", (2) "Az Önemli", (3) "Orta Derecede Önemli", (4) "Önemli" ve (5) "Çok Önemli" biçiminde sıralanmakta ve puanlanmaktadır. Ölçeği oluşturan faktörler için Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları 0.79, 0.66 ve 0.77 iken ölçeğin tümü için 0.86 olarak hesaplanmıştır (Gürbüz vd., 2015).

3. 3. 1. 3. Boş Zaman Engelleri Ölçeği-18

Katılımcıların, serbest zaman etkinliklerine katılımının önündeki engelleri tespit etmek için Alexandris ve Carroll (1997) tarafından geliştirilen, Karaküçük ve Gürbüz (2007) tarafından Türkçe geçerlik-güvenirlik çalışması yapılan, Gürbüz ve diğerleri (2012) tarafından doğrulayıcı faktör analizi ile faktör yapısı yeniden test edilen "Boş Zaman Engelleri Ölçeği-18" kullanılmıştır. Ölçek formu ise 18 madde ve 6 faktörden oluşmaktadır. Bu faktörler; (1) Birey Psikolojisi (3 madde), (2) Bilgi Eksikliği (3 madde), (3) Tesis (3 madde), (4) Arkadaş Eksikliği (3 madde), (5) Zaman (3 madde) ve (6) İlgi Eksikliği (3 madde) biçimindedir. Ölçek maddeleri (1) "Kesinlikle Önemsiz", (2) "Önemsiz", (3) "Önemli" ve (4) "Çok Önemli" şeklinde sıralanmakta ve puanlanmaktadır. Ölçeği oluşturan faktörler için Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları 0.65 ile 0.86 arasında değişirken ölçeğin tümü için 0.85 olarak hesaplanmıştır (Gürbüz vd., 2012).

3. 3. 2. Veri Toplama Süreci

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları 2015-2016 Eğitim-Öğretim yılında beden eğitimi öğretmeni adayları tarafından gönüllü olarak, gerekli izinlerin alınmasını takiben öğretmen adaylarına ders saatlerinden önce uygulanmıştır. Araştırmacı tarafından toplanan anket formları kontrol edilerek eksik veya hatalı doldurulanlar araştırma dışında tutulmuştur. Daha sonra katılımcılardan toplanan veri toplama araçlarının geçerli ve kabul

edilebilir nitelikte olanları, SPSS paket programında yapılacak istatistik analizlere uygun olarak kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

3. 4. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında yapılacak olan istatistiksel analizler, SPSS 20 istatistik paket programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Verilerin parametrik testlerin ön şartlarını sağlayıp sağlamadığına Çarpıklık ve Basıklık değerleri incelenerek karar verilmiş (Büyüköztürk, 2012) ve bu bulgular doğrultusunda istatistiksel analizler yapılmıştır. Ölçeklerin güvenilirliklerini tespit etmek için de Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır.

4. BULGULAR

4. 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının demografik özelliklerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Kişisel Bilgiler

		N	Yüzde (%)
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	230	36.5
	Erkek	400	63.5
<i>Sınıf</i>	1	181	28.7
	2	156	24.8
	3	144	22.9
	4	149	23.7
<i>Aylık Gelir</i>	1000 TL ve altı	296	47.0
	1001 TL ve üzeri	334	53.0
<i>Evde Yapılan Etkinliklere Katılma</i>	Evet	329	52.2
	Hayır	301	47.8
<i>Sportif Etkinliklere Katılma / Seyirci veya Aktif Katılımcı</i>	Evet	504	80.0
	Hayır	126	20.0
<i>Sosyal Etkinliklere Katılma</i>	Evet	397	63.0
	Hayır	233	37.0
<i>Kültürel / Sanatsal Etkinliklere Katılma</i>	Evet	268	42.5
	Hayır	362	57.5
<i>Açık Alandaki Etkinliklere Katılma</i>	Evet	209	33.2
	Hayır	421	66.8
<i>Turistik Etkinliklere Katılma</i>	Evet	143	22.7
	Hayır	487	77.3
<i>Rekreatif Aktivitelere Katılım Sıklığı</i>	Hiç	41	6.5
	Çok Nadir	145	23.0
	Bazen	232	36.8
	Sık Sık	212	33.7

Çalışmanın araştırma grubunu, 2015-2016 Eğitim-Öğretim Yılında beş (5) farklı devlet üniversitesinde öğrenim gören 230'u kadın (%36.5), 400'ü erkek (%63.5) 630 beden eğitimi öğretmeni adayı oluşturmuştur. Çalışma kapsamındaki öğretmen adaylarından 181'i birinci, 156'sı ikinci, 144'ü üçüncü ve 149'u dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir. Çalışma kapsamındaki katılımcılardan 1001 TL ve altı gelir durumuna sahip olanların sayısı 296 iken, 1001 TL ve üzeri gelir durumuna sahip olanların sayısı ise 334'tür. Katılımcıların 329'u evde yapılan etkinliklere katılarak, 301'i katılmayarak; 504'ü sportif etkinliklere katılarak, 126'sı katılmayarak; 397'si sosyal etkinliklere katılarak, 233'ü katılmayarak; 268'i kültürel/sanatsal etkinliklere katılarak, 362'si katılmayarak; 209'u açık

alandaki etkinliklere katılarak, 421'i katılmayarak ve 143'ü turistik etkinliklere katılarak, 487'si katılmayarak serbest zamanlarını değerlendirdiklerini belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarından rekreatif aktivitelere hiç katılmayanların sayısı 42, çok nadir katılanların sayısı 145, bazen katılanların sayısı 232 ve sık sık katılanların sayısı ise 212'dir (Tablo 1).

4. 2. Ölçek Puanlarının Dağılımı ve İstatistik Test Sonuçları

Bu bölümde, beden eğitimi öğretmeni adaylarının SZKÖ ve BZEÖ-18'den aldıkları puanlara ait betimsel istatistikler ve istatistik test sonuçlarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 2. Ölçek Puanlarının Dağılımı

Faktör	Madde Sayısı	n	Ort.	Ss	Çarpıklık	Basıklık	Minimum	Maksimum
<i>Kişisel</i>	5	630	3.83	0.68	-0.45	-0.19	1.80	5.00
<i>Kişilerarası</i>	4	630	3.52	0.79	-0.42	-0.11	1.00	5.00
<i>Yapısal</i>	7	630	3.80	0.56	-0.37	-0.07	2.00	5.00
Toplam SZKÖ	16	630	3.74	0.51	-0.36	0.42	2.00	5.00
<i>Birey Psikolojisi</i>	3	630	2.80	0.67	-0.03	-0.21	1.00	4.00
<i>Bilgi Eksikliği</i>	3	630	2.92	0.61	-0.27	0.16	1.00	4.00
<i>Tesis</i>	3	630	2.81	0.70	-0.31	-0.32	1.00	4.00
<i>Arkadaş Eksikliği</i>	3	630	2.88	0.78	-0.33	-0.53	1.00	4.00
<i>Zaman</i>	3	630	2.85	0.58	-0.27	0.09	1.00	4.00
<i>İlgi Eksikliği</i>	3	630	2.54	0.72	-0.08	-0.42	1.00	4.00
Toplam BZEÖ-18	18	630	2.80	0.42	-0.31	0.12	1.50	4.00

Tablo 2 incelendiğinde, Serbest Zaman Kolaylaştırıcıları Ölçeği (SZKÖ)'nden aldıkları puanların standart sapması 0.51 ve aritmetik ortalaması 3.74'tür. Ölçek puanları faktör bazında incelendiğinde en düşük ortalamanın 'Kişilerarası Kolaylaştırıcılar' (3.52), en yüksek ortalamanın ise '*Kişisel Kolaylaştırıcılar*' (3.83) alt boyutunda olduğu görülmektedir. Katılımcıların SZKÖ'den aldıkları en düşük puan 2.00 iken en yüksek puan ise 5.00'tir.

Öğretmen adaylarının Boş Zaman Engelleri Ölçeği-18 (BZEÖ-18)'den aldıkları puanların aritmetik ortalaması 2.80 ve standart sapması 0.42'dir. BZEÖ-18'den alınan puanlar faktör bazında incelendiğinde en düşük ortalamanın '*İlgi Eksikliği*' (2.54), en yüksek ortalamanın ise '*Bilgi Eksikliği*' (2.92) alt boyutunda olduğu görülmektedir. Çalışma kapsamında yer alan öğretmen adaylarının BZEÖ-18'den aldıkları en düşük puan 1.50 iken en yüksek puan ise 4.00'tür. Ölçeklerden alınan puanların çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde verilerin normal dağılım gösterdiği söylenebilir.

Tablo 3. Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları

Faktör	Kadın(n=230)		Erkek(n=400)		t	Sd	P
	Ort.	Ss	Ort.	Ss			
<i>Kişisel</i>	3.81	0.73	3.84	0.64	0.61	425.61	0.54
<i>Kişilerarası</i>	3.54	0.86	3.51	0.75	0.34	628.00	0.73
<i>Yapısal</i>	3.87	0.58	3.76	0.55	2.29	628.00	0.02
Toplam SZKÖ	3.77	0.58	3.73	0.47	0.91	397.93	0.36
<i>Birey Psikolojisi</i>	2.80	0.66	2.81	0.67	0.16	628.00	0.88
<i>Bilgi Eksikliği</i>	2.97	0.64	2.90	0.60	1.46	628.00	0.15
<i>Tesis</i>	2.73	0.73	2.85	0.68	2.15	628.00	0.03
<i>Arkadaş Eksikliği</i>	2.95	0.83	2.83	0.75	1.81	439.55	0.07
<i>Zaman</i>	2.86	0.60	2.85	0.58	0.20	628.00	0.84
<i>İlgi Eksikliği</i>	2.40	0.70	2.62	0.73	3.81	628.00	0.00
Toplam BZEÖ-18	2.78	0.43	2.81	0.41	0.74	628.00	0.46

Analizler toplam SZKÖ puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını ($t=0.91$, $p>0.05$) göstermektedir. SZKÖ puanları faktör bazında incelendiğinde sadece '*Yapısal Kolaylaştırıcılar*' faktör puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı ($t=2.29$, $p<0.05$) tespit edilmiştir. Bu bulguya göre kadın katılımcıların ortalama puanları (3.87), erkek katılımcıların ortalama puanlarından (3.76) yüksektir.

Diğer yandan yapılan analizler toplam BZEÖ-18 puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını ($t=0.74$, $p>0.05$), ancak faktör bazında sadece '*Tesis*' ($t=2.15$, $p<0.05$) ve '*İlgi Eksikliği*' ($t=3.81$, $p<0.01$) faktör puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir (Tablo 3).

Tablo 4. Sınıfa Göre ANOVA Sonuçları

Faktör	1. Sınıf (n=181)		2. Sınıf (n=156)		3. Sınıf (n=144)		4. Sınıf (n=149)		F	p	Anlamlı Fark
	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss			
<i>Kişisel</i>	3.99	0.63	3.67	0.77	3.85	0.62	3.79	0.64	6.66	0.00	1-2, 1-4
<i>Kişilerarası</i>	3.60	0.74	3.39	0.81	3.37	0.80	3.72	0.76	7.13	0.00	1-3, 2-4, 3-4
<i>Yapısal</i>	3.94	0.47	3.67	0.66	3.72	0.51	3.83	0.57	7.99	0.00	1-2, 1-3
Toplam SZKÖ	3.87	0.43	3.60	0.64	3.67	0.43	3.79	0.48	9.49	0.00	1-2, 1-3, 2-4
<i>Birey Psikolojisi</i>	2.79	0.68	2.72	0.66	2.84	0.71	2.87	0.62	1.59	0.19	
<i>Bilgi Eksikliği</i>	2.94	0.64	2.86	0.60	2.84	0.59	3.05	0.59	3.42	0.02	2-4, 3-4
<i>Tesis</i>	2.74	0.76	2.72	0.64	2.88	0.72	2.91	0.64	2.99	0.03	2-4
<i>Arkadaş Eksikliği</i>	2.94	0.85	2.71	0.76	2.84	0.73	3.02	0.72	4.69	0.00	1-2, 2-4
<i>Zaman</i>	2.85	0.60	2.82	0.57	2.81	0.57	2.92	0.59	1.17	0.32	
<i>İlgi Eksikliği</i>	2.50	0.74	2.42	0.65	2.60	0.76	2.65	0.73	2.89	0.03	2-4
Toplam BZEÖ-18	2.79	0.44	2.71	0.42	2.80	0.39	2.90	0.41	5.65	0.00	2-4

Analizler, sınıf değişkenine göre SZKÖ puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığını ortaya çıkarmıştır. Katılımcıların toplam SZKÖ [$F_{(3,626)}=9.49$, $p<0.01$], '*Kişisel Kolaylaştırıcılar*' [$F_{(3,626)}=6.66$, $p<0.01$], '*Kişilerarası Kolaylaştırıcılar*' [$F_{(3,626)}=7.13$, $p<0.01$] ve '*Yapısal Kolaylaştırıcılar*' [$F_{(3,626)}=7.99$, $p<0.01$] faktörlerinden aldıkları puanların ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel bakımdan anlamlı bulunmuştur. Farklılaşmanın

hangi grup lehine olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Dunnett's C testi sonuçları incelendiğinde, katılımcıların toplam SZKÖ'den aldıkları ortalama puanların, 1. sınıf ile 2 ve 3. sınıflar arasında 1. sınıf lehine; 2. sınıf ile 4. sınıf arasında 2. sınıf lehine anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Katılımcıların toplam BZEÖ-18 [$F_{(3,626)}=5.65$, $p<0.01$], '*Bilgi Eksikliği*' [$F_{(3,626)}=3.42$, $p<0.05$], '*Tesis*' [$F_{(3,626)}=2.99$, $p<0.01$], '*Arkadaş Eksikliği*' [$F_{(3,626)}=4.69$, $p<0.05$] ve '*İlgi Eksikliği*' [$F_{(3,626)}=2.89$, $p<0.05$] faktörlerinden aldıkları puanların ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Farklılaşmanın hangi grup lehine olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Tukey HSD testi sonuçları incelendiğinde, katılımcıların toplam BZEÖ-18'den aldıkları ortalama puanların, 2. sınıf ile 4. sınıf arasında 4. sınıf lehine anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir (Tablo 4).

Tablo 5. Aylık Gelir Durumuna Göre t-testi Sonuçları

Faktör	1000 TL ve altı ($n=296$)		1001 TL ve üzeri ($n=334$)			Sd	P
	Ort.	Ss	Ort.	Ss	t		
<i>Kişisel</i>	3.85	0.69	3.81	0.66	0.65	628.00	0.52
<i>Kişilerarası</i>	3.41	0.82	3.62	0.74	3.37	628.00	0.00
<i>Yapısal</i>	3.84	0.54	3.76	0.58	1.76	628.00	0.08
Toplam SZKÖ	3.74	0.52	3.74	0.51	0.17	628.00	0.86
<i>Birey Psikolojisi</i>	2.70	0.60	2.89	0.72	3.68	625.33	0.00
<i>Bilgi Eksikliği</i>	2.88	0.60	2.97	0.62	1.85	628.00	0.07
<i>Tesis</i>	2.81	0.66	2.80	0.74	0.15	627.98	0.88
<i>Arkadaş Eksikliği</i>	2.80	0.80	2.95	0.75	2.38	628.00	0.02
<i>Zaman</i>	2.82	0.52	2.88	0.63	1.15	624.77	0.25
<i>İlgi Eksikliği</i>	2.48	0.71	2.59	0.73	2.05	628.00	0.04
Toplam BZEÖ-18	2.75	0.40	2.85	0.43	2.96	628.00	0.00

Analizler sonucunda gelir durumu değişkenine göre toplam SZKÖ puanlarının ($t=0.17$, $p>0.05$) anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı, ancak faktör bazında sadece '*Kişilerarası Kolaylaştırıcılar*' faktör puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı ($t=3.37$, $p<0.01$) tespit edilmiştir. Bu bulguya göre 1001 TL ve üzeri gelir durumuna sahip katılımcıların ortalama puanlarının (3.62), 1000 TL ve altı gelir durumuna sahip katılımcıların ortalama puanlarından (3.41) daha yüksek olduğu söylenebilir. Öğretmen adaylarının toplam BZEÖ-18 ($t=2.96$, $p<0.01$) ile '*Birey Psikolojisi*' ($t=3.68$, $p<0.01$), '*Arkadaş Eksikliği*' ($t= 2.38$, $p<0.05$) ve '*İlgi Eksikliği*' ($t=2.05$, $p<0.05$) faktörlerinden aldıkları puanların anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu bulguya göre 1001 TL ve üzeri gelir durumuna sahip katılımcıların toplam BZEÖ-18'den aldıkları ortalama puanlar (2.85), 1000 TL ve altı gelir durumuna sahip katılımcıların ortalama puanlarından (2.75) daha yüksektir.

Tablo 6. Serbest Zamanı Değerlendirme Biçimine (Evde Yapılan Etkinliklere Katılarak) Göre t-testi Sonuçları

Faktör	Evet (n=329)		Hayır (n=301)		t	Sd	P
	Ort.	Ss	Ort.	Ss			
<i>Kişisel</i>	3.76	0.72	3.90	0.62	2.59	625.38	0.01
<i>Kişilerarası</i>	3.46	0.80	3.59	0.77	2.10	628.00	0.04
<i>Yapısal</i>	3.76	0.58	3.84	0.54	1.68	628.00	0.09
Toplam SZKÖ	3.69	0.55	3.80	0.46	2.71	623.04	0.01
<i>Birey Psikolojisi</i>	2.76	0.66	2.84	0.68	1.52	628.00	0.13
<i>Bilgi Eksikliği</i>	2.93	0.61	2.91	0.61	0.31	628.00	0.75
<i>Tesis</i>	2.77	0.72	2.84	0.68	1.29	628.00	0.20
<i>Arkadaş Eksikliği</i>	2.90	0.79	2.85	0.77	0.74	628.00	0.46
<i>Zaman</i>	2.83	0.56	2.87	0.61	0.78	628.00	0.43
<i>İlgi Eksikliği</i>	2.47	0.71	2.61	0.73	2.51	628.00	0.01
Toplam BZEÖ-18	2.78	0.43	2.82	0.41	1.35	628.00	0.18

Tablo 6'da katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanların serbest zamanı değerlendirme biçimi (evde yapılan etkinliklere katılarak) değişkenine göre t-testi sonuçları sunulmuştur. Analizler sonucunda toplam SZKÖ ($t=2.71$, $p<0.05$) ile '*Kişisel Kolaylaştırıcılar*' ($t=2.59$, $p<0.05$) ve '*Kişilerarası Kolaylaştırıcılar*' faktör puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı ($t=2.10$, $p<0.05$) tespit edilmiştir. Buna göre serbest zamanlarını evde yapılan etkinliklere katılmayarak değerlendiren katılımcıların toplam SZKÖ'den aldıkları ortalama puanların (3.80), serbest zamanlarını evde yapılan etkinliklere katılarak değerlendiren katılımcıların ortalama puanlarından (3.69) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının toplam BZEÖ-18'den aldıkları puanların ($t=1.35$, $p>0.05$) anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı, ancak faktör bazında sadece '*İlgi Eksikliği*' faktör puanlarının ($t=2.51$, $p<0.05$) anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Buna göre serbest zamanlarını evde yapılan etkinliklere katılmayarak değerlendiren katılımcıların toplam BZEÖ-18'den aldıkları ortalama puanların (2.82), serbest zamanlarını evde yapılan etkinliklere katılarak değerlendiren katılımcıların ortalama puanlarından (2.78) daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 7. Serbest Zamanı Değerlendirme Biçimine (Sportif Etkinliklere Katılarak) Göre t-testi Sonuçları

Faktör	Evet (n=504)		Hayır (n=126)		T	Sd	P
	Ort.	Ss	Ort.	Ss			
<i>Kişisel</i>	3.82	0.69	3.85	0.62	0.44	628.00	0.66
<i>Kişilerarası</i>	3.54	0.77	3.45	0.84	1.08	628.00	0.28
<i>Yapısal</i>	3.81	0.57	3.75	0.53	1.18	628.00	0.24
Toplam SZKÖ	3.75	0.52	3.71	0.47	0.86	210.13	0.39
<i>Birey Psikolojisi</i>	2.75	0.65	3.03	0.70	4.10	182.09	0.00
<i>Bilgi Eksikliği</i>	2.91	0.64	2.99	0.47	1.70	253.46	0.09
<i>Tesis</i>	2.78	0.73	2.92	0.57	2.32	238.36	0.02
<i>Arkadaş Eksikliği</i>	2.88	0.80	2.88	0.71	0.01	628.00	0.99
<i>Zaman</i>	2.81	0.58	3.02	0.55	3.76	628.00	0.00
<i>İlgi Eksikliği</i>	2.47	0.72	2.82	0.68	4.91	628.00	0.00
Toplam BZEÖ-18	2.76	0.43	2.94	0.34	5.01	238.54	0.00

Tablo 7'de öğretmen adaylarının ölçeklerden aldıkları puanların serbest zamanı değerlendirme biçimi (sportif etkinliklere katılarak / seyirci veya aktif katılımcı) değişkenine göre t-testi sonuçları sunulmuştur. Analizler sonucunda toplam SZKÖ ($t=0.86$, $p>0.05$) ve faktör puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının toplam BZEÖ-18 ($t=5.01$, $p<0.01$) ile '*Birey Psikolojisi*' ($t=4.10$, $p<0.01$), '*Tesis*' ($t=2.32$, $p<0.05$), '*Zaman*' ($t=3.76$, $p<0.01$) ve '*İlgi Eksikliği*' ($t=4.91$, $p<0.01$) faktörlerinden aldıkları puanların anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Buna göre serbest zamanlarında sportif etkinliklere (seyirci veya aktif katılımcı) katılmayan katılımcıların toplam BZEÖ ve anlamlı farklılığın tespit edildiği tüm faktörlerden aldıkları ortalama puanların serbest zamanlarında sportif etkinliklere (seyirci veya aktif katılımcı) katılan katılımcıların ortalama puanlarından daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 8. Serbest Zamanı Değerlendirme Biçimine (Sosyal Etkinliklere Katılarak) Göre t-testi Sonuçları

Faktör	Evet ($n=268$)		Hayır ($n=362$)		T	Sd	P
	Ort.	Ss	Ort.	Ss			
<i>Kişisel</i>	3.86	0.64	3.78	0.73	1.42	436.72	0.16
<i>Kişilerarası</i>	3.54	0.78	3.48	0.80	0.90	628.00	0.37
<i>Yapısal</i>	3.85	0.55	3.72	0.58	2.78	628.00	0.01
Toplam SZKÖ	3.78	0.50	3.68	0.52	2.29	628.00	0.02
<i>Birey Psikolojisi</i>	2.80	0.66	2.81	0.68	0.08	628.00	0.94
<i>Bilgi Eksikliği</i>	2.96	0.61	2.85	0.61	2.16	628.00	0.03
<i>Tesis</i>	2.78	0.70	2.85	0.70	1.08	628.00	0.28
<i>Arkadaş Eksikliği</i>	2.86	0.79	2.90	0.77	0.62	628.00	0.54
<i>Zaman</i>	2.83	0.60	2.88	0.55	0.97	628.00	0.33
<i>İlgi Eksikliği</i>	2.52	0.72	2.58	0.73	0.95	628.00	0.34
Toplam BZEÖ-18	2.79	0.43	2.81	0.40	0.48	628.00	0.63

Tablo 8'de öğretmen adaylarının ölçeklerden aldıkları puanların serbest zamanı değerlendirme biçimi (sosyal etkinliklere katılarak) değişkenine göre t-testi sonuçları sunulmuştur. Analizler sonucunda toplam SZKÖ ($t=2.29$, $p<0.05$) ve '*Yapısal Kolaylaştırıcılar*' ($t=2.78$, $p<0.05$) faktör puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu bulguya göre serbest zamanlarını sosyal etkinliklere katılarak değerlendiren katılımcıların toplam SZKÖ ve anlamlı farklılığın tespit edildiği faktörlerden aldıkları puanlar serbest zamanlarını sosyal etkinliklere katılmayarak değerlendiren katılımcılardan yüksektir. Öğretmen adaylarının toplam BZEÖ-18'den aldıkları puanların ($t=0.48$, $p>0.05$) anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı, ancak faktör bazında sadece '*Bilgi Eksikliği*' faktör puanlarının ($t=2.16$, $p<0.05$) anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Buna göre anlamlı farklılığın tespit edildiği alt boyutta serbest zamanlarında sosyal etkinliklere katıldığını belirten katılımcıların ortalama puanlarının (2.96), serbest zamanlarında sosyal etkinliklere katılmadığını belirten katılımcıların ortalama puanlarından (2.85) daha yüksektir.

Tablo 9. Serbest Zamanı Değerlendirme Biçimine (Kültürel/Sanatsal Etkinliklere Katılarak) Göre t-testi Sonuçları

Faktör	Evet (n=397)		Hayır (n=233)		T	Sd	P
	Ort.	Ss	Ort.	Ss			
<i>Kişisel</i>	3.86	0.65	3.81	0.69	0.92	628.00	0.36
<i>Kişilerarası</i>	3.61	0.79	3.46	0.78	2.38	628.00	0.02
<i>Yapısal</i>	3.84	0.56	3.77	0.57	1.53	628.00	0.13
Toplam SZKÖ	3.79	0.51	3.70	0.51	2.03	628.00	0.04
<i>Birey Psikolojisi</i>	2.91	0.69	2.72	0.65	3.42	628.00	0.00
<i>Bilgi Eksikliği</i>	2.96	0.61	2.89	0.61	1.45	628.00	0.15
<i>Tesis</i>	2.80	0.68	2.81	0.71	0.17	628.00	0.87
<i>Arkadaş Eksikliği</i>	2.93	0.74	2.84	0.80	1.36	628.00	0.18
<i>Zaman</i>	2.89	0.59	2.82	0.58	1.63	628.00	0.10
<i>İlgi Eksikliği</i>	2.57	0.73	2.51	0.72	0.98	628.00	0.33
Toplam BZEÖ-18	2.84	0.43	2.77	0.41	2.29	628.00	0.02

Tablo 9'da öğretmen adaylarının ölçeklerden aldıkları puanların serbest zamanı değerlendirme biçimi (kültürel/sanatsal etkinliklere katılarak) değişkenine göre t-testi sonuçları sunulmuştur. Analizler sonucunda toplam SZKÖ ($t=2.03$, $p<0.05$) ve '*Kişilerarası Kolaylaştırıcılar*' ($t=2.38$, $p<0.05$) faktör puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu bulguya göre serbest zamanlarını kültürel/sanatsal etkinliklere katılarak değerlendiren katılımcıların toplam SZKÖ ve anlamlı farklılığın tespit edildiği alt boyuttan aldıkları puanlar, serbest zamanlarını kültürel/sanatsal etkinliklere katılmayarak değerlendiren katılımcılardan yüksektir. Öğretmen adaylarının toplam BZEÖ-18 ($t=2.29$, $p<0.05$) ve '*Birey Psikolojisi*' faktör puanlarının ($t=3.42$, $p<0.01$) anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Buna göre toplam ölçek ve anlamlı farklılığın tespit edildiği faktörde serbest zamanlarında kültürel/sanatsal etkinliklere katıldığını belirten katılımcıların ortalama puanlarının, serbest zamanlarında kültürel/sanatsal etkinliklere katılmadığını belirten katılımcıların ortalama puanlarından daha yüksektir.

Tablo 10. Serbest Zamanı Değerlendirme Biçimine (Açık Alandaki Etkinliklere Katılarak) Göre t-testi Sonuçları

Faktör	Evet (n=209)		Hayır (n=421)		t	Sd	P
	Ort.	Ss	Ort.	Ss			
<i>Kişisel</i>	3.94	0.64	3.78	0.69	2.78	628.00	0.01
<i>Kişilerarası</i>	3.58	0.76	3.49	0.80	1.36	628.00	0.17
<i>Yapısal</i>	3.84	0.57	3.78	0.56	1.40	628.00	0.16
Toplam SZKÖ	3.81	0.51	3.71	0.51	2.35	628.00	0.02
<i>Birey Psikolojisi</i>	2.68	0.65	2.86	0.67	3.19	628.00	0.00
<i>Bilgi Eksikliği</i>	2.88	0.63	2.94	0.60	1.22	628.00	0.22
<i>Tesis</i>	2.75	0.74	2.83	0.68	1.35	628.00	0.18
<i>Arkadaş Eksikliği</i>	2.80	0.78	2.92	0.78	1.79	628.00	0.07
<i>Zaman</i>	2.81	0.62	2.87	0.56	1.16	628.00	0.25
<i>İlgi Eksikliği</i>	2.49	0.72	2.56	0.73	1.17	628.00	0.24
Toplam BZEÖ-18	2.74	0.45	2.83	0.40	2.68	628.00	0.01

Tablo 10'da katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanların serbest zamanı değerlendirme biçimi (açık alandaki etkinliklere katılarak) değişkenine göre t-testi sonuçları sunulmuştur. Analizler sonucunda toplam SZKÖ ($t=2.35$, $p<0.05$) ve '*Kişisel Kolaylaştırıcılar*' ($t=2.78$, $p<0.05$) faktör puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu bulguya göre serbest zamanlarını açık alandaki etkinliklere katılarak değerlendiren katılımcıların toplam SZKÖ ve anlamlı farklılığın tespit edildiği faktörden aldıkları puanlar, serbest zamanlarını açık alandaki etkinliklere katılmayarak değerlendiren katılımcılardan yüksektir. Öğretmen adaylarının toplam BZEÖ-18 ($t=2.68$, $p<0.05$) ve '*Birey Psikolojisi*' faktör puanlarının ($t=3.19$, $p<0.01$) anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Buna göre toplam ölçek ve anlamlı farklılığın tespit edildiği faktörde serbest zamanlarında açık alandaki etkinliklere katılmadığını belirten katılımcıların ortalama puanlarının, serbest zamanlarında açık alandaki etkinliklere katıldığını belirten katılımcıların ortalama puanlarından daha yüksektir.

Tablo 11. Serbest Zamanı Değerlendirme Biçimine (Turistik Etkinliklere Katılarak) Değişkenine Göre t-testi Sonuçları

Faktör	Evet ($n=143$)		Hayır ($n=487$)		t	Sd	P
	Ort.	Ss	Ort.	Ss			
<i>Kişisel</i>	3.91	0.66	3.81	0.68	1.56	628.00	0.12
<i>Kişilerarası</i>	3.64	0.74	3.49	0.80	1.98	628.00	0.05
<i>Yapısal</i>	3.86	0.54	3.78	0.57	1.45	628.00	0.15
Toplam SZKÖ	3.82	0.49	3.72	0.52	2.11	628.00	0.04
<i>Birey Psikolojisi</i>	2.76	0.70	2.82	0.66	0.87	628.00	0.39
<i>Bilgi Eksikliği</i>	2.92	0.59	2.92	0.62	0.15	628.00	0.88
<i>Tesis</i>	2.72	0.70	2.83	0.70	1.72	628.00	0.09
<i>Arkadaş Eksikliği</i>	2.93	0.76	2.86	0.79	0.83	628.00	0.41
<i>Zaman</i>	2.81	0.59	2.86	0.58	0.96	628.00	0.34
<i>İlgi Eksikliği</i>	2.54	0.76	2.54	0.72	0.06	628.00	0.95
Toplam BZEÖ-18	2.78	0.44	2.81	0.42	0.72	628.00	0.47

Tablo 11'de katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanların serbest zamanı değerlendirme biçimi (turistik etkinliklere katılarak) değişkenine göre t-testi sonuçları sunulmuştur. Analizler sonucunda toplam SZKÖ ($t=2.11$, $p<0.05$) puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir.

Buna göre serbest zamanlarını turistik etkinliklere katılarak değerlendiren katılımcıların toplam SZKÖ'den aldıkları puanlar (3.82), serbest zamanlarını turistik etkinliklere katılmayarak değerlendiren katılımcıların puanlarından (3.72) yüksektir. Öğretmen adaylarının toplam BZEÖ-18 ($t=0.72$, $p<0.05$) ve faktör puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 12. RAKS'na Göre ANOVA Sonuçları

Faktör	Hiç (n=41)		Nadir(n=145)		Bazen(n=232)		Sık (n=212)		F	p	Anlamlı Fark
	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss			
<i>Kişisel</i>	3.58	0.85	3.75	0.57	3.86	0.66	3.90	0.71	3.64	0.01	1-4
<i>Kişilerarası</i>	3.54	0.83	3.48	0.73	3.45	0.83	3.63	0.77	2.34	0.07	
<i>Yapısal</i>	3.75	0.63	3.70	0.52	3.83	0.56	3.85	0.58	2.43	0.06	
Toplam SZKÖ	3.64	0.63	3.66	0.41	3.74	0.51	3.81	0.54	3.16	0.02	2-4
<i>Birey Psikolojisi</i>	2.91	0.80	2.96	0.60	2.68	0.65	2.81	0.69	5.86	0.00	2-3
<i>Bilgi Eksikliği</i>	3.02	0.53	2.94	0.56	2.88	0.64	2.94	0.62	0.93	0.43	
<i>Tesis</i>	2.87	0.69	2.83	0.65	2.79	0.71	2.80	0.73	0.21	0.89	
<i>Arkadaş Eksikliği</i>	2.98	0.62	2.95	0.78	2.83	0.80	2.86	0.78	1.05	0.37	
<i>Zaman</i>	3.02	0.50	2.92	0.55	2.77	0.62	2.86	0.57	3.54	0.01	1-3
<i>İlgi Eksikliği</i>	2.57	0.75	2.64	0.71	2.41	0.71	2.60	0.73	3.88	0.01	2-3, 3-4
Toplam BZEÖ-18	2.90	0.31	2.87	0.38	2.73	0.42	2.81	0.45	4.79	0.00	1-3, 2-3

Tablo 12'de, RAKS değişkenine göre ANOVA sonuçları sunulmuştur. Analizler, RAKS değişkenine göre SZKÖ puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir. Katılımcıların toplam SZKÖ [$F_{(3,626)}=3.16$, $p<0.05$], ve '*Kişisel Kolaylaştırıcılar*' [$F_{(3,626)}=3.64$, $p<0.05$] faktörlerinden aldıkları puanların ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur.

Farklılaşmanın hangi grup lehine olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Dunnett's C testi sonuçları incelendiğinde, katılımcıların toplam SZKÖ'den aldıkları ortalama puanların rekreatif aktivitelere çok nadir katılım ile rekreatif aktivitelere sık sık katılım arasında sık sık katılım lehine anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir.

Katılımcıların toplam BZEÖ-18 [$F_{(3,626)}=4.79$, $p<0.01$], '*Birey Psikolojisi*' [$F_{(3,626)}=5.86$, $p<0.01$], '*Zaman*' [$F_{(3,626)}=3.54$, $p<0.05$] ve '*İlgi Eksikliği*' [$F_{(3,626)}=3.88$, $p<0.05$] faktörlerinden aldıkları puanların ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur.

Farklılaşmanın hangi grup lehine olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan Dunnett's C testi sonuçları incelendiğinde, katılımcıların toplam BZEÖ-18'den aldıkları ortalama puanların, rekreatif aktivitelere hiç katılmadığını belirten katılımcılar ile rekreatif aktivitelere bazen katıldığını belirten katılımcılar arasında rekreatif aktivitelere hiç katılmadığını belirtenler lehine, rekreatif aktivitelere çok nadir katıldığını belirtenler ile rekreatif aktivitelere bazen katıldığını belirten katılımcılar arasında rekreatif aktivitelere çok nadir katıldığını belirtenler lehine anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir.

Tablo 13. Yaş ile SZKÖ ve BZEÖ-18 Puanları Arasındaki Korelasyon Sonuçları

	n	Yaş	
		R	P
SZKÖ	630	-0.11*	0.01
BZEÖ-18	630	0.00	0.99

*p<0.05

Tablo 13'te, Katılımcıların yaşları ile SZKÖ ve BZEÖ-18'den aldıkları toplam puanlar arasındaki korelasyon katsayısı, yaş ile serbest zaman kolaylaştırıcı algısı arasında negatif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 14. SZKÖ ve BZEÖ-18 Puanları Arasındaki Korelasyon Sonuçları

	n	SZKÖ	
		R	P
BZEÖ-18	630	0.40**	0.00

**p<0.01

Tablo 14'te, öğretmen adaylarının SZKÖ ve BZEÖ-18'den aldıkları toplam puanlar arasındaki korelasyon katsayısı, serbest zaman kolaylaştırıcı ve serbest zaman engel algısı arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

5. TARTIŞMA

Bu bölümde beden eğitimi bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının serbest zaman kolaylaştırıcıları ve engel algıları yaş, gelir durumu, cinsiyet, sınıf ve rekreatif aktivitelere katılım sıklığı değişkenlerine göre incelemek ve aralarındaki bağlantıyı belirlemek amacıyla yürütülen bu çalışmadan elde edilen bulgular, bu bölümde tartışılmış ve yorumlanmaya çalışılmıştır.

Araştırma bulguları incelendiğinde, katılımcıların serbest zaman kolaylaştırıcıları ve engel algılarının orta seviyede olduğu görülmektedir. Çalışmanın bu sonucu Akbulut ve diğerleri (2017) tarafından sınıf öğretmeni adayları üzerinde yapılan çalışmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Ayrıca beden eğitimi öğretmeni adaylarının SZKÖ'den aldıkları puanlar faktör bazında değerlendirildiğinde; en düşük puan ortalamasının "Kişiler Arası Kolaylaştırıcılar" (3.52) alt boyutunda olduğu belirlenmiştir. Bu durum beden eğitimi öğretmeni adaylarının spor müsabakalarında arkadaş ve çevre genişliği kazanımını sağlayamaması, adayların iletişime geçtiği kişi sayısının sınırlı olması "Kişilerarası Kolaylaştırıcılar" anlamına yüklenen kavramın sosyal etkileşim boyutunda olmamasını etkilemiş olabilir. En yüksek ortalamanın "Kişisel Kolaylaştırıcılar" (3.83) alt boyutunda olduğu görülmüştür. Bu durum beden eğitimi öğretmeni adaylarının serbest zaman kolaylaştırıcıları algılarına yükledikleri anlamın ise "Kişisel Kolaylaştırıcılar" alt boyutunda olması; bireysel psikoloji, algı, tutum ve motive kavramları yönünde etkilenmiş oldukları söylenebilir. Öğretmen adaylarının BZEÖ-18 faktörlerinden aldıkları puanlar incelendiğinde en düşük puan ortalamasının "İlgi Eksikliği" (2.54) faktöründe olduğu belirlenmiştir. Bu durum beden eğitimi öğretmeni adaylarının serbest zamana yönelik algılarında ilgi faktörünün etkili olduğu söylenebilir. Çalışmanın bu sonucu Palen ve diğerleri (2010) tarafından ergenlik dönemindeki bireylere yönelik yapılan çalışmayla ve Şahin ve Karabulut (2014) tarafından öğrencilere yönelik yapılan çalışmalarla paralellik göstermektedir. Ergenlik dönemindeki öğrencilere yönelik yapılan bu çalışmaya kıyasla beden eğitimi öğretmen adaylarının bu konuda benzer eğilimler gösterdiği şeklinde ifade edilebilir. BZEÖ-18' den alınan puan faktöründe en yüksek ortalamanın ise "Bilgi Eksikliği" (2.92) alt boyutunda olduğu belirlenmiştir. Bu durum beden eğitimi öğretmeni adaylarının serbest zamana yönelik ilgilerinin olduğunu fakat serbest zamanı nasıl değerlendirecekleri konusunda bilgi eksikliğinden dolayı serbest zaman engeli anlamına yüklenen kavram olan bu alt boyutun yüksek olmasını etkilemiş olabilir.

Çalışmanın bu sonucu; Damiandis, Charilaos ve Alexandris (2007) tarafından ortaokul ve lise öğrencilerine yönelik yapılan çalışmayla paralellik göstermektedir.

Ortaokul ve lise öğrencilerine yönelik yapılan bu çalışmaya kıyasla beden eğitimi öğretmen adaylarının bu konuda benzer yönde eğilimler gösterdiği söylenebilir.

Erdem (2011) tarafından beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencileri, Lakot (2015) tarafından beden eğitimi öğretmeni adayları, Pepe (2008) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde ve Demir, Yeşiltepe ve Demir (2013) tarafından ise kamu kurumunda çalışan bireylerin serbest zamanı algılamaları üzerine yapılan çalışmalarda cinsiyete göre bir farklılığın olmaması bu çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Ancak, yapılan bazı çalışmalarda (Aslan ve Cansever, 2012; Kara vd., 2013; Şalvarcı Türeli, 2013) iş ilişkisi ve algılanan özgürlük faktörleri haricinde kadın katılımcıların puanlarının erkeklerden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Demir ve Demir (2007), Kaya ve Gürbüz (2013), Özşaker (2012) ve Günaçtı-Atasoy (2014) tarafından yapılan çalışmalarda ortaya çıkan sonuçlara göre, beden eğitimi öğretmenlerinin serbest zamana yönelik algıları cinsiyet değişkenine göre, bilişsel alt boyutunda erkek katılımcıların puanlarının kadın katılımcıların puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Özkan (2018) tarafından kamu personellerine yönelik yapılan araştırmadan elde edilen bulgulara göre; katılımcıların serbest zaman etkinliklerine katılımına neden olan faktörler ile kolaylaştıran faktörler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Sabancı (2016) tarafından öğretim elemanlarına yönelik yapılan araştırmadan elde edilen bulgulara göre; ortaya çıkan farklılıkların daha çok “zaman ve ilgi eksikliği” faktörlerinde yoğunlaştığı belirlenmiştir. Bu farklılaşmanın meydana gelmesinde cinsiyet değişkeninin önemli bir etkisinin olduğu ortaya konmuştur. Bu çelişkili durumun ortaya çıkmasına, örneklem gruplarının yapısal farklılıklarının neden olduğu düşünülebilir.

Araştırmanın yaş değişkenine göre, öğretmen adaylarının SZKÖ ve BZEÖ-18'den aldıkları toplam puanlar arasındaki korelasyon katsayı, serbest zaman kolaylaştırıcı ve serbest zaman engel algısı arasında olumlu yönde ve orta düzeyde anlamlı bir bağlantı olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde yaş faktörünün rekreasyonel etkinliklere katılımı önemli rol aldığı belirtilmektedir (Ekici, 1997; Gümüş, 2016; İskender vd., 2015; Özkan, 2018). Örneğin; genç yaş grubunu oluşturan bireyler yaşlılara kıyasla daha fazla spor ve fiziksel aktivite faaliyetlerine katılma eğilimindedir (Demir ve Demir, 2007; Kunz ve Graham, 1996). Bu çalışmadan farklı olarak Üstün ve Kalkavan (2013) tarafından Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında eğitim alan üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Araştırmada ortaya çıkartılan bulgular, sınıf değişkenine göre birinci sınıfta öğrenim gören katılımcılar en yüksek serbest zaman kolaylaştırıcı algısına sahip iken, dördüncü sınıfta öğrenim gören katılımcılar en yüksek serbest zaman engel algısına sahiptir. Çalışmanın bu sonucu Altın ve Barsbuğa (2014) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde

yapılan araştırmayla benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bu sonucun nedeni; birinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre daha az gelecek kaygısı yaşayabileceğini ve buna nazaran dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin gelecek kaygısına daha fazla sahip olabileceklerinden dolayı serbest zamanlarını memurluk sınavına çalışmak için ayırabileceklerinden dolayı ortaya çıkabileceği düşünülebilir.

Araştırmanın sonucu gelir durumu değişkenine göre yüksek gelir durumuna sahip katılımcıların “Kişilerarası Kolaylaştırıcılar” serbest zaman kolaylaştırıcı algıları, düşük gelir durumuna sahip katılımcılardan yüksektir. Bu bulguya göre 1000 TL ve üzeri gelir durumuna sahip olan katılımcıların ortalama puanlarının (3.62) 1000 TL ve altı gelir durumuna sahip katılımcıların ortalama puanlarından (3.41) daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu sonucun nedeni; gelir durumu yüksek olan katılımcıların maliyet gerektirmeyen ve aynı zamanda maliyeti çok olan (örneğin: hafta sonu yurt dışı tatili, gece hayatı vb.) aktivitelerinde her ikisine katılabilme olanağına sahip olmasından kaynaklanabileceğini söyleyebiliriz. Buna karşın gelir durumu düşük olan katılımcıların ise fazla maliyet gerektirmeyen (örneğin: evde tv izlemek, kitap okumak, sinema ya da tiyatroya gitmek, açık havada yapılan bir yürüyüş vb.) serbest zaman algısını düşürebileceği söylenebilir. Çalışmanın bu sonucu; Emir (2012), Terzioğlu ve Yazıcı (2003), Alexandris ve Carroll (1997), Drakou, Tzetzis ve Mamantzi (2008), Kurar ve Baltacı (2014), Akbulut vd., (2017) tarafından yapılan çalışmalarla paralellik göstermektedir. Bu çalışmaların aksine Kara ve diğerleri (2013) tarafından yapılan çalışmada katılımcıların gelir seviyesindeki artışla birlikte Algılanan Yeterlilik, Hedef Yönetimi ve İş İlişkisi alt boyutlardaki puanların azaldığı tespit edilmiştir. Bunun nedeni çalışmalardaki örneklem grubunun farklı olmasından kaynaklanmış olabilir.

Analizler rekreatif faaliyetlere katılım sıklığı değişkenine göre SZKÖ puanlarının anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir. Ölçekten aldıkları ortalama puanların rekreatif aktivitelere katılım durumunu “Çok Nadir/Hiç” olarak belirtilen katılımcıların en düşük puan ortalamasına sahip olduğu görülmektedir. Ancak rekreatif etkinliklere katılım durumunu “Sık Sık” olarak belirten katılımcıların ortalama puanlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla katılımcıların rekreatif faaliyetlere katılım sıklığının yüksek olduğu söylenebilir. Araştırmanın bu sonucu Özdilek ve diğerleri, (2007), Zorba ve diğerleri, (2006), Bedir (2016), İskender ve diğerleri (2015) tarafından yapılan çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Uzun (2016) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada serbest zaman motivasyonları ile rekreasyonel etkinliklere katılımına engel olan faktörler arasında faaliyetlere katılım sıklığı değişkenine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu durum öğretmen adaylarının serbest zaman algıları ile rekreatif faaliyetlere katılım

sıklığı arasında doğrusal bir ilişkinin olduğu belirtilmektedir. Yani serbest zaman aktivitelerine sık sık katılanların algı düzeyleri daha yüksektir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre beden eğitimi öğretmeni adaylarının serbest zaman kolaylaştırıcı algısı ile serbest zaman engel algısı arasında pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki vardır. Bu araştırma sonucunda öğretmen adaylarının en yüksek engel algılarının tesis ve ilgi eksikliği boyutunda olması üniversitelerdeki serbest zaman etkinliklerinin yeterli olmaması, serbest zaman geçirilecek alanlarının kısıtlı ve yeterli donanıma sahip olmamasından kaynaklanıyor olabilir. Bu bulgu literatürde yapılan bazı çalışmalarla paralellik göstermektedir (Barkın, 2016; Çelik, 2011; Çolakoğlu, 2005; Demir ve Demir, 2007; Emir vd., 2013; Güngörmüş vd., 2006; Gürbüz vd., 2010; Kandaz-Gelen ve Hergüner, 2007; Masmanidis, Gargalianos ve Kosta, 2009; Özdilek vd., 2007; Shah ve Yasof, 2007; Şahin ve Kocabulut, 2014; Tekin vd., 2007; Uzun, 2016). Tolukan ve diğerleri (2014) tarafından yapılan çalışmada Selçuk Üniversitesi öğrencilerinin serbest zaman engelleri yüksek seviyede bulunmuştur ve yeni üniversiteler kurulurken kampüs planlarında rekreasyon alanlarına öncelik verilmesi gerektiğini söyleyebiliriz. Faaliyetleri halen eğitim almak için gelecek öğrenciler üzerinde olumlu bir değişiklik yaratabilmek ve öğrencilerin adaptasyonuna yardımcı olabilmek için bazı birimler aracılığı ile programlamaların yapılması için teşvik edilebilir. Bu çalışmadan farklı olarak Lakot ve diğerleri (2013) bireyler üzerinde yaptıkları çalışmada en yüksek puan ortalamasına sahip olan engelin zaman olduğu tespit edilmiştir. Sonuçlar arasındaki farklılık bu araştırmanın yetişkin bireyler üzerinde yapılmış olmasından kaynaklanmış olabilir.

Araştırmada elde edilen diğer bir sonuca göre, serbest zamanını evde yapılan etkinliklere katılmayarak değerlendiren katılımcıların serbest zaman kolaylaştırıcıları ve engel algıları, serbest zamanını evde yapılan etkinliklere katılarak değerlendiren katılımcılardan yüksektir. Bu durum katılımcıların yaşam alanları dışında geçirdiği vakitte serbest zamanlarını daha etkili kullanabildiği belirtilebilir ve rekreatif etkinliklere katılımlarını arttırdığı söylenebilir. Serbest zamanlarında sportif etkinliklere (seyirci veya aktif katılımcı) katılan öğretmen adaylarının serbest zaman kolaylaştırıcı algıları değişmemektedir. Serbest zamanlarını sportif etkinliklere (seyirci veya aktif katılımcı) katılmayarak değerlendiren öğretmen adaylarının serbest zaman engel algıları daha yüksektir. Bu durum katılımcıların sportif etkinliklere katılmama sebebinin ulaşım, gelir düzeyi, sosyalleşme konusunda iletişim problemlerine sahip olabileceği ve serbest zamanlarını aktivitelere katılmayarak değerlendirdiklerinden dolayı kaynaklanmış olabileceğini söyleyebiliriz. Serbest zamanlarında sosyal etkinliklere katılan öğretmen adaylarının serbest zaman kolaylaştırıcı algıları yüksektir. Serbest zamanlarında sosyal etkinliklere katılan öğretmen adaylarının “Bilgi Eksikliği” serbest zaman engel algıları

yüksektir. Buna göre, katılımcıların serbest zamanı değerlendirme hakkında az bilgiye sahip olmasından dolayı rekreatif etkinliklere katılımlarını negatif yönde etkilediği söylenebilir. Bu sonuç Damianidis, Charilaos ve Alexandris (2007), Tunçkol ve Çumralıgil (2005), Gürbüz ve diğerleri, (2010), Emir ve diğerleri (2013) tarafından yapılan çalışmaların sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Araştırmadan elde edilen diğere bulgulara göre serbest zamanlarında açık alandaki etkinliklere katılan öğretmen adaylarının serbest zaman kolaylaştırıcı algıları yüksektir. Serbest zamanlarında açık alandaki etkinliklere katılmayan öğretmen adaylarının serbest zaman engel algılarının yüksektir. Bu durumda katılımcıların açık alanda gerçekleştirilen rekreatif faaliyetlere katılma eğiliminin pozitif yönde olduğu söylenebilir. Çalışmanın bu sonucu; Yeniçeri ve diğerleri, (2002) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Araştırmada ortaya çıkartılan diğere bir sonuca göre; serbest zamanlarında turistik etkinliklere katılan öğretmen adaylarının serbest zaman kolaylaştırıcı algıları yüksektir. Bu durum katılımcıların turistik etkinliklere katılarak birçok aktiviteyi bir arada yapabilmeye olanağının olması, farklı kültürlerle bir araya gelip sportif katılımlarda bulunması yabancı dil seviyesini oluşturmak veya geliştirmek isteğine sahip olabileceğinden dolayı katılımcıların algılarının yüksek olduğu söylenebilir. Serbest zamanlarında turistik etkinliklere katılan ve katılmayan öğretmen adaylarının serbest zaman engel algıları değişmemektedir. Bu bulgu Turgut (2012) tarafından yapılan çalışmayla benzerlik göstermektedir.

Yapılan analizler sonucu, serbest zaman kolaylaştırıcı algısı ile serbest zaman engel algısı arasında pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir korelasyon olduğu görülmektedir. Serbest zaman kolaylaştırıcı algıları arttıkça serbest zaman engel algılarının da arttığı, aynı zamanda serbest zaman engel algılarının artması serbest zaman kolaylaştırıcı algısının farkındalığını meydana çıkardığı söylenebilir. Bu durum serbest zaman kolaylaştırıcı algılarının öğretmen adayları için önemli olması ve engeller üzerinde etkisinin bulunmasından kaynaklanıyor olabilir.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

6. 1. Sonuçlar

1. Çalışma kapsamındaki öğretmen adaylarının serbest zaman kolaylaştırıcı ve engel algıları orta seviyededir.
2. Kadın öğretmen adaylarının “*Yapısal Kolaylaştırıcılar*” serbest zaman kolaylaştırıcı algıları erkeklerden yüksek iken, erkek öğretmen adaylarının ‘*Tesis*’ ve ‘*İlgi Eksikliği*’ serbest zaman engel algıları kadın katılımcılardan yüksektir.
3. Birinci sınıfta öğrenim gören katılımcılar en yüksek serbest zaman kolaylaştırıcı algısına sahip iken, dördüncü sınıfta öğrenim gören katılımcılar en yüksek serbest zaman engel algısına sahiptir.
4. Yüksek gelir durumuna sahip katılımcıların ‘*Kişilerarası Kolaylaştırıcılar*’ serbest zaman kolaylaştırıcı algıları düşük gelir durumuna sahip olan katılımcılardan yüksektir. Yüksek gelir durumuna sahip katılımcıların serbest zaman engel algıları düşük gelir durumuna sahip katılımcılardan yüksektir.
5. Serbest zamanını evde yapılan etkinliklere katılmayarak değerlendiren katılımcıların serbest zaman kolaylaştırıcı ve engel algıları serbest zamanını evde yapılan etkinliklere katılarak değerlendiren katılımcılardan yüksektir.
6. Serbest zamanlarında sportif etkinliklere katılım durumuna göre katılımcıların serbest zaman kolaylaştırıcı algıları değişmemektedir. Sportif etkinliklere katılmadığını belirten öğretmen adaylarının ise serbest zaman engel algıları daha yüksektir.
7. Serbest zamanlarında sosyal etkinliklere katılan öğretmen adaylarının serbest zaman kolaylaştırıcı algıları yüksektir. Serbest zamanlarında sosyal etkinliklere katılan öğretmen adaylarının ‘*Bilgi Eksikliği*’ serbest zaman engel algıları yüksektir.
8. Serbest zamanlarında kültürel/sanatsal etkinliklere katılan öğretmen adaylarının serbest zaman kolaylaştırıcı ve engel algıları yüksektir.
9. Serbest zamanlarında açık alandaki etkinliklere katılan öğretmen adaylarının serbest zaman kolaylaştırıcı algıları yüksektir. Serbest zamanlarında açık alandaki etkinliklere katılmayan öğretmen adaylarının serbest zaman engel algıları yüksektir.
10. Serbest zamanlarında turistik etkinliklere katılan öğretmen adaylarının serbest zaman kolaylaştırıcı algıları yüksektir. Serbest zamanlarında turistik etkinliklere

katılan ve katılmayan öğretmen adaylarının serbest zaman engel algıları değişmemektedir.

11. Rekreatif aktivitelere sıklıkla katıldığını belirten katılımcıların serbest zaman kolaylaştırıcı algıları da yüksektir. Rekreatif aktivitelere *Hiç* katılmadığını belirten katılımcılar en yüksek serbest zaman engel algısına sahiptir.
12. Yaş değişkeni ile serbest zaman kolaylaştırıcı algıları arasındaki ilişki negatif yönde ve düşük düzeydedir.
13. Serbest zaman kolaylaştırıcı algısı ile serbest zaman engel algısı arasındaki ilişki pozitif yönde ve orta düzeydedir.

6. 2. Öneriler

6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

1. Beden eğitimi öğretmeni adaylarının serbest zaman algı düzeyini yükseltecek ve serbest zaman engelleri ile başa çıkabilecek çalışmalar planlanmalıdır. Böylelikle daha zinde ve sağlıklı bir toplum bilinci oluşturulabilir, ileride öğretmenlik mesleğini yapacak adayların daha verimli ve etkili bir eğitmen olmalarına katkı sağlanabilir.
2. Dördüncü sınıfta bulunan beden eğitimi öğretmeni adaylarının serbest zaman engel algı düzeylerinin yüksek çıkması nedeni, eğitim süreçleri göz önünde bulundurularak eğitim programlarında düzenlemelerin yapılmasıyla ortadan kaldırılabilir.
3. Eğitim-öğretim hayatının her kısmında etkili olması ve ruhsal rahatlama sağlaması nedeniyle serbest zaman kolaylaştırıcı algısını arttıracak çalışmaların planlanması ve ortaya çıkabilecek engellerle baş edebilmesi için gerekli çalışmalar gündeme getirilmelidir.
4. Üniversite yöneticileri tarafından öğretmen adaylarının serbest zamana yükledikleri farklı anlamların bilinmesi kampüs etrafından ve içindeki etkinliklerin bu bilinçle düzenlenmesi ve bu sayede öğretmen adaylarının serbest zaman aktivitelerine ilgilerinin artırılması sağlanabilir.
5. Öğretmen adaylarının rekreatif ihtiyaçları belirlenmeli, serbest zaman kolaylaştırıcı algılarının tespit edilip, üniversite hayatları boyunca çeşitli rekreatif etkinliklere katılımları teşvik edilerek bu doğrultuda planlamalar ve düzenlemeler yapılmalıdır.

6. Eğitim kalitesinin artırılması öncelikle eğitim temelini sağlam atılmasına bağlıdır. Bu nedenle öğretmen adayları öğrenim dönemleri boyunca serbest zamanları arttırılmalı ve kaliteli geçirebilmeleri için rekreasyon programlarının daha çok oyun eğlence şeklinde düzenlenmesi için çalışmalar planlanmalıdır.
7. Öğretmen adaylarının “Bilgi Eksikliği” engel algısının yüksek olması nedeniyle eğitim birimlerinin müfredat programlarına rekreasyon eğitimlerine yönelik derslerin konulması amacıyla bu doğrultuda yeni müfredatlar oluşturulabilir.

6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Araştırmadan elde edilen sonuçlarla literatürdeki sonuçların bazı değişkenler açısından farklılık göstermesi bu konular üzerine güncel çalışmaların yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır.
2. Türk toplumunda çeşitli değişkenlere göre serbest zamanın tanımında meydana gelen farklılıkların ortaya çıkarılmasına çalışıldığı ve bu çalışmanın temel kısıtlılığı çok geniş bir öğretmen adayı topluluğuna uygulanmamasıdır. Bu çalışmanın alanda yapılan ilk araştırmalardan olması ve sonrasında daha fazla katılımcı ile yapılacak çalışmalara temel olabileceği fikri güçlü yönünü sergilemektedir.
3. Daha derinlemesine bilgi edinmek amacıyla nitel araştırmalar planlanabilir.
4. Rekreatif amaçlı kullanılacak tesislerin niteliklerinin artırılmasına katkı sağlamaya yönelik araştırmalar tasarlanabilir.
5. Verilerin güncellenmesi için periyodik çalışmalar yapılmalıdır.
6. İlerde yapılacak kültürlerarası çalışmaların serbest zaman kolaylaştırıcı algılarının anlamındaki farklılıkların ortaya çıkartılmasında önemli bir etken olacağı ve bu alanda yapılacak çalışmaların literatüre katkısı açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.
7. Literatürde bu alanda sınırlı sayıda çalışmanın olduğu tespit edilmiştir. Bu açıdan ileride yapılacak çalışmalarda konuyla ilgili daha fazla çalışmaların literatüre kazandırılması gerektiği düşünülmektedir.

7. KAYNAKLAR

- Açak, M. (2006). *Beden eğitimi öğretmeninin el kitabı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Ağaoğlu, Y. S., Bayrak, M., Aybek, S. ve Yazarer, İ. (2005). Serbest zaman ve eğitim. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2). <https://paperity.org/p/149921727/serbest-zaman-ve-egitim> adresinden 30 Kasım 2014 tarihinde edinilmiştir.
- Akay, V. (2008). *İşitme engellilerde beden eğitimi spor ve rekreasyon aktivitelerinin eğitim bütünlüğü açısından incelenmesi ve değerlendirilmesi (Denizli ili örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Aksoy, R., Bakış, M. ve Ünveren, M. (2012). *Spor sosyolojisi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Alexandris, K. and Carroll, B. (1997). Demographic differences in the perception of constraints on recreational sport participation: Results from a study in Greece, *Leisure Studies*, 29(3),107-125.
- Alkan, M. (2003). *Anadolu Lisesi öğrencilerinin beden eğitimi dersine etkin katılmama nedenlerine ilişkin görüşleri Adana örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Alparslan, T., Kılıçgil, E. ve Başpınar, E. (2003). Türk silahlı kuvvetlerine bağlı Türk hava kuvvetleri komutanlığı karargahında görev yapan askeri personelin boş zaman değerlendirmelerinde sporun yeri. *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 99-106.
- Altın, M. ve Barsbuğa, Y. (2014). Serbest zaman faaliyetlerine üniversite öğrencilerinin katılımı ile ilgili kısıtlamaların belirlenmesi (Selçuk Üniversitesi örneği). M. Kuter (Ed.), *13. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi* içinde (s. 193-198). Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Anhalt, L. (1994). Worksite health promotion programs. *Journal of Weeness Perspectives*, 10(4), 13-26.
- Aracı, H. (1999). *Okullarda beden eğitimi*. Ankara: Bağırğan Yayınevi.
- Aslan, N. ve Arslan-Cansever, B. (2012). Ergenlerin boş zaman değerlendirme algısı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 23-35.
- Aybek, A. (2007). *Öğrencilerin beden eğitimi dersine ve ders dışı etkinliklere yönelik tutumlarında beden eğitimi öğretmenlerinin rolü*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuzmayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Aydoğan, İ. ve Gündoğdu, F. B. (2006). Kadın öğretim elemanlarının boş zamanlarını değerlendirme etkinlikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(21), 217-232.
- Bammel, G. (1996). *Leisure & human behaviour*. USA: Brown & Benchmark Publishers.

- Bahar, H. H. (2008). Cinsiyet ve branşa göre eğitim fakültesi öğrencilerinin serbest zaman etkinlikleri (Erzincan Eğitim Fakültesi örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 117-140.
- Barkın, E. (2016). *Üniversite öğrencilerinin rekreasyonel fiziksel aktivitelere katılım engellerinin incelenmesi (Muğla ili örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Baş, S. (1994). *Lise düzeyi yetiştirme yurdu öğrencilerinin serbest zaman uğraşlarının ve okul başarılarının araştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Başkan, A. H. (2016). *Öğrenim alanlarına göre lise mezunlarının üniversite kazanma başarıları ile rekreasyon aktivitelere katılım arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Balcı, V. ve İlhan, A. (2006). Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin rekreatif etkinliklere katılım düzeylerinin belirlenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 11-18.
- Bayrak, M. (1998). *Geleneksel mahalli çocuk oyunları (Tokat ili örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bayındır, N. (2012). Dumlupınar Üniversitesi sınıf öğretmeni adaylarının serbest zamanlarını değerlendirme biçimleri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(32), 233-240.
- Bedir, F. (2016). *Boş zaman (rekreasyonel) aktivitelerinin stresin üstesinden gelebilme rolünün incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Beşikçi, T. (2016). *Macera rekreasyonunda heyecan arayışı, serbest zaman motivasyonu ve serbest zaman tatmini arasındaki ilişkinin incelenmesi: Çok hafif hava araçları (çhha) pilot örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Broadhurst, R. (2001). *Managing environments for leisure and recreation*. GBR: Routledge: London.
- Bucher, A. C. (1972). *Fuondations of physical education*. St. Lois: Mosby Company.
- Bull, C., Hoose, J. and Weed, M. (2003). *An introduction to leisure studies*. London: Pearson Education Limited.
- Büyükkaragöz, S., Muşta, M., Yılmaz, C. ve Pilten, Ö. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş (Eğitimin temelleri)*. Konya: Mikrobasımevi.
- Büyükköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Canan İ. (1991). *İslam'da zaman tanzimi*. İstanbul: Cihan Yayınları.
- Colwell, C. L., Turnbull, G. K. and Dehring, C. (2002). Recreation demand and residential location. *Journal of Urban Economics*, 51(3), 418-428.

- Cordes, K. A. and Ibrahim, H. M. (1999). *Applicationin recreation & leisure for today and the future*. NewYork: Mc Graw Hill Companies.
- Çakır, M. (2008). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi akademik ve idari personelin boş zaman değerlendirmelerinde sporun yeri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(20), 227-235.
- Çakıroğlu, H. (1998). *Rekreasyon; beden eğitimi dersi ve diğer dersler açısından okullarda ders dışı faaliyetlerin durumu eğitsel kollar ve fonksiyonları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, G. (2011). *Kamu kuruluşlarında çalışan engelli bireylerin serbest zaman engellerinin ve tatmin düzeylerinin incelenmesi (Antalya merkez örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Çolakoğlu, T. (2005). Üniversite öğretim elemanlarının boş zaman alışkanlıklarını değerlendirmeleri üzerine bir araştırma. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 247-258.
- Çöndü, A. (2004). *Beden eğitimi ve sporda özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Damianidis, C., Kouthouris, C. and Alexandris, K. (2007). Perceived constraints on extracurricular sports recreation activities among students: The case study of schools of livadia city in Greece. *Inquiries in Sports and Physical Education*, 5(3), 379-385.
- Demir, C. ve Demir, N. (2007). Bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılmalarını etkileyen faktörler ile cinsiyet arasındaki ilişki: Lisans öğrencilerine yönelik bir uygulama. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 6(1), 36-48.
- Demir, Ş., Yeşiltepe, B. ve Demir, M. (2013). Kamu kurumu ile otel yöneticilerinin serbest zaman algılaması ve değerlendirmesine yönelik bir karşılaştırma. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 39(6), 1-17.
- Doğan, D. G. (2001). *Sporda başarıyı etkileyen faktörler üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Drakou, A., Tzetzis, G. and Mamantzi, K. (2008). Leisure constraints experienced by university students in Greece. *United States Sports Academy The Sport Journal*, 11(1), 15-18.
- Ekici, N., Kalkavan, A., Üstün, Ü. ve Gündüz, B. (2014). Üniversite öğrencilerinin sportif ve sportif olmayan rekreatif etkinliklere katılmalarına engel olabilecek unsurların incelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-13.
- Ekici, S. (1997). *Yükseköğretim gençliğinin boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıkları ve turizme katkıları üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Emir, E. (2012). *Rekreatif etkinliklere katılımın önündeki engellerin belirlenmesi: Üniversite öğrencileri örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Emir, E., Öncü, E. ve Gürbüz, B. (2013). Rekreatif aktivitelere katılımın önündeki engellerin incelenmesi. Ö. Tütüncü (Ed.), *1. Rekreatif Araştırmaları Kongresi* içinde (s. 1040-1045). Antalya: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Emir, E., Öncü, E. ve Gürbüz, B. (2013, December). *Determination of constraints against participate in recreational activities: Perspectives of university students*. Paper presented at 55th Anniversary World Congress and Exposition (AWCE-55), Pendik, İstanbul.
- Eravşar, H. (2013). *Beden eğitimi öğretmenlerinin rekreatif aktivitelere katılım durumları, psikolojik iyilik halleri ve yaşam tatminlerinin incelenmesi. Antalya Merkez Örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Erdem, B. (2011). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin bölümlerine göre serbest zaman faaliyetlerine katılım biçimlerinin belirlenmesi ve sportif faaliyetlerin bu katılımdaki yeri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erken, K. (2008). *Öğretmenlerin serbest zamanlarında spor faaliyetlerine katılımlarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Fidan, F., Uçkun, G. ve Latif, H. (2005). Üniversite öğrencileri ne yapıyor? Zaman değerlendirme mi zaman geçirme mi? (Sakarya Üniversitesi örneği). *Sakarya Üniversitesi İktisat İşletme ve Finans Dergisi*, 20(233), 114-121.
- Gauthier, A. H. and Smeeding, T. M. (2010). Historical trends in the patterns of time use of older adults. *Journal of Human Science*, 7(4). Retrived November 24, 2016, from https://link.springer.com/chapter/10.1007%2F978-90-481-3553-0_12#page-2.
- Gibson, J. and Wood, I. (2000). *Vocational a-level leisure and recreation*. England: Pearson Education Limited.
- Godbey, G. (1990). *Leisure in your life*. Pennsylvania: Venture Publishing Inc.
- Göde, O. (1995). *Ortaöğretimdeki kredili sisteme göre spor yüksekokullarına giriş sınavındaki başarıya ilişkin bir araştırma* (Yayınlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Gökdeniz, A., Hacıoğlu, N. ve Dinç, Y. (2009). *Boş zaman ve rekreasyon yönetimi*. İstanbul: Detay Yayıncılık.
- Göktaş, Z. ve Çolak, M. (2006). Vergi dairesi başkanlığında çalışan personelin boş zamanlarını değerlendirmesi üzerine bir araştırma: Balıkesir örneği. Ö. Saygın (Ed.), *9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi* içinde (s. 16-18). Muğla: Muğla Üniversitesi.

- Gülay, H. E. (2006). *Beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyum düzeylerinin araştırılması (Kocaeli İli Örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Günaçtı-Atasoy, D. (2014). *Beden eğitimi öğretmenlerinin yaşam doyum düzeyleri ve serbest zamana yönelik tutumları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Güngörmüş, H. A. (2007). *Özel sağlık-spor merkezlerinden hizmet alan bireyleri rekreasyonel egzersizlere güdüleyen faktörler* (Yayınlanmamış doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güngörmüş, H., Yetim, A. ve Çalık, C. (2006). Ankara'daki beden eğitimi ve spor yüksekokullarında görev yapan öğretim elemanlarının boş zamanlarını değerlendirme biçimlerinin araştırılması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(1), 285-298.
- Gürbüz, B. ve Henderson, K. A. (2011). Serbest zamanın anlamının incelenmesi: Türkiye perspektifi. H. A. Güngörmüş (Ed.), *1. Uluslararası Fiziksel Aktivite, Beslenme ve Sağlık Kongresi* içinde (s. 206-207). Antalya: Başkent Üniversitesi.
- Gürbüz, B., Karaküçük, S. ve Sarol, H. (2010). Rekreasyonel aktivitelere katılımın önündeki algılanan engel farklılıklarının incelenmesi: Ankara örneği. Ö. L. Tuncay (Ed.), *11. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi* içinde (s. 340-343). Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Gürbüz, B., Öncü, E. ve Emir, E. (2015). Serbest zaman kolaylaştırıcıları ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Ö. Tütüncü (Ed.), *3. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi* içinde (s. 339-343). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Gürbüz, B., Öncü, E. ve Emir, E. (2012). Boş zaman engelleri ölçeği: Yapı geçerliğinin test edilmesi. Ö. L. Tuncay (Ed.), *12. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi* içinde (s. 339-343). Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- Gümüş, H. (2012). *Fiziksel aktivite için park ve rekreasyon alanlarına gelen kullanıcıların mekân seçimini ve fiziksel aktiviteye katılımını etkileyen faktörler* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Harmandar, İ. H. (2004). *Beden eğitimi ve sporda özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Havighurst, J. R. (1957). The leisure activities of the middle-aged. *The American Journal of Sociology*, 63(2), 152-162.
- Hekim, M. (2015). Çocuk gelişimi ve eğitiminde beden eğitimi derslerinin yeri ve önemi. M. Y. Eryaman (Ed.), *VII Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi* içinde (s.209-215). Muğla: Muğla Üniversitesi.
- Heper, E. (2012). *Spor bilimleri ile ilgili kavramlar ve sporun tarihsel gelişimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

- İmamoğlu, C. (2011). *Aktif olarak spor yapan ve yapmayan lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumlarının karşılaştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İskender, A., Avcı, C. ve Yaylı, A. (2015). Gençlerin serbest zaman değerlendirme aracı olarak rekreatif faaliyetlere katılım düzeylerinin belirlenmesi. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 2(1), 36-42.
- Jensen, C. and Naylor, J. (2000). *Opportunities in recreation and leisure careers*. Lincolnwood: VGM Career Horizons.
- Juniu, S. (2000). Downshifting: Regaining the essence of leisure. *Journal of Leisure Research*, 32(1), 21-25.
- Kandaz Gelen, N. ve Hergüner, G. (2007). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin serbest zamanlarını değerlendirme biçimlerinin incelenmesi (Sakarya ili örneği). Ö. Saygın (Ed.), 9. *Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi* içinde (s. 3-9). Muğla: Muğla Üniversitesi.
- Kapani, M. (1991). *İnsan haklarının ulusal boyutları*. Ankara: Bilgi Yayınları.
- Kara, F. M., Emir, E., Gürbüz, B. ve Öncü, E. (2013). Serbest zaman anlamı: Yetişkin bireyler örneği. Ö. Tütüncü (Ed.), *II. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi* içinde (s. 20-27). Kuşadası: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Karagün, E., Yıldız, M., Başaran, Z. ve Çağlayan, Ç. (2010). Sosyal fobi özellikleri gösteren üniversite öğrencilerinde rekreatif aktivitelerin fobik tutumlar üzerine etkisinin araştırılması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11, 139-144.
- Karaküçük, S. (2005). *Rekreasyon-boş zaman değerlendirme* (5. Baskı). Ankara: Nobel Yayın ve Dağıtım.
- Karaküçük, S. ve Ekenci, G. (1995). Okullarda boş zamanları değerlendirme (rekreasyon) eğitimdeki rolü. *Milli Eğitim Dergisi*, 128, 62-66.
- Karaküçük, S. (2008). *Rekreasyon, boş zamanları değerlendirme* (6. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karaküçük, S. ve Gürbüz, B. (2007). Boş zaman engelleri ölçeği-28: Ölçek geliştirme, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(3-10).
- Karaküçük, S. ve Gürbüz, B. (2007). *Rekreasyon ve kentlileşme*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karaküçük, S. (1991). *Beden eğitimi öğretmenlerinin faaliyet alanları*. Ankara: Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Yayını.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kaya, S. ve Gürbüz, B. (2013). Genç bireylerin serbest zaman etkinliklerine yönelik tutumları. Ö. Tütüncü (Ed.), *II. Rekreasyon Araştırma Kongresi* içinde (s. 676-682). Aydın: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Kenneth, R. (2006). *Leisure in contemporary society*. USA: CABİ Publishing.

- Kılbaş, Ş. (2010). *Rekreasyon boş zamanı değerlendirme* (4. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Kır, İ. (2007). Yükseköğretim gençliğinin boş zaman etkinlikleri: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi örneği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 307-328.
- Kıral E. (2007). *İlköğretim okul yöneticileri için tanımlanmış görevleri için zaman kullanma biçimleri: Amasya ili örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Kırkpınar, M. (2004). *Lise son sınıftaki öğrencilerin boş zaman faaliyetlerine katılma biçimlerinin araştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Kilpatrick, M., Hebert, E. and Bartholomew, J. (2005). College students' motivation for physical activity: Differentiating men's and women's motives for sports participation and exercises. *Journal of Sport Science*, 7(3). Retrieved January 4, 2017, from <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.3200/JACH.54.2.8794#preview>.
- Korkmaz, A. (2000). Yükseköğretim gençliğinin problemleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 145, 41-45.
- Korucu, G., Yetim, A. ve Güllü, M. (2006). Sınıf öğretmeni adaylarının boş zaman alışkanlıkları ile spora olan ilgilerinin incelenmesi. Ö. Saygın (Ed.), *9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi* içinde (s. 86-90). Muğla: Muğla Üniversitesi.
- Kunz, J. L. and Graham, K. (1996). Life course changes in alcohol consumption in leisure activities of men and women. *Journal of Drug Issues*, 26, 805-827.
- Kurar, İ. ve Baltacı, F. (2014). Halkın boş zaman değerlendirme alışkanlıkları: Alanya örneği. *International Journal of Science Culture and Sport*, 2, 39-52.
- Küçük, V. ve Koç, H. (2004). Psiko-sosyal gelişim süreci içerisinde insan ve spor ilişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, 7-9.
- Lakot, K. (2015). *Beden eğitimi öğretmeni adaylarında serbest zaman algısı ve engelleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Lakot, K., Korur, E. N., Öncü, E. ve Gürbüz, B. (2013). Bireyler rekreatif etkinliklere neden katılmazlar? Akademisyenler örneği. Ö. Tütüncü (Ed.), *II. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi* içinde (s. 351-358). Kuşadası: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Lakot-Atasoy, K., Öncü, E. ve Küçük Kılıç, S. (2015). Beden eğitimi öğretmeni adaylarında serbest zaman algısı ve engelleri. B. Gürbüz (Ed.), *III. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi* içinde (s. 18-23). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Languar, R. (1991). *Turizm-seyahat sosyoloji* (G. Ö. Kayır, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Lapa Yerlisu, T. ve Ardahan, F. (2009). Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin serbest zaman etkinliklerine katılım nedenleri ve değerlendirme biçimleri. *Hacettepe Journal of Sport Sciences*, 20(4), 132-144.

- Lee, B. K. and Shafer, C. S. (2002). The dynamic nature of leisure experience: An application of affect control theory. *Journal of Leisure Research*, 34(3), 290-297.
- Lundberg, G. A., Komarovskiy, M. and McInerney, M. A. (1934). *Leisure: A suburban study*. Columbia University Press: Agathon Press.
- Masmanidis, T. Gargalianos, D. and Kosta, G. (2009). Perceived constraints of Greek university students' participation in campus recreational sport programs. *Recreational Sports Journal*, 9(2), 150-156.
- MEB. (2000). *Eğitim ve eğitim bilimleri sözlüğü*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB. (2011). *Ders kitapları ve eğitim araçları*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Mutlu, İ. (2008). *Egzersiz yapan kişilerin boş zamanlarına yönelik tutumları üzerine bir araştırma: Kayseri ili örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Müftüler, M. (2013). *Serbest zaman fiziksel aktivite davranışı gelişiminde bağlamlar arası modele dayalı eğitimin kullanımı* (Yayınlanmamış doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Nachmias C. F. and Nachmias D. (1996). *Research methods in the social sciences* (5th Edition). New York: St. Martin's Press.
- Nebioğlu, D. (2006). *Beden eğitimi dersi genel esasları ve planlama denetimi* (2.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Olubor, R. O. and Ogonor, B. O. (2007). Instructional activities of staff personnel in the effective domain in selected secondary schools in Southern Nigeria. *International Education Journal*, 8(1), 82-88.
- Öncü, E. (2007). *Ana-babaların çocuklarının beden eğitimi dersine katılımına yönelik tutumları ve beklentileri* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öksüz, E. (2012). *Yükseköğrenim kredi ve yurtlar kurumu ile özel yurtlarda ikamet eden öğrencilerin boş zaman faaliyetlerinin değerlendirilmesi: Balıkesir ili örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Özdilek, Ç., Demirel, M. ve Harmandar, D. (2007). Dumlupınar ve Sakarya Üniversitelerinde öğrenim gören beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin boş zaman etkinliklerine katılım nedenleri ve düzeylerinin karşılaştırılması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 4(2). <http://www.ihumanosciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/306/230> adresinden 4 Ocak 2017 tarihinde erişilmiştir.
- Özbey, S. ve Çelebi, M. (2011). *Rekreasyon temelleri*. Ankara: Spor Yayınevi.
- Özkan, S. (2018). *Kamu personelinin serbest zaman etkinliklerine katılımına engel teşkil eden faktörler ile serbest zaman etkinliklerine katılımını kolaylaştıran faktörlerin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.

- Özşaker, M. (2012). Gençlerin serbest zaman aktivitelerine katılamama nedenleri üzerine bir inceleme. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(1), 126-131.
- Özyalvaç, N. T. (2010). *Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile akademik başarı motivasyonlarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Pala, A. (2012). *Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin boş zaman değerlendirme alışkanlıklarının ve mesleki doyumlarının tespiti ve incelenmesi (İstanbul Pendik örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Palen, L. A., Patrick, M., Gleeson, S., Caldwell, L., Smith, E. and Wegner, L. (2010). Leisure constraints for adolescents in cape town, South Africa: A qualitative study. *Leisure Sciences*, 32(5), 434-452.
- Pepe, K., Hergül, O. E. ve Koç, İ. (2006). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde okuyan öğretmen adaylarının boş zaman anlayış ve alışkanlıklarının araştırılması. *Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, 2, 31-37,
- Russell, R. V. (1996). *Pastimes-the context of contemporary leisure*. USA: Brown & Benchmark Publishers.
- Sabancı, G. (2016). *Öğretim elemanlarının rekreasyonel faaliyetlere katılımlarını engelleyen faktörlerin belirlenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Sağcan, M. (1986). *Rekreasyon ve turizm*. İzmir: Cumhuriyet Basımevi.
- Say, C. (2013). *İşitme engellilerde spor eğitimi ve serbest zaman aktivite doyumunu (İstanbul ili örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Shah, P. M. and Yusof, A. (2007). Sport participation constraints of Malaysian university students. *The International Journal of the Humanities*, 17(3), 189-196.
- Standlee, L. S. and Popham, W. J. (1958). Participation in leisure time activities as related to selected vocational and social variables. *Journal of Psychology*, 46(1), 149-154.
- Stebbins, R. A. (2005). Choice and experiential definitions of leisure. *Leisure Sciences*, 27(4), 349-352.
- Şahin, H. (1997). *Sporcuların performans sporunu bıraktıktan sonraki yaşamlarında boş zaman değerlendirme ilgilerinin araştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Şahin, İ. ve Kocabulut, Ö. (2014). Sportif rekreasyon aktivitelerine düzenli katılımı engelleyen faktörlerin incelenmesi: Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi üzerine bir araştırma. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 1(2), 46-67.
- Şalvarcı Türel, N. (2013). Kadınların serbest zaman etkinliklerine ilişkin değerlendirme. B. Gürbüz (Ed.), *II. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi* içinde (s. 80-89). Aydın: Dokuz Eylül Üniversitesi.

- Şişman, M. (2002). *Öğretmenliğe giriş*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Tamer, K. ve Pulur, A. (2001). *Beden eğitimi ve sporda öğretim yöntemleri*. Ankara: Ada Matbaacılık.
- Tekin, M., Yıldız, M., Akyüz, M. ve Uğur, O. A. (2007). Karaman Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumunda kalan üniversite öğrencilerinin rekreatif etkinliklere katılım ve beklentilerinin incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 121-135.
- Tel, M. (2007), *Öğretim üyelerinin boş zaman etkinlikleri üzerine sosyolojik bir araştırma: Doğu Anadolu örneği* (Yayınlanmamış doktora tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Tel, M. ve Köksalan, B. (2008). Öğretim üyelerinin spor etkinliklerinin sosyolojik olarak incelenmesi: Doğu Anadolu örneği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 261-278.
- Terzioğlu, A. ve Yazıcı, M. (2003). Üniversite öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirme anlayış ve alışkanlıkları (Atatürk Üniversitesi örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 1-31.
- Tezcan, M. (1993). *Boş zaman sosyolojisi*. Ankara: Yargıçoğlu Matbaa.
- Toker, F., Çankaya, C. ve Doğan, M. (2003). Uludağ Üniversitesinde eğitim gören yabancı uyruklu Türk öğrencilerin boş zaman etkinliklerine katılımlarının araştırılması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 219-233.
- Tolukan, E. (2010). *Özel yetenekle ilgili bölümlerde okuyan üniversite öğrencilerinin rekreasyonel aktivitelere katılımlarına engel olabilecek unsurların belirlenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Tolukan, E., Güngörmüş, H. A. ve Sarol, H. (2014). Serbest zaman faaliyetlerine üniversite öğrencilerinin katılımı ile ilgili kısıtlamaların belirlenmesi. İ. Adiloğulları (Ed.), *13. International Sport Sciences Congress* içinde (s. 406-411). Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Tunçkol, M. H. ve Çumralıgil, B. (2005). Selçuk Üniversitesi'ndeki akademik personelin rekreasyon faaliyetlerinin değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(4), 45-52.
- Turgut, A. (2014). *9. Sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumu ile kinestetik mantıksal ve içsel zekanın ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Torkildsen, G. (2005). *Recreation and leisure management*. London and New York: Routledge: Taylor and Francis Group.
- Tunç, H. (1999). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş Ders Notları*. <http://www.posts/download?id=20121> adresinden 14 Haziran 2014 tarihinde edinilmiştir.

- Türkoğlu, Ç. (2009). *Beden eğitimi öğretmenlerinin ve beden eğitimi dersi alan lise öğrencilerinin çevresel boş zaman etkinliklerine katılımlarının çevreye yönelik tutumları ile ilişkisi, Ankaraili Sincan ilçesi örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Üstün, Ü. D. ve Kalkavan, A. (2013). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerini rekreatif faaliyetlere katılmaya motive eden faktörlerin araştırılması. Ö. Tütüncü (Ed.), *II. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi* içinde (s. 620-630). Aydın: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Yağcı, İ. (2012). *Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afyon.
- Yavaş, M. ve İlhan, A. (1997). *Beden eğitimi ve sporda özel öğretim yöntemleri*. Bursa: Melisa Matbaacılık.
- Yeniçeri, M., Coşkun, B. ve Özkan, H. (2002). Muğla il merkezindeki memurların boş zaman değerlendirme eğilimlerinin belirlenmesi üzerine bir araştırma. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, 1(7), 1-20.
- Yerlisu Lapa, T. ve Ardahan, F. (2009). Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin serbest zaman etkinliklerine katılım nedenleri ve değerlendirme biçimleri. *Hacettepe Journal of Sport Sciences*, 20(4), 132-144.
- Yetim, A. A. (2011). *Sosyoloji ve spor*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Yetiş, Ü. (2008). *Ortaöğretim öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirme eğilimleri (Ankara örneği)* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldız, B. (2010). *İstanbul ili Eyüp ilçesi ilköğretim okullarında görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin ders dışında spor aktivitelerine katılım düzeylerinin araştırılması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, Ş. (2007). *Rekreasyon faaliyetlerinin yönetim organizasyonu* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Zorba, E., Kesim, Ü., Ağılönü, A. ve Cerit, E. (2006). Muğla Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu rekreasyon bölümünde öğrenim gören öğrencilerin serbest zaman alışkanlıkları. Ö. Saygın (Ed.), *9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi* içinde (s. 43-45). Muğla: Muğla Üniversitesi.

8. EKLER

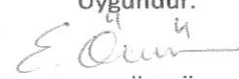
KTÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Anabilim Dalınızda yüksek lisans öğrencisiyim. Dr. Erman ÖNCÜ danışmanlığında yapacağım 'Beden eğitimi öğretmeni adaylarının serbest zaman aktivitelerine katılımını kolaylaştıran ve engelleyen faktörlerin belirlenmesi' konulu tez çalışmada kullanılacak olan anket formunun, Akdeniz Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Gaziantep Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Giresun Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kırıkkale Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi'nin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü'nde öğrenim gören beden eğitimi öğretmeni adaylarına uygulanabilmesi için gerekli iznin alınması hususunda gereğini bilgilerinize arz ederim.

09.03.2016

Ceyda Nur AYÇİÇEK
KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Programı Öğrencisi
Öğrenci Numarası: 294150

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
61300 Akçaabat / Trabzon
Tel : 0543 769 6791
e-mail : ceydanuraycicek@ktu.edu.tr

Uygundur.

Doç.Dr. Erman ÖNCÜ
Danışman

Değerli Katılımcılar;

Bu anket, serbest zaman aktivitelerine katılımınızı kolaylaştıran ve engelleyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Anket sonuçları, yalnızca bu amaçla kullanılacak olup, kişisel amaçlar için anket sonuçlarından yararlanılmayacaktır. Bu nedenle isim yazmanıza gerek yoktur. Yardım ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Ceyda Nur AYÇİÇEK
Trabzon Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

I. BÖLÜM – KİŞİSEL BİLGİLER (Seçenekleri işaretleyiniz ve lütfen cevaplanmamış soru bırakmayınız):

1. Cinsiyetiniz: Kadın Erkek

2. Yaşınız:.....

3. Sınıfınız: 1 2 3 4

4. Aylık gelir durumunuz:

0-500 TL 501-1000 TL 1001-1500 TL 1501-2000 TL
 2001-2500 TL 2501-3000 TL 3001 TL ve üzeri

5. Serbest zamanlarınızı genellikle nasıl değerlendiriyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

Evde yapılan işler	☐
Sportif etkinliklere katılarak (seyirci veya aktif katılımcı)	☐
Sosyal etkinliklere katılarak	☐
Kültürel/Sanatsal etkinliklere katılarak	☐
Açık alandaki etkinliklere katılarak	☐
Turistik etkinliklere katılarak	☐

6. Normal 7 günlük bir sürede ne sıklıkla, düzenli serbest zaman aktivitelerine katılırsınız?

Sık sık Bazen Çok Nadir Hiç

II. BÖLÜM – SZKÖ (Her bir ifadeyi dikkatli bir şekilde okuduktan sonra, bunun sizin için önem derecesini ifadenin yanındaki kutucukları işaretleyerek belirtiniz. Lütfen her ifadeyi bir kez işaretleyiniz ve cevaplanmamış hiçbir ifade bırakmayınız).

	SZKÖ	Hiç Önemli Değil	Az Önemli	Orta Derecede Önemli	Önemli	Çok Önemli
1	Yenilenme fırsatım olursa serbest zaman aktivitelerine katılıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Eğlenme şansım olursa serbest zaman aktivitelerine katılıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
3	Rahatlama fırsatım olursa serbest zaman aktivitelerine katılıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
4	Olumlu geçmiş deneyimlerim varsa serbest zaman aktivitelerine katılıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
5	Değerlerime (prensiplerime) uygun olursa serbest zaman aktivitelerine katılıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
6	Arkadaşlarım serbest zaman aktivitelerine katılmam için beni cesaretlendirir.	☐	☐	☐	☐	☐
7	Ait olduğum sosyal grup beni serbest zaman aktivitelerine katılmaya teşvik eder.	☐	☐	☐	☐	☐
8	Benzer insanlar ile beraber olmak beni serbest zaman aktivitelerine katılmaya teşvik eder.	☐	☐	☐	☐	☐
9	Hayran olduğum ünlülerin aktiviteleri, beni serbest zaman aktivitelerine katılmaya teşvik eder.	☐	☐	☐	☐	☐
10	Güzel havalar, beni serbest zaman aktivitelerine katılmaya teşvik eder.	☐	☐	☐	☐	☐
11	Serbest zaman aktiviteleri hakkında bilgilendirilmiş olmak, beni aktivitelere katılmaya teşvik eder.	☐	☐	☐	☐	☐
12	Serbest zamana sahip olmak, beni serbest zaman aktivitelerine katılmaya teşvik eden bir faktördür.	☐	☐	☐	☐	☐
13	Belirli aktivitelerle ilgili medyanın ilgisi, beni serbest zaman aktivitelerine katılmaya teşvik eder.	☐	☐	☐	☐	☐
14	Sağlıklı olmak, beni serbest zaman aktivitelerine katılmaya teşvik eden bir faktördür.	☐	☐	☐	☐	☐
15	Ulaşım imkânına sahip olmak, beni serbest zaman aktivitelerine katılmaya teşvik eden bir faktördür.	☐	☐	☐	☐	☐
16	Dışarıda (açık havada) olmak, beni serbest zaman aktivitelerine katılmaya teşvik eder.	☐	☐	☐	☐	☐

III. BÖLÜM – BZEÖ-18 (Aşağıda, boş zaman aktivitelerine katılımızı engelleyebileceği düşünülen bazı ifadelere yer verilmiştir. Bu ifadelerin, sizin bu etkinliklere katılımınızı engellemedeki önem derecesini ifadenin yanındaki kutucukları işaretleyerek belirtiniz. Lütfen her ifadeyi bir kez işaretleyiniz ve cevaplanmamış hiçbir ifade bırakmayınız).

	BZEÖ-18	Kesinlikle Önemli	Önemli	Önemli	Çok Önemli
1	Aktivitelerin yorgunluk hissi vermesi	☐	☐	☐	☐
2	Kendini yorgun hissetmek	☐	☐	☐	☐
3	Sakatlanmaktan korkmak	☐	☐	☐	☐
4	Nerden öğreneceğini bilmemek	☐	☐	☐	☐
5	Nerede katılacağını bilmemek	☐	☐	☐	☐
6	Öğretecek kimsenin olmaması	☐	☐	☐	☐
7	Tesis donanımının yetersiz olması	☐	☐	☐	☐
8	Tesislerin yetersiz olması	☐	☐	☐	☐
9	Tesislerin kalabalık olması	☐	☐	☐	☐
10	Arkadaşlarının zamanının olmaması	☐	☐	☐	☐
11	Beraber katılacak kimsenin olmaması	☐	☐	☐	☐
12	Arkadaşlarının katılmaktan hoşlanmaması	☐	☐	☐	☐
13	Aile için zaman ayırmak zorunda olmak	☐	☐	☐	☐
14	Sosyal etkinliğe zaman ayırmak zorunda olmak	☐	☐	☐	☐
15	Program zamanlarının uygun olmaması	☐	☐	☐	☐
16	Geçmişte bu tür etkinlikleri sevmemek	☐	☐	☐	☐
17	İlgili olmamak	☐	☐	☐	☐
18	Rutin programı bozmak istememek	☐	☐	☐	☐

9. ÖZ GEÇMİŞ ve İLETİŞİM BİLGİLERİ

Araştırmacı, 1990 yılında Trabzon'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Trabzon'da tamamladı. 2008 yılında Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği Bölümü'ne girdi. 2012 yılında bu bölümden 3.15 not ortalaması ile mezun oldu. Bu bölümden mezun olduktan sonra 2014 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı. Amatör olarak voleybol, hentbol, futbol ve futsal branşları ile ilgilendi. Araştırmacının yabancı dili İngilizcedir.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Adres: Ceyda Nur AYÇIÇEK, Trabzon Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

E-mail: ceydanuraycicek@gmail.com

Telefon: 0 (543) 769 67 91